

AMBJ

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
Academic MCU Buriram Journal

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2560
Vol. 2 No. 1 (January-June 2017)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิตและบุคลากรทั่วไปในสาขาวิชา ดังต่อไปนี้

1. สาขาวิชาด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และจิตวิทยา
2. สาขาวิชาด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์
3. สาขาวิชาด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความแต่ละบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวารสารอย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่น ที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนพร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

เจ้าของ: สำนักวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 281 หมู่

13 ถนนบุรีรัมย์-ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

โทรศัพท์ 06 4946 1595, 06 5108 4746

E-mail: ambj.mcu@gmail.com

<http://www.ambj.mcu.ac.th>

คณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisors)

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

พระราชวรเมธี, ดร.

พระสุวรมณเฑียรณ์, ผศ.ดร.

พระสุนทรธรรมเมธี, ดร.

พระศรีปริยัติธาดา

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

รองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

บรรณาธิการ (Chief Editor)

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editor)

ดร.บรรพต แคะไธสง

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาพจน์ สุวโจ, ดร.

พระปลัดกิตติ ยุติธโร, ดร.

พระวิฑูรย์ ญาณวโร, ดร.

ดร.ภาณุวัชร สุขเสน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยงานภายนอก

ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

ผศ.ดร.อุดมพร ชื่นไพบูลย์

ผศ.ดร.วิระชัย ยศโสธร

ผศ.ดร.อภิวัฒน์ โพธิ์सान

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด

ผศ.ดร.พรสวรรค์ ศิริกัญจนารณ์

ผศ.ดร.สาคร พรหมโคตร

ดร.มนูญ สอนโพนงาม

ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความวิชาการ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.

พระครูศรีปัญญาวิกรม, ดร.

พระมหาพจน์ สุวโจ, ดร.

พระมหาสมบุญ วุฒิกโร, ดร.

พระปลัดกิตติ ยุติธโร, ดร.

พระครูวินัยธรอำนาจ พลปัญญา, ดร.

พระวัฒนา ญาณวโร, ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา

รองศาสตราจารย์ วิเชียร ชาบุดรบุญทริก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์ ชันแก้ว

ดร.ณัฐพงศ์ ธีร กุรัตนธรรมา

ดร.ภูษิต สุขเสน

ดร.รุ่งสุริยา หอมวัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

รองศาสตราจารย์ นพดล จันทร์เพ็ญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภมร ชันธหัตถ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภูวัฒน์ โพธิ์สาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วิวาท์สุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร พรหมโคตร

ดร.อุดม ชัยสุวรรณ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บันทึกข้อมูลและพิสูจน์อักษร: มงคล สอนไธสง

ออกแบบปก: อรุณรัตน์ แก้วอรสาน

พิมพ์ที่: บริษัท ไอพริ้นท์ แอนด์ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด
433/8-9 ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ 31000

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 องค์พระผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยที่มีพระราชประสงค์ให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ โดยมีแนวทางในการจัดการศึกษาคือ การศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม

การศึกษาหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เข้าใจและเข้าถึงพร้อมทั้งเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่ แล้วเผยแผ่ต่อสังคมในรูปแบบการจัดการความรู้สู่สาธารณะ เป็นภารกิจที่ต้องรับผิดชอบและสร้างสรรค์ของมหาวิทยาลัย เพื่อสนองนโยบายและดำเนินการตามพันธกิจดังกล่าว วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์จึงจัดทำวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ขึ้น

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ (Academic MCU Buriram Journal) มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิตและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยทางพระพุทธศาสนา ระดับชาติ การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ ตามตัวบ่งชี้คณะกรรมการอุดมศึกษาขององค์ประกอบที่ 2 ว่าด้วยการวิจัย นอกจากนี้การจัดทำวารสารนี้มีความสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการจัดการความรู้

ในนามคณะผู้จัดทำวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ขอกราบขอบพระคุณพระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดี พระราชวรเมธี, รศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่เมตตาติดตามการจัดทำวารสาร และให้คำชี้แนะวิธีการดำเนินงานที่ทรงคุณค่า รวมทั้งคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งในส่วนวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์และส่วนกลาง ตลอดจนนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่เมตตาส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำวารสารวิชาการนี้ อันเป็นพลังให้การขับเคลื่อนงานวิชาการเดินหน้าต่อไปด้วยความมั่นคงและยั่งยืน

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน

บรรณาธิการ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารฉบับนี้

ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย: Research Article

- ศึกษาทัศนะของพระพุทธเจ้าที่ทรงมีต่ออภัยาทปัญหา 1
A Study of Buddha's View Toward Appayakatapanha
พระสมุห์ประยูร สุธมโม (บัวพันธ์), พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระครูสิริธรรมาภีรัต
Phrasamu Prayoon Sudhammo (Beaupan), Phrakruvicitsilajan, Phrakrusiridhammaphirat
- ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ตามหลักพระพุทธศาสนาของตัวละคร กวนอู ที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก 13
An Analytical Study the Virtue Honesty Side in Buddhism of the Character Kuan Yu as Appear in the Literary Work, about Story Romance of the Three Kingdoms (Samkok)
ณัฐกมล ตนุพันธ์
Nathakamol Tanuphan
- ศึกษาแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 22
A Study of Approach Management to Buddhist Sunday School, Meang District, Nan Province
พระจำเริญ จิตตสวโร, พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, สมจิต ขอนวงศ์
Phra Camrearn Cittasamvaro, Phrakrukosaiphattanabandit, Somcit Khonwong
- การศึกษาแนวทางการเจริญสติในชีวิตประจำวัน ตามหลักคำสอนของหลวงปู่เทียน จิตตสุโภ 33
The Study of Prevention of Practice Mindfulness in Daily Life According to Doctrine of Luang Por Tien Cittasubho
เกื้อกุล มุลทา
Kueakun Mooltha
- ภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557) 49
Cartoons from Thairath newspaper (Between August 2554 to February 2557)
น้ำฝน สารคุณ, กฤษฎา ศรีธรรมา, บุญยงค์ เกศเทศ
Numfhon Sarakun, Kritsada Sritunma, Boonyong Kedthed
- การส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 64
โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
Promotion of Self-Discipline of Students Studying in the 4th – 6th Primary Classes of the Schools under Local Administrative Organization, Namphong District, Khonkaen Province
กัญญาพร อามาศย์
Kanyaporn Armart

▪ ผลการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโตนดเตี้ย อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา The Study of Larning Outcomes and Problem Solving Skill Toward Grade Students Taught by Problem Based Learning อรพินท์ บุตรงาม, อธิวัตร ศรีสมบัติ, ดำเกิง โททอง Orpin Butngam, Itthiwat Srisombut, Damkerng Thotong	74
▪ ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ 83 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรม Effects of Learning Management Through Instructional Activity Package on the Topic of “the Relationship Between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon” in Social Studies, Religion, and Culture วิภาพร วิมูล, พานชัย เกษภู, ประดิษฐ์ ชื่นบาน Wibhaporn Wimul, Parnchai Kesda, Pradith Chuenbarn	83
▪ กลยุทธ์การตลาดด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการท่องเที่ยว โดยชุมชน จังหวัดชัยภูมิ Marketing Strategies of Corporate Social Responsibility for Community-Based Tourism in Chaiyaphum Province อัญชลี ชัยศรี, สุนทร ปัญญาพงษ์, ทศไนยวรรณ ดวงมาลา Anchali Chaisri, Sunthon Panyapong, Tassanaiwan Duangmala	96
บทความวิชาการ: Academic Article	
▪ เปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ด้านลบให้เป็นด้านบวกด้วยหลักพุทธพฤติกรรม Change the Negative to Positive Behaviors by Buddhist Cognitive Concepts พระชยานันท์มนี, บัณฑิกา จารุมา Phrachayanantamunee, Bantika Jaruma	104
ภาคผนวก	
กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์	131
คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ	132
หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์	138

ศึกษาทัศนะของพระพุทธเจ้าที่ทรงมีต่ออภัยากตปัญหา A Study of Buddha's View Toward Appayakatapanha

พระสมุห์ประยูร สุธมโม (บัวพันธ์)

Phrasamu Prayoon Sudhammo (Beupan)

พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระครูสิริธรรมาภีรัต

Phrakruvicitsilajan, Phrakrusiridhammaphirat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsithammarat Campus

E-mail: phrasmuhrayurs@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาทัศนะของพระพุทธเจ้าที่ทรงมีต่ออภัยากตปัญหา โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดของลัทธิศาสนาต่าง ๆ ในพุทธกาลที่มีต่ออภัยากตปัญหา 2) เพื่อศึกษาการตอบปัญหาของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในคัมภีร์ต่าง ๆ 3) เพื่อศึกษาพุทธทัศนะที่ทรงมีต่ออภัยากตปัญหา และเหตุผลที่ไม่ทรงพยากรณ์ปัญหาทางอภิปรชญาณัน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบศึกษาเชิงวิเคราะห์(Critical Study Research) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากทางเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 2) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิอื่นๆ เช่น อรรถกถา ฎีกา และตำราวิชาการทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) ศึกษาข้อมูลจากแหล่งทั้งสองข้างต้นต่าง ๆ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ประกอบทัศนะแนวความคิดเห็นของผู้วิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

อภัยากตปัญหาในยุคต้นพุทธกาลนั้น เป็นแนวคิดปัญหาที่สมณพราหมณ์ในยุคนั้นถกเถียงกัน เพื่อแสวงหาความเป็นจริงเกี่ยวกับ โลก จักรวาล วิญญาณที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต แต่เป็นการค้นหาความจริงที่อยู่นอกเหนือปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่ถือเป็นลักษณะของอภิปรชญาณว่าด้วยการพิสูจน์ความเป็นจริงหรือไม่จริง ความมีอยู่ หรือไม่มีอยู่ของโลกของคนและของวิญญาณ ซึ่งอยู่ในความสนใจของชาวอินเดียส่วนใหญ่ในสมัยนั้น โดยสมณะพราหมณ์เหล่านั้นพยายามตั้งคำถามเป็นปัญหาที่ได้ถูกขึ้นหรือจัดเป็นกลุ่มปัญหา เพื่อนำไปถามบรรดาเจ้าลัทธิในสมัยนั้น และอภัยากตปัญหาก็คืออยู่ในปัญหาเหล่านั้นด้วย ซึ่งแต่ละสำนักก็ให้

คำตอบที่แตกต่างกันออกไปตามทัศนะของตนและต่างยืนยันว่า แนวคิดของตนเท่านั้นถูกต้อง บรรยายากาในสมัยนั้นจึงเต็มไปด้วยการถกเถียงกันด้วยแนวคิดทางปรัชญา ในขณะที่พระพุทธเจ้าเองก็ทรงได้รับการทูลถามปัญหาทางอภิปรัชญานี้ด้วยเช่นกัน แต่ไม่ทรงพยากรณ์ไปในแนวทางใดทางหนึ่ง

การตอบปัญหาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงถือหลักการตอบ 4 อย่างตามลักษณะของปัญหาและท่าทีของผู้ถามด้วย กล่าวคือ 1. ทรงตอบด้วยปฏิปุจฉาพยากรณ์ 2. ทรงตอบด้วย วิวิจชพยากรณ์ 3. ทรงตอบด้วยเอกิงคพยากรณ์ 4. ทรงตอบด้วยอุปนิยพยากรณ์ ซึ่งปัญหาประเภทนี้เรียกว่า อัปยาคตปัญหา คือ ปัญหาที่ไม่ทรงตอบ เป็นปัญหาที่ไม่กระทำให้งัง คือ เป็นธรรมที่ไม่ทรงแสดงว่าเป็นกุศลธรรม หรือ อกุศลธรรม

การศึกษาพุทธทัศนะที่ทรงมีต่ออัปยาคตปัญหาและเหตุผลที่ไม่ทรงพยากรณ์ปัญหาทางอภิปรัชญานั้น พอจะสรุปสาเหตุที่พระพุทธองค์ไม่ทรงพยากรณ์อัปยาคตปัญหาได้ว่า น่าจะเป็นเพราะเหตุดังต่อไปนี้ คือ เพราะเป็นปัญหาที่ 1. เป็นธรรมประณีตลุ่มลึก 2. เป็นการเห็นผิดว่าชั้น 5 ทั้งหลายเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นอัตตาตัวตน 3. บุคคลสิ้นอวิชชา สิ้นทิฏฐิแล้วย่อมหยั่งรู้ได้เอง 4. เพราะไม่ทำให้เกิดธรรมทัสสนะ 5. คำถามเป็นมิจฉาทิฏฐิทั้งหมด 6. ทรงตอบธรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อความรู้ยิ่ง(ตรัสรู้)เพื่อบรรลुพระนิพพาน

พระพุทธองค์ทรงเลือกบุคคลที่จะตอบปัญหากับผู้ที่มาทูลถาม ที่ทรงเห็นแล้วว่า จะเกิดประโยชน์กับผู้ฟังนั้น ทรงตอบธรรมเฉพาะที่เป็นประโยชน์ เพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อการตรัสรู้ เพื่อบรรลุพระนิพพาน

ดังนั้น สาเหตุที่ไม่ทรงพยากรณ์อัปยาคตปัญหา เพราะว่าเป็นปัญหาที่ลุ่มลึกตอบไปแล้วคนไม่เข้าใจก็ยิ่งจะงมงาย และไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด(ราคะกิเลส) ไม่เป็นไปเพื่อความดับ เพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ และเพื่อนิพพาน และทรงกล่าวข้อธรรมอีกว่า งานเฉพาะหน้าของมนุษย์แต่ละคน ควรทำโดยเร่งด่วนคือการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ มิใช่การค้นหาความจริงด้านอภิปรัชญา เมื่อบุคคลกระทำทุกข์ให้ถึงที่สุดแล้ว ความสงสัยในปัญหาเหล่านี้ก็จะหมดไปเอง

คำสำคัญ: ทัศนะ, อัปยาคตปัญหา

Abstract

The thesis title on of Buddha's view toward Appayakatapanha; the objectives were as following 1) To study the concept of several doctrines in Buddha's time toward Appayakata Panha. 2)To study the answer of the Lord Buddha which are appeared in several scriptures. 3)To study the Buddha's view

toward Appayakatapanha and the reason for non-predict of question in metaphysic.

This is the critical study research which are studied from documentary research the processes as follows. 1. To study on primary source i.e. Tipitaka on Thai version which is under Mahachulalongkornrajavidyalaya (B.E.2539) 2. To study from secondary source i.e. commentary, scripture and Buddhist texts. 3. To analyses both primary and secondary by the researcher as analytical description.

The findings were as following:

1. Appayakatapanha in the early Buddhist era composed of question which are debated by priests at that time for finding out the truth of world, universe and spiritual which are not concerned with way of life but to find out the truth that are out of nature as a Metaphysic to prove it was truth or not, to be or not to be of universe, human and spiritual which are interested of Indian at that time, those priests tried to ask question or create question in group of question for asking the leader of doctrine at that time and the Appayakatapanha has also asked and in each doctrine tries to answer as their views and assert on their views only for the right, the situations at that time ware based on debating on Philosophy view, in the same way the lord Buddha was also requested on those questions but he was not try to predict to answer in any way.

2. The way to answer of the lord Buddha was based on four characters
1. To answer by setting question feedback and answer (Patipuccapayakarana) 2. To answer by separating (Vipachapayakarana) 3. To answer by directly (yes or no), (Ekansapayakarana) 4. To answer by non answer (Thpaniyapayakarana) these are called Appayakatapanha (non answer) which are not to be enlighten i.e. no good or bad being.

3. A study on Buddha's view toward Appayakatapanha and reason that was not predicts or answer on Metaphysic can be summarized as follow. 1. Deep question. 2. Not accordance with Khandha (animal, human, self). 3. Cessation of ignore, self and can be enlighten. 4. Not to be Dhamma's awaking. 5. Wrong thought question. 6. To answer the thing that can be useful for enlightenment.

The lord Buddha tried to choose to answer the question in audian useful for peace, more learning and enlightenment.

So, the cause that he would not answer the Appayakatapanha because of it was so complexity and not based on usefulness, not to be on sexual conduct, not to be on tediously, not to be on sexual tediously, not to be on cessation, peaceful, more learning, enlightenment and Niravana and he said that the faced work of each man should do it rapidly i.e. try to practice for cessation of suffering, not to find the truth of Metaphysic, when man made of suffering cessation in finally, the question on these problems will be vanishing all.

Keywords: Buddha's View, Appayakatapanha

1. บทนำ

หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณและทรงตัดสินพระทัยจะประกาศศาสนาแล้ว ได้ทรงสละความสุขส่วนพระองค์เสด็จจาริกไปในแคว้นต่าง ๆ ตั้งมั่นพระทัยจะเสด็จโปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลายให้ได้รับประโยชน์สุขมากที่สุด ตลอด 45 พรรษา ที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจาริกประกาศศาสนา ทรงกระทำการสงเคราะห์แก่มหาชนทั้ง 3 โลก คือ เทวโลก มนุษย์โลก และยมโลก ที่เรียกว่า พุทธจริยา 3 ประการ อย่างสมบูรณ์ คือ

1. โลกัตถจริยา คือ ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ในฐานะที่พระองค์เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมโลกทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน ด้วยการประกาศธรรมที่จะนำประโยชน์มาสู่ผู้ปฏิบัติ โดยทรงอาศัยพุทธกิจประจำวัน 5 ประการ คือ

พุทธกิจประการที่ 1 ในเวลาใกล้รุ่งทรงตรวจดูผู้ที่มีอุปนิสัยบารมีแก่กล้าสมควรจะได้รับพระธรรมเทศนาในวันนั้น

พุทธกิจประการที่ 2 ในเวลาเช้า เสด็จออกบิณฑบาต เพื่อเป็นการโปรดสัตว์โลกผู้ต้องการบุญ

พุทธกิจประการที่ 3 ในเวลาเย็น ทรงแสดงธรรมแก่พุทธบริษัทที่เข้ามาเฝ้า ณ ที่ประทับ

พุทธกิจประการที่ 4 ในเวลาค่ำ ประทานโอวาทและทรงแก้ข้อสงสัยต่าง ๆ แก่พระภิกษุ

พุทธกิจประการที่ 5 ในเวลามัชฌิมยาม ทรงแสดงธรรมและตอบปัญหาแก่เทวดา

2. ญาติตถจริยา คือ ทรงแสดงธรรมโปรดพระพุทธรูปบิดา พระพุทธรูปมารดา ตลอดจนพระประยูรญาติให้ได้รับรสพระสัทธรรมของพระองค์ท่าน ยังพระประยูรญาติให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส และก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่พระประยูรญาติ

3. พุทธจริยา คือ ทรงบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะเป็นพระพุทธเจ้า ทรงกระทำกิจที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีตได้ทรงกระทำมาเป็นพุทธวิสัย คือ ทรงวางสิกขาบทเป็นพุทธอาณาสำหรับควบคุมความประพฤติของผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ทรงแนะนำให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหน้าที่ของตน ทรงวางพระองค์ต่อผู้ที่เข้ามาบวชและแสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา ในฐานะของบิดากับบุตร ผู้ปกครองกัลยาณมิตร ศาสดาผู้เอ็นดูเป็นต้นตามสมควรแก่บุคคลและโอกาสนั้น ๆ จนสามารถประดิษฐานเป็นรูปสถาบันศาสนาสืบต่อกันมาได้

จากพุทธกิจและพุทธจริยาของพระพุทธเจ้าข้างต้น จะเห็นได้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นบรมครูผู้ยิ่งใหญ่ เพราะทรงมีพระมหากรุณาธิคุณที่จะสั่งสอนสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ไปสู่นิพพานอันเป็นบรมสุข พระองค์ทรงเป็นสัพพัญญูรู้แจ้งสรรพสิ่งทรงทราบจริต อธิยาศัย กิเลสและสติปัญญาของสรรพสัตว์อย่างกระจ่างชัด เสมือนเห็นของที่อยู่ในฝ่ามือจึงทรงแสดงธรรมได้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลทำให้ผู้ฟังบรรลุธรรมได้ง่าย

ในแต่ละวันจะมีผู้คนเป็นจำนวนมากมาขอเข้าเฝ้าทูลถามปัญหาที่หลากหลายกับพระพุทธองค์คนที่มาเข้าเฝ้าก็มีทุกฐานะสังคม คือ จากบุคคลระดับพระเจ้าแผ่นดินจนถึงคนจันทาล เจตนารมณ์ในการมาเฝ้าก็แตกต่างกัน ผู้ที่มาถามปัญหานั้นนอกจากผู้ที่มีความสงสัยข้องใจในข้อธรรมต่าง ๆ แล้ว โดยมากเป็นผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่น บ้างก็มาถามเพื่อต้องการรู้คำสอนทางฝ่ายพระพุทธศาสนา หรือเทียบเคียงกับคำสอนในลัทธิของตน บ้างก็มาถามเพื่อโต้ตอบวาทะ บ้างก็เตรียมมาถามเพื่อข่มปราบให้จน หรือให้ได้รับความอับอายเข้าทำนองลงดีก็มีอยู่ไม่น้อย แต่ในฐานะของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อมีผู้เข้ามาทูลถามปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หากได้ทรงพิจารณาเห็นแล้วว่า ปัญหาที่ถามนั้นเป็นปัญหาที่สมควรตอบ และผู้ถามจะสามารถรู้ตามคำสอนของพระองค์ได้ ก็ทรงประทานชี้แจงแสดงธรรมที่สำเร็จประโยชน์แก่ผู้นั้นทุกครั้งไป แต่มีปัญหาบางประเภทที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงตอบคือ “อภัยกตปัญหา” มีทั้งหมด 10 ข้อ คือโลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง โลกมีที่ที่สุดหรือโลกไม่มีที่ที่สุด ชีพอันนั้นสรีระก็อันนั้นหรือชีพอย่างหนึ่งสรีระก็อย่างหนึ่ง ตถาคตเบื้องหน้าแต่ตายไปมีอยู่หรือ (ตถาคตตายแล้วเกิดอีก) หรือ ตถาคตเบื้องหน้าแต่ตายไปไม่มีอยู่หรือ (ตถาคตตายแล้วไม่เกิดอีก) ตถาคตเบื้องหน้าแต่ตายไปมีอยู่ก็มี ไม่มีอยู่ก็มี (ตถาคตตายแล้วเกิดอีกก็มี ไม่เกิดอีกก็มี) หรือ ตถาคตเบื้องหน้าแต่ตายไปมีอยู่ก็มีใช่ ไม่มีอยู่ก็มีใช่หรือ (ตถาคตตายแล้วเกิดอีกก็มีใช่ ไม่เกิดอีกก็มีใช่) เมื่อมีคนถามเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้พระองค์จะทรงไม่ตอบ ในขณะที่เจ้าลัทธิต่าง ๆ จะพากันตอบตามความเห็นของตน เพื่อแสดงจุดยืนของลัทธิตนเองต่อปัญหาดังกล่าว สำหรับพระพุทธเจ้าจะทรงหลีกเลี่ยงการตอบปัญหาเหล่านี้ โดยตรัสว่า “ปัญหาเหล่านี้ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่ายเพื่อคลายความกำหนด เพื่อดับสนิท เพื่อสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่งเพื่อตรัสรู้” แต่สิ่งที่พระองค์ทรงแสดงคือ “ความเห็นนี้ว่าทุกข์ นี่เหตุให้เกิดทุกข์ นี่ความดับทุกข์ นี่ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์”

ในจุฬาลงกยสูตร พระภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า พระมาลุงกยบุตร ได้เข้าไปทูลถามปัญหาเหล่านี้ โดยยกเอาการประพฤติพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนาขึ้นมาเป็นข้อต่อรอง

แต่แม้ว่าจะคาดคั้นเพียงใด พระพุทธองค์ก็จะทรงยืนยันว่า “ปัญหาเหล่านี้เราไม่พยากรณ์” โดยทรงให้เหตุผลว่า เพราะไม่เป็นประโยชน์ต่อการตรัสรู้และนิพพาน การที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงตอบอภัยาทปัญหาทั้ง 10 ข้อนี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสงสัยว่า ในเบื้องลึก สิ่งที่ผู้ทูลถามปัญหา ต้องการที่จะทราบนั้นคืออะไร และนอกจากเหตุผลเรื่องความหลุดพ้นจากทุกข์แล้ว พระพุทธเจ้าจะทรงมีเหตุผลอื่นใดอีกหรือไม่

การศึกษาวិเคราะห์ในเรื่องนี้จึงไม่ใช่การพยายามที่จะตอบปัญหาที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงพยากรณ์ แต่มุ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าจริง ๆ แล้วพระพุทธเจ้าเป็นสัพพัญญู รู้แจ้งทุกสิ่งในโลก ทรงรู้แจ้งแทงตลอดในทุกเรื่อง แม้ในเรื่องปัญหาทางอภิปริชญา การที่พระพุทธองค์ไม่ทรงตอบอภัยาทปัญหา มิได้หมายความว่าพระองค์ไม่ทรงทราบคำตอบ เพราะใน สีสพาวนสูตร มีพระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงไว้ว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงทราบแต่ไม่ตรัสสอน มีมากกว่าที่ทรงตรัสสอนมากนัก เปรียบเสมือนใบไม้ในป่ากับใบไม้ในกำมือ การที่พระองค์ไม่ตรัสสอนสิ่งที่ทรงทราบทั้งหมดแต่ละบางสิ่งไว้ ก็เพราะทรงเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อการตรัสรู้และนิพพาน

บางคนอาจสรุปรวบรัดตัดตอนจากพุทธวจนะว่า เรื่องปัญหาทางอภิปริชญาเป็นเรื่องนอกพุทธศาสนาไม่ควรสนใจ เพราะพระพุทธเจ้าไม่ทรงสอน ความเห็นนี้ถูกตรงเพียงส่วนเดียวที่ว่าพระพุทธเจ้าไม่ทรงสอน เพราะเรื่องของโลกและจักรวาลเป็นเพียงเปลือกและกระพี้ของพุทธศาสนา เกิดขึ้นเพราะปัจจัยปรุงแต่ง มีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา แม้รู้แล้วก็ไม่มีความประโยชน์เพื่อความปลอดภัย รังแต่จะทำให้ยึดติด เสียโอกาสเสียเวลาเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด พระพุทธเจ้าจึงไม่ทรงสอน แต่ก็ไม่ปฏิเสธการมีอยู่ ทรงเปรียบเทียบว่าสิ่งที่พระองค์ทรงรู้นั้นมีมากมายนัก เปรียบได้กับใบไม้ในป่าใหญ่ที่มีอยู่มากมายนับไม่ถ้วน แต่พระองค์ทรงเลือกเฟ้นธรรมมาสั่งสอนจำนวนเพียงแค่ว่าใบไม้ในกำมือเดียวเท่านั้น ซึ่งเพียงพอแล้วต่อการปฏิบัติให้เข้าถึงมรรคผลนิพพาน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ความเข้าใจในจุดประสงค์ที่แท้จริงของผู้ทูลถามปัญหา และเหตุผลที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงพยากรณ์ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในคำสอนและจุดยืนของพระพุทธศาสนา ที่เน้นการดำเนินตามทางสายกลาง ไม่เอียงสุดไปด้านใดด้านหนึ่ง ได้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของลัทธิศาสนาต่างๆในพุทธกาลที่มีต่ออภัยาทปัญหา
2. เพื่อศึกษาการตอบปัญหาของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในคัมภีร์ต่างๆ
3. เพื่อศึกษาพุทธทศนะที่ทรงมีต่ออภัยาทปัญหา และเหตุผลที่ไม่ทรงพยากรณ์ปัญหาทางอภิปริชญา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพโดยเน้นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักโดยมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ วรรณคดี ฎีกาอนุฎีกา ปกรณ์วิเศษ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสาร หนังสือ ตำรา วารสารที่มีเนื้อหาสอดคล้องเกี่ยวกับหัวข้อที่ทำการวิจัย โดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ห้องสมุดประชาชนจังหวัดภูเก็ต ห้องสมุดประชาชนจังหวัดพังงาตลอดจนข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อถือและอ้างอิงได้

3. นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจ สังเคราะห์ข้อมูล เขียนงานการวิจัยพร้อมนำเสนอความเห็นของผู้วิจัย โดยมุ่งให้ตอบวัตถุประสงค์และปัญหาที่ต้องการทราบ

4. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5. นำเสนองานวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย วิเคราะห์การตอบปัญหาของพระพุทธรเจ้าที่ทรงมีต่ออภัยกตปัญหาพบว่า อภัยกตปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดจากข้อขัดแย้งทางด้านความคิดของเหล่านักคิดทั้งหลายที่มีในสมัยพุทธกาล ที่มีสองสสารแห่งความคิด ที่ไม่มีวันจะเชื่อมกันได้ เพราะแต่ละข้างต่างยึดที่หมายของตัวเองไว้ ด้วยการรักษาความสุดโต่งด้านใดด้านหนึ่ง ความสุดโต่งที่เรียกว่า อัตตาทิกทิกขุณีนั้น มี 3 กลุ่ม

1. กลุ่มแรกเป็นการมองเห็นเรื่องกรรมที่มีที่หมายคนละด้าน คือ กามสุขัลลิกานุโยค (ความมุกุ่นในกาม) กับอัตตกลิมถานุโยค (การทรมานตน) พวกแรกหย่อนเกินไปจนถึงมองเห็นว่าบุญไม่มีบาปไม่มี นรกสวรรค์ไม่มี มีแต่ผู้กระทำ ผู้เสียไม่มี

2. สัสสตทิกขุ (ความเห็นว่าอัตตาและโลกเที่ยง) กับอุทเทททิกขุ (ความเห็นว่าอัตตาและโลกขาดสูญ) อภัยกตปัญหาก็เกิดขึ้นจากกลุ่มนี้

3. เอกัตตทิกขุ (ความเห็นว่ามีสิ่งทั้งปวงเป็นหนึ่งเดียว) กับอนัตตทิกขุ (ความเห็นว่ามีสิ่งทั้งปวงไม่มีอยู่)

อภัยกตปัญหาเป็นเสมือนขำแห่งทิกขุเหล่านั้น ที่กั้นไม่ให้คนทั้งหลายเห็นแสงสว่าง ขำแห่งทิกขุที่ปรากฏในอภัยกตปัญหา เป็นลักษณะของความสุดโต่งแต่ละข้างของความคิด หรือที่เรียกว่าลักษณะอันตคาทิกทิกขุ ที่มีความเห็นต่างกันคนละขั้ว คือ การเล่นจากสุดโต่งแห่งความคิดเห็นด้านหนึ่งไปยังสุดโต่งอีกด้านหนึ่ง โดยที่คนพวกหนึ่งยึดติดถือมั่นใน

ตัวตนว่าเป็นของจริงแท้คงที่ถาวร สัตว์บุคคล เป็นตัวตนอย่างนั้นซึ่งมีจริง มีใช้สิ่งสมมุติ ทั้งหมด มีตัวจริง ตัวแท้ที่ยั่งยืนคงอยู่ตลอดไปนิรันดร์ ไม่ว่าคนจะตาย ชีวิตจะสิ้นสุด ตัวสัตว์ ตัวบุคคล ตัวตน ดวงชีวะ อาตมันหรืออัตตานั้น ก็จะคงอยู่อย่างเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่สูญสลายไปด้วย กลุ่มคนเหล่านี้เรียกว่า สัสสตทิฎฐิ อีกพวกหนึ่งที่มีความเห็นว่าตรงกันข้ามกับพวกแรกที่ว่า สัตว์บุคคลนั้นไม่เที่ยงแท้ถาวร สูญสลายไปได้ เมื่อคนตาย ชีวิตจบสิ้นสัตว์บุคคลก็ขาดสูญ ตัวตนก็หมดไป ความเห็นคนเหล่านี้ เรียกว่าอุจเฉททิฎฐิ ทั้งสองข้อต่างก็ยืนยันความคิดของตัวเองถูก ความคิดอีกฝ่ายผิด ทำให้เกิดความขัดแย้งที่น่าพาไปสู่ลักษณะปัญหาของคำถามที่จะต้องตอบคำถาม ไม่ช่วยใดก็ช่วยหนึ่ง จึงหนีไม่พ้นส่วนที่กล่าวถึงอนาคตและส่วนที่กล่าวถึงอดีตกับปัจจุบัน อภัยาทปัญหาที่ไม่พ้นสองส่วนที่ว่านี้ เมื่อมีผู้มาถามปัญหาดังกล่าว ว่าโลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง ชีวะกับสรีระเป็นสิ่งเดียวกันหรือ สัตว์ตายไปแล้วจะเกิดอีกหรือไม่ ฯลฯ เป็นคำถามที่ต้องการให้ตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” และถึงจะตอบอย่างไรในสองอย่างนี้ ก็ไปเข้ากับฝ่ายทิฎฐิทั้งสองอยู่ดี และทิฎฐิดังกล่าวที่ว่ามานั้นอภัยาทปัญหาจึงเกิดขึ้น เพื่อรองรับทัศนะของเจ้าลัทธิทั้งหลาย ที่ต่างก็ใช้ทัศนะของตัวเองตั้งขึ้นมาเพื่อใช้ในการโต้เถียงกัน

ในการตอบปัญหาพระพุทธรองค์จะทรงใช้หลักปฏิบัติอยู่ 3 หลัก คือ หลักปัญญา หลักเมตตา หลักอุบายโกศล ซึ่งหลักทั้ง 3 หลักนี้มีความสัมพันธ์กัน เมื่อพระพุทธรองค์ตอบปัญหา พระองค์ทรงยึดถือใช้หลักทั้ง 3 นี้ เป็นโครงสร้างอันเป็นกรอบของพระองค์ที่ใช้ตอบปัญหา พระพุทธรองค์ตรัสตอบปัญหาแก่บุคคลมากมายหลายประเภท ทั้งสาวก ทั้งเหล่านักบวช เดียรธีย์ บริพาชก นิครนถ์ พรหมณ์ มหากษัตริย์ คหบดี เศรษฐี จัณฑาล สามัญชนทั่วไป ไม่ว่าพระพุทธรองค์จะทรงตอบสั้น ๆ หรือตอบเพียงสั้น ๆ หรือตอบยาวใช้เวลานานในการสนทนา หรือบางครั้งไม่ตรัสตอบเลย หลักปัญญาหรือหลักเป้าหมาย ที่นำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ขึ้นกับผู้ถามนั้นร่วมกันเป็นองค์รวมไม่ทรงใช้หลักใดโดดเดี่ยว แต่ทรงใช้ร่วมกันในการตรัสตอบปัญหาทุกครั้ง หลักเมตตาธรรมหรือหลักปฏิบัติกับบุคคลผู้ถามด้วยความเอื้อเพื่อเกื้อกูลปรารถนาให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์สุขแก่ผู้ถาม และหลักอุบายโกศลหรือหลักเทคนิคที่เป็นศิลปะหรือหลักกำกับกระบวนการนำผู้ถามเข้าสู่หลักเป้าหมายแห่งการเกิดองค์ความรู้เกิดปัญญา ปัญญาสำคัญอย่างไรพระพุทธรองค์จึงยึดถือปฏิบัติเป็นหลักเป้าหมาย เพราะปัญญาเป็นตัวตัดสินวินิจฉัยขั้นสูงสุดของการบรรลุธรรม และเป็นตัวประหารกิเลสพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ดังนั้น ที่สุดแห่งการตรัสตอบปัญหาของพระพุทธรเจ้าท่านั้น พระองค์จึงมีเป้าหมายสูงสุด คือ ทำให้ผู้ถามเกิดปัญญาสัมมาทิฐิ

ท่าทีของพระพุทธรเจ้าไม่ทรงตอบอภัยาทปัญหาทั้ง 10 ข้อ เพราะเป็นปัญหาที่ไกลตัวเกินไปพระองค์ทรงเน้นสอนเฉพาะสิ่งที่เป็นสาระและประกอบด้วยประโยชน์ พระองค์ไม่ทรงให้ความสนใจมากนักเกี่ยวกับปัญหาทางด้านอภิปรัชญา ซึ่งอภัยาทปัญหาก็รวมอยู่ในนั้นด้วย เพราะนั่นเป็นเรื่องที่อยู่ไกลตัวเกินไปและไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต พระพุทธรเจ้าทรงเห็นว่าปัญหาดังกล่าว เป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติและเป็นการสิ้นเปลืองเวลา หากจะมาถาม

ว่าโลกเที่ยง โลกไม่เที่ยง โลกมีที่สิ้นสุด หรือไม่มีที่สิ้นสุด สัตว์ตายแล้วเกิด หรือตายแล้วสูญ ฯลฯ เป็นทัศนคติที่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการแสวงหาทางจิตใจ ไม่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ และไม่ใช่วิถีแห่งการเข้าถึงที่สุดแห่งทุกข์เลยหากเรารู้หลักอริยสัจ นั้นหมายถึงเราเห็นทางที่จะพ้นทุกข์ ทุกข์ของอริยสัจคือชาติ ชรา มรณะ ฯลฯ ทุกข์ในสมุทัยคือ ตัณหาที่ทำให้มีภพใหม่ ทุกข์นิโรธอริยสัจ คือการที่ตัณหานั้นแลดับไปได้ด้วยการสํารอกออกหมดไม่มีเหลือ และทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ สัมมาทิฐิ เป็นต้น สิ่งทีพระองค์ตรัสรู้มีมากมาย แต่ทรงนำมาสอนเพียงเล็กน้อยเหตุผลที่ทรงกระทำเช่นนั้น ก็เพราะทรงสอนแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ใช้แก้ปัญหาได้ และสิ่งที่ประกอบด้วยประโยชน์ใช้แก้ปัญหาได้นั้นก็คืออริยสัจ 4 ดังทีพระองค์ทรงสอนเรื่องไปไม่ในมือ นั่นคือทางพ้นทุกข์สำหรับมวลมนุษยอย่างแท้จริง

ดังนั้นสาเหตุทีไม่ทรงพยากรณ์อภัยกตปัญหา เพราะว่าเป็นปัญหาทีลุ่มลึกตอบไปแล้วคนไม่เข้าใจก็ยิ่งจะมงง และไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด (ราคะกิเลส) ไม่เป็นไปเพื่อความดับ เพื่อความสงบ เพื่อความรู้อยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ และเพื่อนิพพาน และทรงกล่าวข้อธรรมอีกว่า งานเฉพาะหน้าของมนุษย์แต่ละคน ควรทำโดยเร่งด่วนคือการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ มิใช่การค้นหาความจริงด้านอภิปราย เมื่อบุคคลกระทำทุกข์ให้ถึงที่สุดแล้วความสงสัยในปัญหาเหล่านี้ก็จะหมดไปเอง

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการศึกษาอภัยกตปัญหา

อภัยกตปัญหานี้จะแบ่งคำถามออกเป็น 3 เรื่องใน 10 ข้อนี้ คำถามแรกเป็นการถามถึงเรื่อง โลก จักรวาล เมื่อกล่าวว่าโลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง โลกมีที่สิ้นสุดหรือไม่มีที่สิ้นสุด ในทางปรัชญานั้นเมื่อเราถามถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดทีเกี่ยวกับสิ่งทีเป็นจริง เราต้องมีสมมุติฐานเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เหตุผลต้องมีให้สำหรับสิ่งนั้นๆ เมื่อคำถามชุดแรกกล่าวถึงความเที่ยงหรือไม่เที่ยง มีที่สิ้นสุดหรือไม่มีที่สิ้นสุด จึงต้องจินตนาการไปถึงว่าอะไรเป็นต้นกำเนิดของโลก จักรวาลนี้ใครเป็นผู้ควบคุม ฝ่ายจิตนิยม (Idealism) ต่างก็ให้ความสำคัญกับพระเป็นเจ้าทีเป็นต้นกำเนิดและผู้ควบคุมทุกสิ่งในจักรวาล ส่วนฝ่ายสสารนิยม (Materialism) ถือว่าต้นกำเนิดของโลกและจักรวาลนั้นเป็นเพียง การรวมตัวกันของธาตุต่าง ๆ ในส่วนทีพอเหมาะ เมื่อธาตุทั้งหลายแยกจากกันก็ไม่มีอะไรคงอยู่ ดังนั้นแล้วการมีอยู่ของโลกทีจะเที่ยงหรือไม่เที่ยง จะมีที่สิ้นสุดหรือไม่มีที่สิ้นสุด ก็ต้องอาศัยหลักของตรรกะเข้าไปตรวจสอบ เพื่อให้สมมุติฐานทีตัวเองตั้งไว้นั้นถูกต้องที่สุด

ในคำถามเรื่องที่สอง เป็นคำถามว่าด้วยเรื่องวิญญาณ ทีว่าชีวะกับสรีระเป็นอันเดียวกันหรือชีวะกับสรีระแตกต่างกัน ทีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับวิญญาณ ทำให้เกิดข้อโต้แย้งซึ่งกันและกัน เพราะบางลัทธิเห็นว่าเป็นอย่างเดียวกัน บางสำนักเห็นว่ามีเกี่ยวข้องกัน คำถามชุดนี้จะมุ่งอธิบายความจริงแท้ของมนุษย์ หรืออึดตาเป็นเรืองสำคัญส่วนใน

คำถามเรื่องสุดท้ายที่ว่าสัตว์ตายแล้วเกิดอีก หรือสัตว์ตายแล้วไม่เกิดอีก หรือสัตว์ตายแล้วทั้งเกิดและไม่เกิดอีก หรือสัตว์ตายแล้วเกิดอีกก็ไม่ใช้ไม่เกิดอีกก็ไม่ใช้คำถามชุดนี้ เป็นการต้องการแสวงหาคำตอบสิ่งที่เป็น กล่าวถึงอนาคตที่สามารถคาดเดาได้ตามทฤษฎีของตน

ความเห็นสุดโต่งไปในทางใดทางหนึ่งนี้ เป็นเหตุให้แต่ละลัทธิมองเห็นความจริงในเรื่องต่าง ๆ เฉพาะส่วนที่ตนยึดถืออยู่เท่านั้น ความจริงบางสิ่งนี้ แม้ว่าจะมีส่วนจริง แต่ไม่อาจถือได้ว่าเป็นตัวแทนที่ถูกต้องของความจริงทั้งหมด เปรียบเสมือนความเห็นของคนตาบอดแต่ละคน ในนิทานเรื่องตาบอดคลำช้าง ด้วยเหตุนี้ เราจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าความเห็นของสำนักใดสำนักหนึ่งเป็นจริง ส่วนความเห็นอื่น ๆ ไม่จริงโดยสิ้นเชิง

อภัยกตปัญหาทั้ง 10 ข้อนี้เป็นตัวอย่างของทฤษฎีที่แตกต่างกันของแต่ละสำนัก ซึ่งในบางครั้งก็สอดคล้องกัน บางครั้งก็ดูเหมือนว่าจะขัดแย้งกัน ทั้งนี้เพราะปัญหาแต่ละข้อเป็นเพียงความจริงเฉพาะด้าน (ปัจเจกสัจจะ) ที่แต่ละสำนักรู้เห็นและยึดถือกันอยู่เท่านั้น ไม่ใช่ความเห็นที่ถูกต้องตามความเป็นจริง (สัมมาทฤษฎี) ด้วยเหตุนี้อภัยกตปัญหา จึงเป็นปัญหาที่มีผู้ยกขึ้นมาโต้เถียงกันเรื่อยมา

การศึกษาอภัยกตปัญหา สามารถศึกษาได้หลายแนวทาง ซึ่งแต่ละแนวทางนั้นต่างก็มีเหตุผลมารองรับเสมอ และดูจะเป็นเหตุผลที่สมเหตุสมผล การจะศึกษาให้เข้าใจนั้นต้องแยกศึกษาทีละประเด็น แต่ไม่ทิ้งเป้าหมายแล้วจะมองเห็นภาพทั้งหมด นั้นหมายถึงเราจะศึกษาอย่างไรให้ได้ประโยชน์ และเกิดผลกับอภัยกตปัญหา ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าทั้งสี่ส่วนนี้คือการสอดรับ ประสานสัมพันธ์กัน กลมกลืนเป็นเสมือนเกลียวเชือก จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ หากแยกจากกัน จะทำให้มุมมองไม่สมบูรณ์ ทำให้หลงไปยึดเอาทัศนะใดทัศนะหนึ่ง ยกขึ้นมาเป็นศาสตร์ แล้วเอาพระพุทธรศาสนาเปรียบเทียบ ทำให้มองแคบปลิกย่อยเท่านั้น หากหากจะกล่าวตามความเป็นจริงต้องมองพระพุทธรศาสนาให้ครบทั้งสี่ส่วนแล้ว นำศาสตร์เหล่านั้นมาเปรียบเทียบ แล้วจะเห็นความชัดเจนยิ่งขึ้น

การนำไปใช้พระพุทธรเจ้าทรงให้ลงมือปฏิบัติ อย่าใช้การคาดคะเน หรือเดา หรือกระทั่งใช้หลักเหตุผลทางด้านตรรกศาสตร์ ทั้งหมดล้วนได้มาจากการอนุมานทั้งสิ้น นั้นหมายถึงอนุมานจากเหตุไปหาผล เช่น เมื่อเห็นควันก็เข้าใจว่าที่นั่นต้องมีไฟ แต่ก็ไม่ใช่ว่าเมื่อมีควันแล้วจะต้องมีไฟเสมอไป อาจจะมีเหตุอื่นก็ได้ ทำให้เกิดข้อโต้แย้งเสมอ แต่หากจะกล่าวว่าเมื่อมีเหตุมีปัจจัยแล้วจึงจะมีผล น่าจะถูกต้องมากกว่า จากที่พระพุทธรเจ้าปฏิเสธที่จะอธิบายปัญหาทางด้านอภิปราย ด้วยมองว่าเมื่อลงสู่การปฏิบัติแล้ว จะไม่เห็นผลจริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในวิทยานิพนธ์นี้ มีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมได้หลายด้าน ได้แก่

- 1) แนวคิดทางปรัชญาตะวันตกกับแนวคิดพุทธปรัชญา
- 2) การศึกษาคุณค่าและแนวคิดทางปรัชญาในอภัยกตปัญหา
- 3) วิเคราะห์อภิปรายในพระพุทธรศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- กิตติ วัฒนมหาดม. **ตรีเทวปกรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊ค, 2542.
- จินดา จันทรแก้ว. **พุทธวิภาษวิธี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.
- จำนง ทองประเสริฐ. **บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย ภาค 1-4**. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, 2540.
- ชัยวัฒน์ อัฒพันธ์. **ญาณวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.
- ฐานิสรา ประธานราษฎร์นิกร. **อภัยกตปัญหา ปัญหาที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงตอบ**. กรุงเทพมหานคร: ศยาม, 2552.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป ปรศ. **วรรณกรรมทางศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอสอาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, 2546.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546.
- พระยาประชาภิจักรจักร. **ประวัติศาสตร์**. พระนคร: สำนักพิมพ์จำลองศิลป์, 2493.
- _____. **แก่นพุทธศาสน์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อรุณวิทยา, 2529.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. **มังคลัตถทีปนี** แปล เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537.
- ยวหาราลนทร์. **พบลินอินเดีย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศยาม, 2545.
- วสิน อินทสระ. **พุทธปรัชญาเถรวาท**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธเถร). **ศาสนาสาทุก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2548.
- เสถียร พันธรั้ง. **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2535.

- สุวรรณ เพชรนิล. **พุทธปรัชญาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- แสง จันทรงาม. **วิธีสอนของพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2526.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. **ปรัชญาอินเดีย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.
- เอกฉัท จารุเมธีชน. “คัมภีร์พระเวท: วรรณกรรมโบราณที่ไม่เก่ากว่าโลกจะสลาย”. วารสารอินเดียศึกษา ปีที่ 5, 2543.
- พันตรีสมคิด สวยล้ำ. การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมจากการตอบปัญหาเทวดาของพระพุทธเจ้า, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.
- พันธ์ทิพย์ ทิพย์ประพันธ์. “วิเคราะห์คุณสมบัติภาพของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับอภัยภักตปัญหา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550.
- พระครูสังฆรักษ์อรุณ เขมจิตโต, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง ทิฎฐิ 62 ในพรหมชาลสูตร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต** สาขาพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2548.
- พระมหาฉลวย อุตตโม (กำแพงนิล). “วิเคราะห์วิธีตอบปัญหาของพระพุทธเจ้า”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.
- พระมหากิจการ โชติปัญญา (ยุติพันธ์). “การศึกษาพุทธวิธีการให้การปรึกษาที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.
- พระมหาสิทธิพิพัฒน์ สิริปัญญา. “การศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยาต่ออัญญเดียรฉิยในสมัยพุทธกาล”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2555.
- ภิญญดา จรัสศรี. “การศึกษาวิเคราะห์พุทธวิธีการตอบปัญหาของมาณพ 16 คน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.
- หนูไชยะ ณ กาฬสินธุ์. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเรื่องมัจฉาทิฎฐิในพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544.

ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ตามหลักพระพุทธศาสนาของ
ตัวละคร กวนอู ที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก
An Analytical Study the Virtue Honesty Side in Buddhism of the
Character Kuan Yu as Appear in the Literary Work, about Story
Ramance of the Three Kingdoms (Samkok)

ณัฐกมล ตนุพันธ์

Nathakamol Tanuphan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: nuttkamon.pun@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติและคุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก 2) เพื่อศึกษาคุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ที่สอดคล้องกับคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ตามหลักพระพุทธศาสนากับการนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า

ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ตามหลักพระพุทธศาสนากับการนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน จากการที่ได้สัมภาษณ์บุคคลนั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า บุคคลส่วนใหญ่จะรู้จัก “เทพเจ้ากวนอู” จากการที่ได้รับการสืบทอดการบูชาจากบรรพบุรุษของตนเองเป็นส่วนใหญ่และมาทำการศึกษาเพิ่มเติมจากการดูภาพยนตร์ ละคร และการอ่านหนังสือ เป็นต้น บุคคลส่วนใหญ่จะรู้จักกวนอู” ในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง และมีคุณธรรมของคนดีอยู่ในตน กวนอูเป็นผู้ที่ยึดมั่นในสัจจะและกตัญญู ตามหลักของพระพุทธศาสนา ในหลักของ ขรवासธรรม 4 โดยผู้ที่ให้สัมภาษณ์ได้นำเอาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ “เทพเจ้ากวนอู” มาใช้ในเรื่องการทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน การอบรมเลี้ยงดู และสั่งสอนคนในครอบครัว เน้นเรื่องการทำงานให้ทำงานอย่างสุจริต ไม่คดโกงและไม่เอาเปรียบผู้อื่น นำเอาคุณธรรมของกวนอูเป็นตัวอย่างเรื่องความอดทนในการทำงานสำหรับผู้ทำงานเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ก็ควรที่จะนำเอาความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ความทะนงในศักดิ์ศรี การรักษาตัวอย่างเช่น กวนอูมาปฏิบัติที่ตนเองให้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง “ความซื่อสัตย์” ของกวนอูในวรรณกรรมเรื่อง สามก๊ก ซึ่งหลาย ๆ ท่านที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ได้ยกย่องกวนอู ในด้านลักษณะที่โดดเด่น

เป็นเทพเจ้าด้านความซื่อสัตย์ ของพุทธศาสนิกชนเชื้อสายจีน จะเห็นว่าความซื่อสัตย์นั้นมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตและการทำงาน ของทุก ๆ อาชีพ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรที่จะนำเอาคุณธรรมความซื่อสัตย์มาปลูกฝังและส่งเสริมและลงสู่ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนสอดแทรกไปในระบบการศึกษา เพื่อให้เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนมีความซื่อสัตย์เกิดขึ้นภายในจิตสำนึกของทุกคน อาจจะทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือนิทาน การ์ตูนเป็นตอน ๆ รูปแบบหนังสือนิทาน หรือ รูปแบบภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสอันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของความซื่อสัตย์สุจริต ไว้ดังนี้ ความสุจริต ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง จะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้ด้วยสติปัญญา สติ คือความระลึกรู้ ปัญญา คือ ความรู้ชัด ที่เกิดขึ้นจากความฉลาด สามารถคิดพิจารณาได้อย่างถูกต้องแยกคาย ดังนั้น ความสุจริตและมุ่งมั่นจะยั่งยืนอยู่ได้ด้วย สติปัญญา หมายความว่า เมื่อบุคคลผู้มีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเป็นความนิยม เชื่อมั่น พึงพอใจในความดี การกระทำดี ความมั่นใจพึงพอใจนั้นจะเป็นเครื่องหนุนประคองความสุจริต พร้อมทั้งมุ่งมั่นที่จะทำให้คงอยู่ตลอดไปไม่เสื่อมคลาย

คำสำคัญ: คุณธรรม, ซื่อสัตย์, พุทธศาสนา, สามก๊ก

Abstract

The study aimed to 1) study life history of Guan Yu , the character in the Romance of the Three Kingdoms, 2) to investigate the moral virtues of Guan Yu, the character in the Romance of the Three Kingdoms, and 3) to analyze the moral virtues of The Guan Yu according the Buddhist principle in application for the current daily life. Finding showed that:

An analysis of Guan Yu's moral virtue in daily application from an analytical study based on the interview, it was found that most people know Guan Yu from their inheritance of worship from ancestors and from additional information taken from movies, plays, and readings etc. Most people know Guan Yu from his moral virtue of honesty and uprightness. He was also famous for his truthfulness and gratitude according to Buddhist principle, Sacca (Truthfulness) in the Garavasadhamma or the principle of the householder. The interviewees applied the Guan Yu's virtue of truthfulness in daily work, instructing family members to do works honestly without cheating and taking advantage of others.

For officials, the virtue of patience can be applied to perform their duty with pride and dignity and patriotism as the basis of life.

This research carried on “honesty” of Guan Yu in the three kingdoms literature that lots of Chinese prosed him as God of honesty, we can see that honesty was most important in work and life in all occupations. There should carry out on honesty for cultivate to officer, soldier, police and staff in all organizations throughout in educational system for books as cartoon series, tale or cinema etc. even that the king phumiphol speech on important of benefit of honesty as follows, that honesty on any interest must be based on wisdom and consciousness as a result, there must be sustainable with wisdom and consciousness when he who make sense on wisdom and consciousness these will find the admire, confidence, satisfy in doing good and these will be supported the honesty in sustainably forever.

Keyword: The Virtue, Honesty, Buddhism, The Three Kingdoms (Samkok)

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมโดยทั่วไป จะเน้นการศึกษาและให้เล็งเห็นถึงความซื่อสัตย์ ไม่ว่าจะเป็นการซื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น รวมถึงต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ความซื่อสัตย์นั้นได้ถูกกล่าวถึงมา โดยตลอดพร้อมกับคำว่า “กตัญญู” ซึ่งจะอ่านหรือเขียนไปด้วยกัน คือ “ซื่อสัตย์ กตัญญู” เพราะนั่นคือ เครื่องหมายของคนดีมีคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดทำหนังสือวันเด็กแห่งชาติโดยปี พ.ศ. 2556 ใช้ชื่อว่า “ต้นกล้าของความซื่อสัตย์” (นายชินภัทร ภูมิรัตน, 2556) ซึ่งสาระสำคัญของหนังสือจะมุ่งเน้นส่งเสริมปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนไทยได้พัฒนาและเติบโตมามีคุณลักษณะของคนที่มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรมอยู่ในจิตใจซึ่ง “ต้นกล้า” เปรียบเสมือนเด็กที่จะต้องดูแลพัฒนา และผู้ใหญ่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในทางปฏิบัติให้กับเด็ก

อีกตัวอย่างหนึ่ง ในเรื่องราวที่พระพุทธองค์ได้ทรงสรรเสริญ พระนางภัททากัจจนาเถรี ทรงเป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์และความจงรักภักดี และได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้มีคุณธรรมพิเศษ เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (จำเนียร ทรงฤกษ์, 2553: 245)

เมื่อกล่าวถึงความซื่อสัตย์ในส่วนของบุคคลที่รู้จักกันทั่วไป คือ กวนอูผู้ได้รับการยกย่องเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ กวนอูยังได้รับสมญานามให้เป็นถึง “จงอัสลินอู่กวนเล้งดำดี”

คือ มหาเทพผู้ยิ่งใหญ่แห่งความจงรักภักดี คุณธรรมและความกล้าหาญ โดยพระเจ้าเขียนหลง แห่งราชวงศ์ซิง เป็นผู้แต่งตั้งเมื่อ พ.ศ. 2187 เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึก เรื่องความสัตย์ซื่อและ จงรักภักดีของกวนอู ให้เป็นต้นแบบให้แก่ราษฎรซึ่งคนจีนถือความสัตย์เป็นใหญ่ร่วมกับความ กตัญญูรู้คุณคน ทำให้กวนอูกลายเป็นที่รู้จักทั่วไป กวนอูได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าแห่ง ความซื่อสัตย์ พร้อมได้รับการเคารพในฐานะเทพอุปถัมภ์และเทพผู้ปกป้องคุ้มครอง ของตำรวจ นักการเมือง และผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ (พระพุทธรูปสาสนาหายาน, 5/9/2557)

เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับกวนอู เป็นที่เคารพและบูชามาก โดยเฉพาะในหมู่ของ ชาวพุทธเชื้อสายจีน เช่น ข้าราชการ นักธุรกิจ จะเห็นได้จากการที่มีการไหว้เคารพ บูชา มีรูป ปั้นเทพเจ้ากวนอู ในสถานที่ต่าง ๆ มีการสร้างศาลกวนอูมากมาย ตามแหล่งชุมชน อะไรที่โดดเด่นของกวนอูที่ทำให้เมื่อกล่าวถึงเทพแห่งความซื่อสัตย์ จะต้องกล่าวถึงกวนอูเป็นบุคคลแรก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประวัติและวิเคราะห์คุณธรรมที่โดดเด่นด้านความซื่อสัตย์ของกวนอู ผู้ที่มี ชื่อปรากฏอยู่ในวรรณกรรมจีน เรื่องสามก๊ก ตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร โดยคุณธรรม ที่โดดเด่นด้านความซื่อสัตย์ในหลักคุณธรรมที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนานั้น สามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น ด้านครอบครัว ด้านอาชีพการงาน ด้านมิตรสัมพันธ์ ได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและคุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่องสามก๊ก
2. เพื่อศึกษาคุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ที่สอดคล้องกับคัมภีร์ทาง พระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ตามหลักพระพุทธศาสนา กับ การนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ของตัวละคร กวนอู ที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมและศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ตามแนว พระพุทธศาสนา จากเอกสารต่าง ๆ ทั้งปฐมภูมิ และ ทุติยภูมิ
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของตัวละคร “กวนอู” จากหนังสือวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก

3. ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ของตัวละคร “กวนอู” ที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง สามก๊ก ตามหลักพระพุทธศาสนา

4. การสัมภาษณ์บุคคลที่เคารพบูชาสักการะกวนอู ยกย่องให้เป็นเทพเจ้า ผู้ที่มีความซื่อสัตย์เป็นเลิศเป็นที่เคารพแก่บุคคลทั่วไป ในสถานที่ต่าง ๆ รวมจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนเชื้อสายจีน

5. เรียบเรียงข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติและคุณธรรมของกวนอู

กวนอู หรือ แซ่กวน ชื่อ อู มีชื่อรองว่า ไชยหยาง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น หยินฉาง เป็นตัวละครในวรรณกรรมจีน อิงประวัติศาสตร์เรื่องสามก๊กที่มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ ยุคสามก๊ก เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือน 6 จินศักราชเอี้ยงฮี้ ปี พ.ศ. 704 ในรัชสมัยของพระเจ้าฮั่นฮวนเต้ เป็นชาวตำบลโก่ เหลียง เมืองเหอตง (วรรณไว พัทธินัย, 2554: 9) เป็นเมืองน้อยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ขึ้นแก่เมืองซันซี กวนอูเป็นผู้มีรูปร่างสูงใหญ่ 9 ฟุตจีนหรือประมาณ 6 ศอก ใบหน้าแดงเหมือนผลพุทราสุก นัยน์ตาวาวรี คิ้วดัดหนอนไหม หนวดเครางามถึงอก มีจ้าวรูปจันทร์เสี้ยว ยาว 11 ศอก หนัก 82 ชั่ง เป็นอาวุธประจำกายเรียกว่า “จ้าวมังกรเขียว” หรือ “จ้าวมังกรจันทร์ฉาย” ในจินตนาการของศิลปินมักวาดภาพหรือปั้นภาพให้กวนอูแต่งกายด้วยชุดสีเขียวและมีผ้าโพกศีรษะ กวนอูมีความเชี่ยวชาญและเก่งกาจทางด้านการต่อสู้ จงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ มีคุณธรรมและซื่อสัตย์เป็นเลิศ

ในวัยหนุ่มฉกรรจ์กวนอูได้พลั้งมือฆ่าปลัดอำเภอผู้มีจิตร้ายกาจและนำชายตายจนต้องหลบหนีการจับกุม และพบกับเล่าปี่และเตียวหุยจนร่วมสาบานตนเป็นพี่น้องกันในสวนท้อร่วมทำศึกกับเล่าปี่มาโดยตลอด เป็นหนึ่งในห้าทหารเสือของเล่าปี่ ครองเกงจี้ร่วมกับกวนเป้ง บุตรบุญธรรมและจิวย๋ง ต่อมาซุนกวนเป็นพันธมิตรกับโจโฉ นำทัพเข้าโจมตีเกงจี้ องค์กวนอูพลัดท่าเสียทีแก่ลิ บอง และลกซุน สองแม่ทัพ แห่งกังตั๋ง จนเสียเกงจี้ กวนอูพยายามตีฝ่ากำลังทหารที่ล้อมเมืองเป็กเสีย เพื่อชิงเกงจี้กลับคืน แต่ถูกจูเหียนและพั่วเจี้ยง จับได้พร้อมกวนเป้งที่เขาเจาสัน จากนั้นกวนอูถูกประหารในปี พ.ศ. 762 รวมอายุได้ 58 ปี พร้อมกับกวนเป้ง บุตรบุญธรรมด้วยความจงรักภักดี และซื่อสัตย์ กวนอูจึงถูกยกย่องให้เป็น “เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์” ที่มีผู้คนนับถือมากมาย มาจน ถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่า คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ในตัวของ “กวนอู” นั้นมีหลายอย่าง เช่น ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ต่อมิตร และความซื่อสัตย์ต่อญาติ เป็นต้น

เมื่อครั้ง “กวนอู” ยังมีชีวิตอยู่ คุณธรรมด้าน “ความซื่อสัตย์” ปรากฏอย่างโดดเด่นและเห็นได้อย่างชัดเจน เพราะกวนอูเป็นผู้ที่มี “ความซื่อสัตย์” ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น

ตัวอย่างเช่น กรณีที่มีความซื่อสัตย์ต่อ “เล่าปี่” และยังมีสัจจะต่อ “โจโฉ” ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นศัตรูต่อกัน

“กวนอู” ได้รับการยกย่องพร้อมทั้งได้รับสมญานามให้เป็นถึง “จงอื่อสินอุ่กวน เล็งดำดี” ซึ่งหมายถึง มหาเทพผู้ยิ่งใหญ่แห่งความจงรักภักดี โดยได้รับการแต่งตั้งจาก “พระเจ้าเจียนหลงแห่งราชวงศ์ซิง”

คุณสมบัติของกวนอูที่ได้รับการยกย่องจากชาวพุทธในประเทศจีนว่าเป็น “พระสังฆารามโพธิสัตว์” (แคนาผู้สีก) ซึ่งหมายถึงผู้พิทักษ์ธรรมของชาวพุทธ ตามที่ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 2 แล้วนั้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา “ชีวประวัติของกวนอู” ผู้วิจัยได้เห็นว่ กวนอูเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และคุณธรรมที่โดดเด่นอย่างชัดเจนของกวนอู คือ คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ และที่โดดเด่นไปกว่าผู้อื่นในเรื่องของความซื่อสัตย์ คือ กวนอูมีความซื่อสัตย์และรักษาสัจจะกับทุกคนถึงแม้ผู้นั้นจะเป็น ศัตรูก็ตาม

2. คุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ที่สอดคล้องกับคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

เมื่อ “กวนอู” ได้เสียชีวิตไปแล้ว ดวงวิญญาณของ “กวนอู” ยังคงมีสัญญาณของ “ตัวมานะ” และ “คุณธรรม” อยู่คู่กัน จากตัวอย่างที่ปรากฏที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้วดังนี้

“ในวรรณกรรมสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้บรรยายไว้ว่าภายหลังจากที่กวนอูเสียชีวิตได้กลายเป็นอสุรกาย ซึ่งเต็มไปด้วยความพยาบาทที่มีต่อลิบองอยู่ในภูเขา และได้ไปปรากฏร่างต่อหลวงจีนเภาเจ้ง บনยอดเขาจวนหยกสันเพื่อเรียกร้องให้น้ำศีระตนเองกลับคืนมา จากการเทศนาของหลวงจีนเภาเจ้ง ได้กล่าวว่า กงเกวียนกงกรรม ตัวฆ่าเขา เขาฆ่าตัว เมื่อท่านฆ่าฉันเหลียง บุนทิวและนายด่านห้าตำบล ไครมาทวงศีระแก่ท่านคืนบ้าง ครั้งนี้ท่านเสียทีแก่ข้าศึกถึงแก่ความตายแล้ว ท่านมาร้องทวงศีระคืนแก่ใครเล่า ทำให้กวนอูได้ซาบซึ้งในสพระธรรมและปวารณาตนเป็นผู้พิทักษ์ศาสนาพุทธนับแต่นั้นมา”

จึงเห็นได้ว่า หลักคำสอนของพระพุทธองค์ สามารถสอนได้ทั้งผู้ที่มีสังขารและไม่มีสังขาร ดังความที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาฯ (ภาษาไทย) ความดังนี้

ว่าด้วยท้าวสักกะ

ครั้งนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะหายตัวจากพระเชตวันไปปรากฏในเทวโลกชั้นดาวดึงส์ เปรียบเหมือนบุรุษแข็งแรงเหยียดแขนออกหรือคู่แขนเข้าฉะนั้น

ลำดับนั้น ท้าวสักกะจอมเทพพร้อมด้วยเทวดา 500 องค์ ได้เสด็จเข้าไปหาท่านพระมหาโมคคัลลานะถึงที่อยู่ ทรงไหว้แล้ว ได้ประทับยืนอยู่ ณ ที่สมควร ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้กล่าวกับท้าวสักกะจอมเทพดังนี้ว่า

“ท่านจอมเทพ การถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะดีนัก เพราะการถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

การถึงพระธรรมเป็นสรณะดีนัก เพราะการถึงพระธรรมเป็นสรณะเป็นเหตุสัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

การถึงพระสงฆ์เป็นสรณะดีนัก เพราะการถึงพระสงฆ์เป็นสรณะเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์”

ท้าวสักกะจอมเทพตรัสว่า “ท่านโมคคัลลานะผู้นิรทุกข์ การถึงพระพุทเจ้าเป็นสรณะดีนัก เพราะการถึงพระพุทเจ้าเป็นสรณะเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

มีพุทธภาษิตบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “สจเจณ กิตติ ปโปปติ” แปลว่า “คนเราจะบรรลุถึงเกียรติได้เพราะความสัตย์” นั่นก็หมายความว่า คนที่จะมีเกียรติ ย่อมต้องเป็นคนที่มีความสัตย์ซื่อ จึงจะเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคมได้อย่างจริงใจ โดยไม่ต้องเสแสร้งแกล้งทำ

“ความซื่อสัตย์” เป็นคุณธรรมที่จำเป็นต่อทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ระดับไหนก็ตาม จะต้องมีการปลูกฝังหรือสอนเยาวชนรุ่นหลังให้ประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะ หากคนในสังคมขาดคุณธรรมข้อนี้เมื่อใด สังคมก็จะวุ่นวาย ไม่สงบ คนจะเอารัดเอาเปรียบกัน และเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย

“ความซื่อสัตย์” เป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากขาดความซื่อสัตย์แล้ว สังคมจะยุ่งเหยิงเกิดความหมาดระแวง ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน เกิดความโกลาหลไปทั่ว ไม่รู้สิ่งไหนจริง สิ่งไหนเท็จ ถ้าขาดในระดับบุคคลก็จะกลายเป็นคนไม่น่าเชื่อถือและมีปัญหาอยู่ตลอดเวลา ส่วนในระดับประเทศ ก็จะได้ชื่อเกียรติภูมิ เป็นที่ดูถูกของชาติอื่น ซึ่ง “ความซื่อสัตย์” ที่ว่านี้ รวมไปถึงการมี “สัจจะ พูดจริงทำจริง” ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล พูดคำไหนเป็นคำนั้นด้วย คนเช่นนี้ไปที่ใด ย่อมเป็นที่เคารพนับถือเป็นคนมีเกียรติ ข้อสำคัญ ถ้าทุกคนทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมจะทำให้สังคมและประเทศชาติมีความสงบสุข อันมีผลต่อต่อประชาชน คือ เราทุกคนนั่นเอง

ถ้าบุคคลใดที่มีความซื่อสัตย์ตามหลักธรรมนั้นก็จะมีสามารถประกอบภารกิจได้ก็จะสำเร็จได้อย่างแน่นอน โดยในหลักธรรมของศาสนาพุทธนั้นต่างก็มีหลักธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์แฝงไว้อยู่ในหลักธรรม โดยดูได้จากตารางด้านล่างนี้ การถึงพระธรรมเป็นสรณะดีนัก เพราะการถึงพระธรรมเป็นสรณะเป็นเหตุ

สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

“การถึงพระสงฆ์เป็นสรณะดีนัก ฯลฯ จะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์” (ส.สพ.ไทย)

18/341/356)

จากข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้หยิบยืมมาจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาฯ (ภาษาไทย) เห็นได้ว่า หลักคำสอนของพระพุทธองค์นั้น สามารถสอนได้ทั้งผู้ที่มีสังขารและไม่มีสังขาร ซึ่งหลักฐานที่ปรากฏในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น สามารถอ้างอิงได้และ

ตรวจสอบได้ หากทุกคนมีจิตที่มีความรู้แห่งคุณธรรมอยู่แล้ว ถึงบางครั้งอาจจะหลงลืมเพียงมีผู้กล่าวชี้แนะก็สามารถเปลี่ยนความคิดได้ในทางสัมมาทิฐิ เหมือนกับองคุลิมาล

3. ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมของตัวละคร “กวนอู” ตามหลักพระพุทธศาสนากับการนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน

จากการที่ได้สัมภาษณ์บุคคลนั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า บุคคลส่วนใหญ่จะรู้จัก “เทพเจ้ากวนอู” จากการที่ได้รับการสืบทอดการบูชาจากบรรพบุรุษของตนเองเป็นส่วนใหญ่ และมาทำการศึกษาเพิ่มเติมจากการดูภาพยนตร์ ละคร และการอ่านหนังสือ เป็นต้น บุคคลส่วนใหญ่จะรู้จักกวนอู” ในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง และมีคุณธรรมของคนดีอยู่ในตน กวนอูเป็นผู้ที่ยึดมั่นในสัจจะและกตัญญู ตามหลักของพระพุทธศาสนา ในหลักของ ขรവാสนธรรม 4 โดยผู้ที่ให้สัมภาษณ์ได้นำเอาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ “เทพเจ้ากวนอู” มาใช้ในการทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน การอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนคนในครอบครัว เน้นเรื่องการทำงานให้ทำงานอย่างสุจริต ไม่คดโกงและไม่เอาเปรียบผู้อื่น นำเอาคุณธรรมของกวนอูเป็นตัวอย่างเรื่องความอดทนในการทำงาน สำหรับผู้ที่ทำงานเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ก็ควรที่จะนำเอาความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ความทะนงในศักดิ์ศรี การรักษาตัวอย่างเช่นกวนอู มาปฏิบัติที่ตนเองให้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

5. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง “ความซื่อสัตย์” ของกวนอู ในวรรณกรรมเรื่อง สามก๊ก ซึ่งหลาย ๆ ท่านที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ได้ยกย่องกวนอู ในด้านลักษณะที่โดดเด่น เป็นเทพเจ้าด้านความซื่อสัตย์ ของพุทธศาสนิกชนเชื้อสายจีน จะเห็นว่าความซื่อสัตย์นั้นมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตและการทำงาน ของทุก ๆ อาชีพ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรที่จะนำเอาคุณธรรมความซื่อสัตย์ มาปลูกฝังและส่งเสริมและลงสู่ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนสอดแทรกไปในระบบการศึกษา เพื่อให้เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนมีความซื่อสัตย์เกิดขึ้นภายในจิตสำนึกของทุกคน อาจจะทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รูปหนังสือแบบการ์ตูนเป็นตอน ๆ รูปแบบหนังสือนิทาน หรือ รูปแบบภาพยนตร์ เป็นต้น แต่ทั้งนี้คุณธรรมในด้าน “ความซื่อสัตย์” ยังมีบุคคลสำคัญอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งน่าศึกษาค้นคว้าและพัฒนาเพื่อวิจัยด้าน “ความซื่อสัตย์” ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นายชินภัทร ภูมิรัตน. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **ต้นกล้าของความซื่อสัตย์**. สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กระทรวงศึกษาธิการ, 2556.
- จำเนียร ทรงฤกษ์. **ชีวประวัติพุทธสาวิกา (พระภิกษุณี หรือ พระเถรี)**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพ่อธนวล แม่พัวทรงฤกษ์, 2553.

พุทธศาสนมหายาน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.gonghoog.com/main/index.php/2012-11-10-06-21-35?showall=&start=6> [5 ก.ย. 2557].

วรรณไว พันธ์นัย. สามก๊ก ฉบับแปลใหม่ เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2554.

ศึกษาแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

A Study of Approach Management to Buddhist Sunday School,
Meang District, Nan Province

พระจำเริญ จิตตสวโร, พระครูโกศชัยพัฒน์บัณฑิต, สมจิต ขอนวงศ์

Phra Camrearn Cittasamvaro, Phrakrukosaiphattanabandit, Somcit Khonwong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์น่าน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nan Buddhist College

E-mail: yanasophano@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในสมัยเริ่มแรกนั้นมีชื่อว่า โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยที่โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศศรีลังกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและ การรุกรานของศาสนาคริสต์ที่เข้ามา รุกราน ซึ่งโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้มีลักษณะเป็นสถาบันอาศาศคือ คณะครูและอาจารย์ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ มีทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและศาสนาซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมยุวพุทธิก (Young Men Buddhist Association หรือ Y.M.B.A.) สำหรับโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยนั้นเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 ซึ่งเป็นช่วงระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดการผสมผสานวัฒนธรรม ในราวปี พ.ศ. 2496-2500 พระพิมลธรรม (อาจ อาสภเถระ) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครองและองค์ศาสนายก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่าและประเทศศรีลังกา ได้เห็นพระสงฆ์ในประเทศเหล่านั้นจัดสอนศีลธรรมให้แก่เด็กเฉพาะในวันอาทิตย์ได้ผลดี มาก จึงได้นำเอาแนวคิดนี้มาใช้ในประเทศไทย จนเกิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกของไทยในปี 2505 เป็นต้นมา

จากการศึกษาวิจัยถึงปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในมุมมองของนักเรียนเองนั้น

โดยภาพรวมพบว่า โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ประสบปัญหาอยู่ 5 ด้านคือ 1) ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ปัญหาอุปสรรคด้านครูผู้สอน 3) ปัญหาอุปสรรคด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ปัญหาอุปสรรคด้านการวัดผล 5) ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียน

จากการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่านมีทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้ 1) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการบริหารทั่วไป 2) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านหลักสูตร 3) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านวิชาการ 4) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านบุคลากร ครูผู้สอน 6) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านสื่อการเรียนการสอน 7) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม 8) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านงบประมาณ

คำสำคัญ: โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, การบริหารงาน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the history of Buddhist Sunday school. 2) to study the problems of Buddhist Sunday School Management in Muang District, Nan Province. 3) to study an approach management of Buddhist Sunday School, Muang district, Nan province. The result of this research was found that:

The history of Buddhist Sunday school.

Buddhist Sunday school had beginning on Sri Lanka that the purpose to restore of Buddhism and protection from Christian attack. Buddhist Sunday school like the volunteer school because there aren't pay for teachers. There are monks and laymen that working under the Young Men Buddhist Association or Y.M.B.A. In Thailand the Buddhist Sunday school had been begin on 2488 B.A. that was the time of the World War II, there are cultural assimilation. In the 2496-2500 B.A. Phrapimoladhamma (Aard Asapadhera) the Sangha president of Mahachulalongkornrajavidyalaya University had goes to

Myanmar and Sri Lanka for visit Buddhist activities. He saw the monks teach the morality to students on Sunday. There fore, he had apply this idea to Thailand and have the first Buddhist Sunday school in 2505 B.A

The problems of Buddhist Sunday School Management in Muang District, Nan Province was found that:

There are 5 problems of educational management were, 1) the problem on learning management. 2) the problem on teacher. 3) the problem on instructional media. 4) the problem on educational tests and measurements. 5) the problem on learning environment management.

The result of the ways management of Buddhist Sunday School, Muang district, Nan province was found that there are 8 ways of management 1) the way management of Buddhist Sunday school on general management. 2) the way management of Buddhist Sunday school on Curriculum management. 3) the way management of Buddhist Sunday school on academic management. 4) the way management of Buddhist Sunday school on activity management. 5) the way management of Buddhist Sunday school on personnel management. 6) the way management of Buddhist Sunday school on instructional media management. 7) the way management of Buddhist Sunday school on budget management.

Keywords: Buddhist Sunday School, Management

1. บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนและเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมในระบอบประชาธิปไตย เป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคลในสังคมที่ควรจะได้รับโอกาส เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 1 มาตราที่ 8 ระบุว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสามารถพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 4) การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพของคน ให้มีความสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีศีลธรรม

จริยธรรม คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2551: 49)

อีกทั้งการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้วัดมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษา รัฐบาลควรจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เพราะในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ทางศาสนา ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และวัดเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนมาหลายยุคหลายสมัย ให้บุคคลเกิดความรู้คู่คุณธรรมตลอดชีวิต ซึ่งปัจจุบันวัดจำนวนมากจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ วัดในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่หลัก คือ เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจและแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา พระสงฆ์ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน สั่งสอนให้คนเป็นคนดี ระบบการศึกษาสมัยใหม่และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย ทำให้คนไทยห่างไกลออกไปจากวัดมากขึ้นทุกที ทั้ง ๆ ที่วัดยังคงมีภาพของความเป็นผู้ให้อยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง แต่การที่วัดได้มีบทบาทเปลี่ยนแปลงไปในสายตาของคนในสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมชาวพุทธแบบดั้งเดิมของคนไทย หากเราจะนำวัดกลับมาเป็นที่กล่อมเกล่าปลูกฝังจริยธรรมความดีงามต่าง ๆ ดังเช่นอดีต เราจะสามารถทำได้หรือไม่ วัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรแล้ว ยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมมาช้านานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของตะวันตก วัดหลายแห่งทั้งในเมืองหลวงและหัวเมือง ได้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามวิธีการสมัยใหม่ แต่เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีการขยายตัวมากขึ้น มีระดับการศึกษาสูงขึ้น และเนื้อหาวิชาที่สอนในโรงเรียนมีเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระศาสนามากขึ้น วัดกับโรงเรียนก็แยกออกจากกันจนเกือบสิ้นเชิง พระสงฆ์ไม่เกี่ยวข้องกับความวิชาที่มากับความเจริญสมัยใหม่ ทำให้ขาดสื่อกลางในการรับรู้ร่วมกัน ความเชื่อถือของประชาชนต่อพระสงฆ์ที่เคยนับถือว่าเป็นผู้นำทางปัญญา คำแนะนำสั่งสอนของพระสงฆ์ที่เคยมีค้ำยันกลับแปรเปลี่ยนไป บทบาทของวัดและพระสงฆ์ห่างเหินกับสภาพสังคมและความเจริญที่นับวันจะมีมากขึ้นทุกวัน การที่จะชักนำให้เข้าหาหลักธรรมทางศาสนาที่เขายังไม่รู้นั้น เกิดเป็นความไม่เข้าใจกันมากขึ้น (พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2530: 16-18)

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นหน่วยเผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษา อบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน มีชื่อย่อว่า “ศพอ.” ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนา

องค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมา เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่มีที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา เรียกได้ว่า เป็นจังหวัดที่มีความสงบสุขทั้งทางด้านกายภาพและสังคม วิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดน่านอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต สังเกตได้จากการที่มีวัดวาอารามเป็นจำนวนมากในจังหวัดน่าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตแบบพุทธ เพราะเยาวชนได้รับการจัดการศึกษาในรูปแบบของพุทธบูรณาการ โดยอาศัยการจัดการศึกษาทั้งภายในโรงเรียนและทางวัด ในส่วนของทางวัด เยาวชน เด็กนักเรียนได้รับการจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ และได้รับการร่วมมือจากประชาชนในจังหวัดน่าน ในขณะที่สถานการณ์ปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดน่านเหลือเพียงแค่ 4 แห่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่นับวันจะประสบปัญหาในด้านการบริหารงาน กอปรกับจำนวนนักเรียนที่เข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็ลดน้อยลง ภาวะการขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในรายวิชาพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น และประเด็นที่สำคัญคือ การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม งบประมาณ รวมไปถึงการขาดการมีส่วนร่วมระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน จึงทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดน่านประสบปัญหาดังกล่าว

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความรักในพระพุทธศาสนา จึงสนใจที่ศึกษาประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปัญหาอุปสรรคของการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน และแนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของอำเภอเมือง จังหวัดน่าน เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเยาวชนและพระศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
ซึ่งผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์
พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือหรือ
งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ในอำเภอเมือง จังหวัดน่าน จำนวน 4 โรงเรียน โดยมีการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ เจ้า
คณะจังหวัดน่าน 1 รูป เจ้าคณะอำเภอเมือง 1 รูป เจ้าคณะตำบล 1 รูป ผู้บริหารโรงเรียน 8 รูป
ตลอดจนถึงนักเรียนที่กำลังศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำนวน 20 คน
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เจ้าคณะจังหวัดน่าน	1 รูป
เจ้าคณะอำเภอเมือง	1 รูป
เจ้าคณะตำบล	1 รูป
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่าน	1 คน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมือง
จังหวัดน่าน

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระธาตุช้างค้ำ	1 รูป
เลขานุการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระธาตุช้างค้ำ	1 รูป
นักเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระธาตุช้างค้ำ	5 คน
ผู้ปกครอง	2 คน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไผ่เหลือง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไผ่เหลือง	1 รูป
เลขานุการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไผ่เหลือง	1 รูป
นักเรียนโรงเรียน พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไผ่เหลือง	5 คน
ผู้ปกครอง	2 คน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมิ่งเมือง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมิ่งเมือง	1 รูป
เลขานุการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมิ่งเมือง	1 รูป
นักเรียนโรงเรียน พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมิ่งเมือง	5 คน
ผู้ปกครอง	2 คน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสะไมย์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสะไมย์	1 รูป
เลขานุการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสะไมย์	1 รูป
นักเรียนโรงเรียน พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสะไมย์	5 คน
ผู้ปกครอง	2 คน

3. ขั้นตอนการประมวลผลและเรียบเรียง

เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากขั้นตอนต่าง ๆ ในข้างต้นมาทำการประมวลผลเรียบเรียงและสรุป เพื่อเขียนงานวิจัยให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ และตั้งข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในสมัยเริ่มแรกนั้นมีชื่อว่า โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยที่โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศศรีลังกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและ การรุกรานของศาสนาคริสต์ที่เข้ามารุกราน ซึ่งโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้มีลักษณะเป็นสถาบันอาสาคือ คณะครูและอาจารย์ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ มีทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและศาสนาซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมยุวพุทธิก (Young Men Buddhist Association หรือ Y.M.B.A.)

สำหรับโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยนั้น เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2488 ซึ่งเป็นช่วงระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดการผสมผสานวัฒนธรรม จนทำให้เกิดพฤติกรรมการเล่นแบบชาวตะวันตก ทำให้รัฐบาลไทยเกิดความตระหนักในเรื่องนี้ กอปรกับกลัววัฒนธรรมไทยถูกกลืน จนทำให้รัฐบาลได้มีมาตรการส่งเสริมให้เยาวชนไทยใส่ใจในเรื่องศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยมากยิ่งขึ้น จนในราวปี พ.ศ.2496-2500 พระพิมลธรรม (อาจ อาสภเถระ) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครองและองค์สภานายก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่าและประเทศศรีลังกา ได้เห็นพระสงฆ์ในประเทศเหล่านั้นจัดสอนศีลธรรมให้แก่เด็กเฉพาะในวันอาทิตย์ได้ผลดีมาก ท่านจึงได้นำแนวคิดนี้มาเผยแพร่แก่พระ เจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฟัง

และในปี พ.ศ. 2501 จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอบรมสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ในชื่อว่า “คณะกรรมการอบรมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน” คณะกรรมการได้ประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2501 เมื่อพิจารณาวางแนวทางและหลักสูตรให้การศึกษาอบรมสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว ที่ประชุมได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ทำหน้าที่ยกร่างและร่วมกันพิจารณาหลักสูตรจนเมื่อที่ประชุมเห็นชอบแล้ว การเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงเริ่มขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2501 เป็นต้นมา โดยมีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้กำเนิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกของประเทศไทย

2. ปัญหาอุปสรรคการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน

จากการศึกษาวิจัยถึงปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตอำเภอมือง จังหวัดน่าน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในมุมมองของนักเรียนเองนั้น โดยภาพรวมพบว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ประสบปัญหาอยู่ 5 ด้านคือ 1) ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย ปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาครูไม่มีวิธีการสอนที่ ปัญหาเนื้อหาวิชาไม่มีที่น่าสนใจ ปัญหาจำนวนนักเรียนในห้องมีจำนวนมาก 2) ปัญหาอุปสรรคด้านครูผู้สอน ประกอบไปด้วย ปัญหาครูผู้สอนมีวิทยุฒิมาก ปัญหาครูผู้สอนมีแต่พระสงฆ์ ปัญหาเปลี่ยนครูผู้สอนบ่อย 3) ปัญหาอุปสรรคด้านสื่อการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย ปัญหาสื่อการเรียนการสอนมีสภาพเก่า ปัญหาสื่อการเรียนการสอนไม่ทันสมัย ปัญหาสื่อการเรียนการสอนชำรุดบ่ย ปัญหาสื่อการเรียนการสอนมีน้อย และ ปัญหาสื่อการสอนไม่สอดคล้องกับรายวิชาที่สอน 4) ปัญหาอุปสรรคด้านการวัดผลประเมินผล ประกอบไปด้วย ปัญหาเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผลไม่ชัดเจน ปัญหาไม่มีการทดสอบระหว่างเรียน ปัญหาไม่มีการวัดผลประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน ปัญหาการวัดผลประเมินผลที่ไม่หลากหลาย ปัญหาสัดส่วนของคะแนนไม่เหมาะสม 5) ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียน ประกอบไปด้วย ปัญหาห้องเรียนไม่เพียงพอ ปัญหาห้องน้ำส่กกลิ่นเหม็น ปัญหาไม่มีสถานที่พักผ่อนเวลาพักการเรียน และปัญหาห้องเรียนชำรุดและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมีน้อย

3. แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอมือง จังหวัดน่าน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอมือง จังหวัดน่านมีทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้

1) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารทั่วไป คือ มีการกำหนดนโยบายการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้ง

9 ด้าน โดยคำนึงถึง การบริหารศูนย์ฯ การพัฒนาบุคลากรทางด้านคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการพัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

2) แนวทางการบริหารงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านหลักสูตร คือ จะต้องจัดการเรียนการให้ให้ครบทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง โดยมีการจัดการรายวิชาที่ทำการเรียนการสอน คือ รายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก และจัดให้มีการสอบธรรมศึกษาทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับต้น ศึกษาควบคู่ไปกับธรรมศึกษาชั้นตรี ระดับกลาง ศึกษาควบคู่ไปกับธรรมศึกษาชั้นโท และระดับสูง ศึกษาควบคู่ไปกับธรรมศึกษาชั้นเอก

3) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านวิชาการ คือ จะต้องพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาให้เด็กเป็นผู้ที่มีความรู้ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม มีการวางแผนพัฒนา หรือแผนเชิงกลยุทธ์ การนำแผนไปปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติตามแผนงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ

4) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ต้องเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ให้ได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมาย และมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมมุ่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลุกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้รู้เรียน รู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่ง แวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

5) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านบุคลากร ครูผู้สอนคือ บุคลากรในแหล่งการเรียนรู้ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทันทต่อเหตุการณ์ และสถานการณ์โลก รวมทั้งเป็นผู้ใฝ่หาความรู้เพื่อความรู้ความสามารถในการทำงานของตน ซึ่งทั้งผู้บริหารและบุคลากรควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

6) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ จะต้องมีการพัฒนารูปแบบของสื่อให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และศักยภาพของผู้เรียน และสื่อการเรียนการสอนจะต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมของบทเรียน อีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุดด้วย

7) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม คือ จะต้องมีการพัฒนาในด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องพัฒนาทั้งทางด้านกายภาพ คือ อาคารสถานที่ ความสะอาด ความร่ม

รื้อ ความสงบ รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพไปพร้อม ๆ กัน

8) แนวทางการบริหารงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านงบประมาณ คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องยึดหลักการในการบริหารงบประมาณคือ ต้องจะต้องคำนึงถึงการใช้เงินให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการแยกแยะหมวดหมู่ของรายรับรายจ่ายอย่างเป็นระบบ พิจารณาถึงความสมเหตุสมผลของการใช้งบประมาณ และคำนึงถึงความสมดุลของการใช้เงินแต่ละด้าน มีความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้และคำนึงถึงประโยชน์ของศูนย์เป็นที่ตั้ง

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรที่จะเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการบริหารจัดการ
- 2) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้จำนวนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันมีจำนวนนักเรียนลดน้อยลง
- 3) ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับสถานศึกษาทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับศูนย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดอื่นๆ และนำผลมาเปรียบเทียบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแต่ละแห่ง เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ดีและเหมาะสม
- 2) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่เข้ามาศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- 3) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวทางการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นศูนย์การศึกษาที่จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. **คู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). **บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน**, หนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ เล่ม 54/60. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค, 2545.
- สาโรช บัวศรี. **“แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย”**. ในการประชุมเกี่ยวกับจริยธรรมไทย, 22-27 มกราคม 2523.
- สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. **สุขภาพจิต**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพร่วิทยา, 2521.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. **พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย, 2525.
- สุรศักดิ์ สร้อยคอนบุรี. **จริยธรรมกับชีวิต**. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม. ม.ป.ป.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. **ศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, 2525.
- เสฐียร พันธงชัย. **ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสาสน์, 2524.
- แสง จันทรงาม. **การสอนจริยธรรมในโรงเรียน**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.
- แสง ศรศักดิ์. **จริยศึกษา 101**. วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี, 2532.
- อาชีวะ. กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการปฏิบัติงานตามโครงการจริยธรรมในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่แผนกช่างพิมพ์ โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร, 2528.

การศึกษาแนวทางการเจริญสติในชีวิตประจำวัน

ตามหลักคำสอนของหลวงพ่отิเญน จิตตสุโก

The Study of the Way of Mindfulness Training in Daily Life According to Teaching of Luang Por Tien Cittasubho

เกื้อกุล มุลทา

Kueakun Mooltha

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buddhajinaraj College

E-mail: kkeuxkulmultha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักการเจริญสติในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาวิธีการการเจริญสติตามหลักคำสอนของหลวงพ่отิเญน จิตตสุโก 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเจริญสติในชีวิตประจำวันตามคำสอนของหลวงพ่отิเญน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร หลักการเจริญสติในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักปฏิบัติเพื่อนำสติมากำหนดไว้ที่ฐานทั้ง 4 เรียกว่าสติปัฏฐาน 4 คือ นำสติมากำหนดไว้ที่กาย นำสติมากำหนดไว้ที่เวทนา นำสติมากำหนดไว้ที่จิต และกำหนดสติไว้ที่ธรรม เพื่อให้จิตตั้งมั่นเป็นสมาธิมีปัญญาดับทุกข์ได้ในระดับต่าง ๆ จนไปถึงพระนิพพาน รูปแบบการเจริญสติเคลื่อนไหวไม่หลับตาตามหลักคำสอนของหลวงพ่отิเญน จิตตสุโก ตรงกับหลักการเจริญสติปัฏฐาน 4 ในหมวดกายนุปัสสนาสติปัฏฐาน ในอิริยาบถบรรพ และสัมปชัญญะบรรพ จุดมุ่งหมายคือเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ต้นตอขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์สมควรนำมาใช้กับชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การเจริญสติ, หลวงพ่отิเญน จิตตสุโก

Abstract

This thesis contains 3 objectives; 1) to study the mindfulness training in Theravada Buddhism, 2) to study the method of mindfulness training of the teaching of Luangpor Tien Cittasubho and 3) to study the mindfulness training in daily life according to the teaching of Lungpor Tien Cittasubho. This thesis is a research documentation. The mindfulness training in Theravada Buddhism aims to limit the mindfulness at the fourfold foundation, called “The four foundations of mindfulness”; they are Gaya-nupassanasatipattan, Vedana-nupassanasatipattan,

Citta-nupassanasatipattan and Dhamma-nupassanasatipattan. The fourth foundations of mindfulness are the practicing for keep the standing of consciousness and understand the spirituality suffering at various levels until reach out the Nirvana. Practicing mindfulness by moving with unclosing eyes of Luangpor Tien Cittasubho doctrine conforms to the Gaya-nupassanasatipattan which contains body movements and mindfulness determining. The aim of this practicing is reminding the body to be an observer which can encourage people to apply this practicing in daily life.

Keywords: Mindfulness Training, Luangpor Tien Cittasubho

1. บทนำ

ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าสังคมได้พัฒนาเข้าสู่ยุคแห่งความเจริญของวัตถุทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และครอบคลุมไปทั่วทุกหย่อมหญ้าของสังคมไทย เมื่อความเจริญทางด้านวัตถุเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ แน่นนอนโฉมหน้าอันดั่งงามของสังคมไทยที่มีมาเก่าก่อนย่อมถูกบดบังไป วัฒนธรรมทางด้านจิตใจ คือ ศาสนา ความเชื่อด้านปรัชญาชีวิต ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งผูกโยงไปถึงอุดมการณ์แห่งชาติ และเป็นวิถีชีวิตของคนไทยมาเนิ่นนาน ถูกปล่อยปละละเลยเห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระไม่มีประโยชน์อะไร ล้าสมัย มองว่าศาสนาและศีลธรรมไม่สนับสนุนให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางสังคม จึงถูกมองข้ามและไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

เมื่อทุกภาคส่วนของประเทศล้วนมุ่งพัฒนาแต่ความเจริญทางด้านวัตถุ เพื่อสนองตอบความต้องการทางกายภาพ แต่ทางด้านจิตใจของผู้คนในสังคมกลับเสื่อมลง ตกเป็นทาสของวัตถุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีแต่ความคิดเรื่องการทำความากินเพื่อเลี้ยงปากท้อง การวิ่งไล่ตามผลประโยชน์ใส่ตัวให้มากที่สุดไม่ต่างอะไรกับหมาล่าเนื้อ ชีวิตเหมือนยืนอยู่บนลู่วิ่งตลอดเวลาโดยหมายเอาว่าเงินและวัตถุเป็นตัวชี้วัดความสุข สนองตอบแต่ความต้องการทางกายชีวิตมีแต่ความรีบเร่งดิ้นรน ละเลยการดูแลไม่เอาใจใส่ด้านจิตใจของตน นานวันเข้าจึงเกิดภาวะการขาดความสุขทางจิตใจที่เป็นรากเหง้าสำคัญของชีวิต ผู้คนในสังคมต่างคิดเห็นแต่เรื่องผลประโยชน์ส่วนตนจึงมีแต่ความเห็นแก่ตัว ใจร้อนขาดความอดทน ขาดการยับยั้งชั่งใจ ขาดสติ และโดดเดี่ยวหงอยเหงา ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพความเป็นครอบครัวเชิงเดี่ยวมีเพิ่มมากขึ้น มีปัญหาความเดือดร้อนเกิดขึ้นในสังคมไม่เว้นแต่ละวัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาชญากรรมความรุนแรงต่าง ๆ ความรุนแรงทางเพศ การฆ่าข่มขืนกระทำชำเรา และปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาการฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหาเพิ่มมากขึ้นในแต่ละวัน เรื่องของโรคภัยไข้เจ็บที่ได้รับผลกระทบจากการอุปโภคบริโภค ทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว และตลอดจน

ภาวะของโรคทางจิตที่นับวันจะมีผู้ป่วยโรคนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นผลมาจากการขาดความภูมิใจในตัวเองและการขาดความสุขทางด้านจิตใจเป็นเบื้องต้น

เมื่อผู้คนเห็นว่าเทคโนโลยีไม่สามารถตอบโจทย์ความสุขที่แท้จริงได้ จึงหันหน้าเข้าหาคำสอนของศาสนา และพระพุทธศาสนาสามารถตอบโจทย์ปัญหานี้ได้เป็นอย่างดีโดยการนำบุคคลเข้าสู่ขบวนการปฏิบัติเจริญสติวิปัสสนา พัฒนาสติปัญญาให้เจริญองกาม สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่จิตใจของมนุษย์เป็นเบื้องต้น ด้วยว่าพระพุทธศาสนานั้นสอนให้เข้าไปรู้เห็นธรรมชาติของชีวิตตามความเป็นจริง คือ กฎไตรลักษณ์ เพื่อให้เกิดขบวนการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของความเป็นจริงแบบเผชิญหน้า กล้ายอมรับและเข้าใจปัญหาตามความเป็นจริง ไม่จำนนต่ออย่างผู้แพ้ แต่พร้อมที่จะแก้ไขและให้โอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดี มีความกล้าหาญพร้อมที่จะยืนอยู่ในสังคมอย่างผ่าเผยบนพื้นฐานของความเป็นจริง เพราะมนุษย์คือสัตว์สังคม มนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนให้สังคมเป็นไปในมิติต่าง ๆ ได้ หากมนุษย์มีคุณภาพทางด้านจิตใจสูงส่งไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม ย่อมนำมาซึ่งความสุขความสงบความเจริญแก่สังคมส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและยั่งยืน แต่ตรงกันข้ามหากมนุษย์ในสังคมมีคุณภาพทางด้านจิตใจต่ำขาดคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม ก็มีแต่จะก่อให้เกิดแต่ความเดือดร้อนในสังคมอย่างกว้างขวางได้เช่นกัน

แต่ปัจจุบัน ปัญหาอยู่ที่ว่าชีวิตประจำวันของผู้คนในยุคนี้มีข้อจำกัดเรื่องของเวลา เพราะต้องรีบเร่งดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดเป็นสำคัญ จึงทำให้หลายคนขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้คำสอนของพระพุทธศาสนาในทางปฏิบัติที่เป็นหัวใจหลักไป ซึ่งเป็นหนทางที่จะสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด ดังนั้นงานวิจัยเรื่องนี้จึงได้มีการศึกษาหลักการเจริญสติตามคำสอนของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ซึ่งเป็นรูปแบบการเคลื่อนไหวไม่หลับตา โดยท่านได้ประยุกต์มาจากวิธีการเจริญสติเคลื่อนไหวบริการม ตึง-นิ่ง-ตึง-นิ่ง ของพระมหาปานพระสอนกรรมฐานแห่งประเทศสาธารณประชาธิปไตยลาว แต่หลวงพ่อเทียนได้ปรับให้เป็นการเคลื่อนไหวที่มี 14 จังหวะ เพื่อให้มีรูปแบบที่ชัดเจนและไม่ต้องใช้คำบริการม (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโก, 2551: 19) ว่าน่าจะเป็นรูปแบบการเจริญสติที่เหมาะสมที่สุด ในการนำมาปรับประยุกต์เข้ากับการใช้ชีวิตประจำวัน ที่มีการเคลื่อนไหวอวัยวะไปกับประกอบหน้าที่การงานต่าง ๆ อยู่ก่อนแล้ว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า หลักการเจริญสติในชีวิตประจำวันตามคำสอนหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก เพิ่มเติมในรายละเอียดมากขึ้นว่ามีแนวคิดหลักปฏิบัติสำคัญอย่างไรบ้างจนเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ผู้ปฏิบัติธรรมเจริญสติตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก แล้วได้นำมาใช้ในชีวิตของตนเองจนได้ผลเกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นดังกล่าวได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการเจริญสติในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาหลักการเจริญสติ ตามหลักคำสอนของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก

3. เพื่อศึกษาแนวทางการเจริญสติในชีวิตประจำวัน ตามหลักคำสอนของ หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย ได้ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเจริญสติในพระไตรปิฎก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงแนวคิดรูปแบบการปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมเจริญสติปัฏฐาน วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อสนับสนุนข้อมูลการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยในพระไตรปิฎกและด้านเอกสารกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) หลักการเจริญสติในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักปฏิบัติเพื่อนำสติมา กำหนดไว้ที่ฐานทั้ง 4 ของกาย เรียกว่า สติปัฏฐาน 4 คือ (1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฐานที่วางด้วยการพิจารณากาย โดยการหายใจเข้าหายใจออกและในอิริยาบถต่างๆ ทั้งอิริยาบถใหญ่ และอิริยาบถย่อย คือ ยืน เดิน นั่ง นอน คู้ เหยียด เคลื่อนไหว กิน ดื่ม พุด คิด ขับถ่ายหนักเบา ฯลฯ ตลอดจนความเป็นสภาวะธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ควบคุมบังคับบัญชาไม่ได้ เน้นเพื่อยุติไปตามกาลเวลาจึงไม่ใช่ที่ยึดที่อาศัยอย่างแท้จริง (2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฐานที่วางด้วยการพิจารณาอารมณ์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจที่ทำให้รู้สึกทุกข์ สุข อทุกข์ขม สุข ว่าเป็นเพียงสิ่งที่จรเข้ามาอาศัย จึงไม่ควรยึดว่าเป็นบุคคลตัวตนเราเขาจึงไม่ควรยึดเป็นที่พึ่งที่อาศัย (3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฐานที่วางด้วยการพิจารณาจิต ว่าเป็นเพียงธรรมชาติรับรู้เห็นธรรมทั้งหลาย ทั้งที่เป็นกุศลและอกุศลเกิดดับอยู่ในจิต ที่ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตนบุคคลเราเขาจึงไม่ควรยึดเป็นที่พึ่งที่อาศัย (4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฐานที่วางด้วยการพิจารณาธรรมตามความเป็นจริง เป็นสังขารที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่มีเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่มีอะไรเที่ยงแท้เป็นทุกข์ รู้เห็นขั้น 5 รูป นาม ตามความเป็นจริงตามกฎไตรลักษณ์ว่าไม่ใช่ที่พึ่งที่อาศัยอย่างแท้จริง แต่เป็นสักแต่เพียงที่อาศัยเจริญจิตเจริญญาณให้เกิดสติ สมาธิ ปัญญาสามารถกำจัดกิเลส ตัณหา อาสวะ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่หมักดองอยู่ในจิตใจของเราออกไปได้ ดับทุกข์โดยสิ้นเชิง เป็น สมุทเทปหาน คือ มินิพพานเป็นอารมณ์ (ม.ม. (ไทย) 12/107/112/102-109)

2) รูปแบบวิธีการเจริญสติเคลื่อนไหวไม่หลับตา ตามหลักคำสอนของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ ตรงกับหลักการเจริญสติปัฏฐาน 4 ในหมวดกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ในอิริยาบถบรรพ คือ การยืน เดิน นั่งนอน ซึ่งเป็นอิริยาบถหลัก และ สัมปชัญญะบรรพ การก้าวไปและถอยกลับ การแลไปข้างหน้า และเหลียวซ้ายเหลียวขวา ในการคู้้วยะเข้า และเหยียดออก ในการทรงผ้าสังฆาฏิ บาตร และจีวรในการกิน ดื่ม เคี้ยว ลิ้ม ตื่น พุด คิด นั่ง ในการ

ถ่ายอุจจาระและปัสสาวะเป็นอิริยาบถย่อย ซึ่งได้ท่านได้ประยุกต์มาจากวิธีการเจริญสติ เคลื่อนไหวบริการม ตั้ง-นั่ง-ตั้ง-นั่ง ของพระมหาปาน ซึ่งเป็นพระสอนกรรมฐานแห่งประเทศไทย สาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่หลวงพ่อเทียนได้นำมาปรับประยุกต์ให้เป็นการ เคลื่อนไหวที่มี 14 จังหวะ เพื่อให้มีรูปแบบที่ชัดเจนและไม่ต้องใช้คำบริการม ซึ่งการเคลื่อนไหว โดยไม่หลับตานี้เป็นรูปแบบฝึกซ้อม โดยไม่หลับตานี้เป็นรูปแบบฝึกซ้อม เพื่อที่จะสามารถเข้าถึง คั่นชินและเป็นอัตโนมัติในการกำหนดสติไปกับการเคลื่อนไหวในอิริยาบถต่าง ๆ ได้โดยง่าย เนื่องต่อการนำมาปรับประยุกต์ใช้กับการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2525: 53-58)

การได้สภาวะธรรมโดยไม่ได้อาศัยกรอบหรือตำรับตำราเป็นตัวชี้แนะของท่าน เกิดขึ้นจากความเพียรในการปฏิบัติอย่างไม่ย่อท้อ จนได้สัมผัสสภาวะธรรมอันลึกซึ้งด้วยตัวเอง การตื่นรู้แบบโพรงขึ้น เหมือนห้องที่ปิดตายมานานได้ถูกเปิดออก เผยให้เห็นความสว่างไสว ไร้ความลับอีกต่อไป เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการปฏิบัติของท่าน ดังนั้นวิธีการสอนของท่าน จึงเป็นการสอนแบบอธิบายธรรมตามสภาวะที่ได้ประสบมา เป็นนามธรรมที่หลักปริยัติไม่สามารถกำหนดลำดับสภาวะที่สัมผัสได้ แต่เนื้อหาของคำสอนถูกต้องตามแนวพระพุทธศาสนา กล่าวคือ โดยสภาวะธรรมที่ปรากฏในคำสอน แต่อาจไม่ถูกต้องตรงกับพยัญชนะที่มีอยู่ในตำรา จนมีคนเปรียบท่านเป็น เช่น แห่งประเทศสยาม (พุทธยานันท์, 2553) ซึ่งเรื่องนี้หลวงปู่ดูลย์เคย กล่าวไว้ว่า “การปฏิบัตินี้ไม่เกี่ยวกับอักขระพยัญชนะหรือคำพูดอะไรหรอก ที่รู้ว่าคุณไม่รู้ก็แล้ว” (พระราชวฑฒจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล), 2557: 27) ย้ำให้เห็นว่าการจะบรรลุธรรมนั้นขึ้นอยู่กับ ความเพียรในการปฏิบัติ ส่วนตำรับตำรานั้นอาจจะไม่ต้องอาศัยหรือไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ เลยก็ได้ ซึ่งเรื่องนี้หลวงปู่มนัก็เคยกล่าวกับเจ้าคณะมณฑลรูปหนึ่งที่เคยด่าท่านว่า จะสอนธรรมให้แก่ญาติโยมได้อย่างไรในเมื่อความรู้ของหลวงปู่มนันั้นไม่ได้ผ่านการเรียนปริยัติ มาเลย แม้แต่นักธรรมเอกก็ไม่ได้เรียน หลวงปู่ตอบพระรูปนั้นไปว่า “ธรรมนั้นมีอยู่ทุกย่อมหญ้า สำหรับผู้มีปัญญา” (พระญาณวิริยาจารย์ อ้างใน พระไพศาล วิสาโล, 2552: 65)

ธรรมะใช้ได้กับทุกคนทุกงาน กล่าวคือ ขึ้นชื่อว่าเป็นมนุษย์แล้วความทุกข์ ความสุขที่เกิดขึ้นไม่ได้เลือกเกิดเฉพาะใคร หรือ นับถือศาสนาใดและไม่ได้เลือกเกิดเฉพาะวัย หรือเพศตลอดจนไม่ใช่เฉพาะสถานภาพความเป็นอยู่ของบุคคลผู้นั้นเป็นตัวกำหนด แต่ความ ทุกข์ความสุขเป็นของปกติโลกเป็นของสากลเป็นสมบัติของมนุษย์ทุกคน ดังนั้นหน้าที่ของมนุษย์ จึงควรรู้ธรรมะ เพื่อเอาไว้อาศัยในยามที่เกิดปัญหาขึ้นกับชีวิตของตนเองได้ (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2556: 49) หลวงพ่อเทียนได้ให้พรพระสนะว่า ตัวศาสนาที่แท้จริง คือ ตัวสติปัญญาที่อยู่ในตัวของ ทุกคน ที่เรียกกันว่า ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ฯลฯ เป็นเพียงการสมมุติบัญญัติ กันขึ้นมาเท่านั้น (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2552: 27) ซึ่งเรื่องนี้ท่านพุทธทาสภิกขุก็ได้ให้ พรพระสนะไว้ในหนังสือความลับสุดยอดว่า “ถือศาสนาไหนอย่างไรแล้วความทุกข์ไม่เกิดแก่ท่าน ศาสนานั้นแหละถูกต้องเหมาะสมแก่ท่านอย่างแท้จริง พุทธศาสนารวมอยู่ในศาสนาชนิดนี้

กลัวแต่ว่าท่านจะไม่รู้จักตัวความทุกข์เสียเอง” (พุทธทาสภิกขุ, 2541: 31) ความคิดเป็นสมุฏฐานของความทุกข์ ท่านเปรียบเทียบความคิดเป็นสมุทัยที่เป็นรากเหง้าทำให้เกิดความทุกข์ทั้งปวง ไม่ว่ามันจะมาในรูปไหนก่อนก็ตามแต่สุดท้ายก็จะเปลี่ยนเป็นทุกข์ในที่สุด ดังนั้นการที่จะเอาชนะความทุกข์ได้จึงต้องปฏิบัติต่อความคิดด้วยการรู้เท่าทัน ซึ่งจัดว่าเป็นการเดินทางตามแนวทางของพระพุทธเจ้าที่ทรงดับทุกข์ได้ก็ด้วยการบำเพ็ญเพียรทางจิต (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2529: 61)

สวรรค์หรือนรกขึ้นอยู่กับความคิดเป็นสำคัญ คิดดี ทำดี พุทธ คือ สวรรค์ของบุคคลนั้น ๆ คิดชั่ว ทำชั่ว พุทธชั่ว คือ นรกของบุคคลนั้นด้วยเช่นกัน สวรรค์อื่นนรกอื่นถ้าจะมีจะเป็นก็ขึ้นอยู่กับสวรรค์และนรกในปัจจุบัน (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2525: 3-7) ซึ่งเรื่องนี้ท่านพุทธทาสภิกขุได้กล่าวไว้ในหนังสือความลับสุดยอดว่า “การกระทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องและสมบูรณ์จนยกมือไหว้ตัวเองได้ สวรรค์อื่น-อย่างอื่น-คราวอื่น ทั้งหมดถ้ามีก็ขึ้นอยู่กับสวรรค์ที่วันนี้ ส่วนนรกที่แท้จริงก็มีได้ทั้งนี้และเดี๋ยวนี้เช่นกัน คือ ความบกพร่องผิดพลาดในหน้าที่อันแท้จริงของตน จนเกลียดน้ำหน้าตนเอง นรกอื่น-อย่างอื่น-คราวอื่น ถ้ามีก็ขึ้นกับนรกที่กล่าวมานี้” (พุทธทาสภิกขุ, 2541: 71-72) บาป คือ การลืมหืมตา คนไม่เห็นความคิดของตัวเองคือบาปมาก เพราะคนไม่เห็นความคิดของตัวเองจะมีความทุกข์มาก มีปัญหา (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2550: 27) พระวัลโปละ ราหุละ ได้ให้ทรงสนทนเกี่ยวกับเรื่อง บาป ไว้ในหนังสือพระพุทธองค์สอนอะไรว่า บาป ในพระพุทธศาสนาไม่ได้บังคับให้เชื่อ อันที่จริงแล้วในพระพุทธศาสนาไม่มี “บาป” ดังที่เข้าใจกันในบางศาสนา เพราะความจริงคือรากเหง้าแห่งความชั่วทั้งปวง คือความโลภ เกลา (อวิชชา) และความเห็นผิด (มิจฉาทิฐิ) (พระวัลโปละ ราหุละ, 2552: 6) บุญ คือ บุคคลที่รู้จักตัวเอง ใครก็ตามที่รู้จักตัวเอง คือ บุคคลผู้มีบุญและเป็นผู้ที่มีความสามารถกระทำตนเองให้เป็นบุคคลที่ประเสริฐได้อย่างแท้จริง (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2527: 41)

จิตเดิมของมนุษย์นั้นมีสภาพที่มีความสะอาด สว่าง และสงบ แต่มีติดบอดลงเพราะถูกบดบังไว้ด้วยกิเลสอาสวะที่จรมมาจากภายนอก จนทำให้ไม่สามารถแสดงภาวะที่สะอาด สว่าง และสงบออกมาได้ อุปมาเหมือนกับดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ที่ถูกบดบังด้วยเมฆหมอง ดังนั้นศักยภาพของมนุษย์จึงสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นพุทธะได้ทุกคน จนไปถึง ความเป็นพระพุทธเจ้าได้ ด้วยการเจริญสติวิปัสสนา และขณะเดียวกันหากใช้ศักยภาพในทางที่ผิดก็สามารถทำตนให้ตกต่ำไปทางชั่วได้ นับตั้งแต่สัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานได้ หากปล่อยให้ขาดสติลืมหืมตา (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2552: 217) ซึ่งท่านเว่ยหล่างก็ได้กล่าวถึงจิตดั้งเดิมของมนุษย์ไว้ว่า “ท่านผู้คงแก่เรียนทั้งหลาย จิตเดิมแท้ ของเราซึ่งเป็นเมล็ดพืชหรือแก่นของตรัสรู้นั้น เป็นของบริสุทธิ์ตามธรรมชาติ และต้องอาศัยจิตเดิมแท้นี้เท่านั้น มนุษย์จึงจะเข้าถึงความเป็นพุทธะได้โดยตรง” (พุทธทาสภิกขุ, 2559: 17) นิพพาน จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนเข้าถึงได้และได้ในปัจจุบันนี้ นิพพานจึงไม่ต้องรอให้หมดลมหายใจ หรือ ต้องตายจากโลกถึงจะเข้าถึงได้ แต่นิพพานคือใจที่ปกติสงบเย็น ไม่ไหลไปตามความพอใจและความไม่พอใจ ไม่่วนวาย

ไม่ก่อบาปก่อทุกข์ (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2525: 5) พุทธศาสนิกชน ก็มีความเห็นว่านิพพาน เป็นเรื่องปัจจุบันเดี๋ยวนี้ที่นี้ด้วย ท่านได้ให้แนวคิดนี้ไว้ในหนังสือชีวิตคืออะไรว่า “นิพพาน หมายถึงดับ ความดับไปหมดของสิ่งที่มีความร้อน หรือ อาการเย็น แต่เย็นในที่นี้หมายถึงเย็น จากกิเลสที่ไม่ใช่ไฟธรรมดา มันเป็นไฟกิเลส เมื่อไม่มีราคะ โทสะ โมหะ มันก็เย็น อย่างนี้เรียกว่า นิพพาน เป็นการเข้าถึงชีวิตที่แท้จริง เป็นโลกุตระภูมิที่ยังมีสมุทัยใจ” (พุทธศาสนิกชน, 2549: 78-79)

3) การเจริญสติเป็นการเขย่าธาตุรู้ให้ตื่นขึ้นมา ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ การเจริญสติ ควรมีความสอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะการเจริญสติต้องอาศัย ความสม่ำเสมอต่อเนื่องถึงจะได้ผลอย่างแท้จริง ปกติชีวิตต้องเคลื่อนไหวไปมากับการประกอบ กิจกรรมการทำงานต่าง ๆ ในแต่ละวันอยู่ก่อนแล้ว ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเวลาเข้านอน ในแต่ละวัน เราไม่ควรปล่อยให้การเคลื่อนไหวสูญเสียเปล่าไปอย่างไรประโยชน์ แต่ควรให้การเคลื่อนไหวที่ ปฏิบัติอยู่เป็นปกติในแต่ละวันนั้นเป็นการเจริญสติไปด้วย ดังนั้นหลวงพ่อเทียนจึงให้ ความสำคัญต่อการเจริญสติในชีวิตประจำวันไม่น้อยไปกว่าการเจริญสติในรูปแบบ เพราะการ เจริญสติในชีวิตประจำวัน เป็นเหมือนการหยदन้าลงในโอ่งที่ละหยดอย่างต่อเนื่อง ในที่สุดน้ำก็ จะเต็มโอ่งไปเอง (หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ, 2554: 44) รูปแบบเฉพาะ หมายถึงการสร้างจังหวะ และการเดินจงกรม แต่รูปแบบสากลคือการใช้อิริยาบถทั่วไป ในชีวิตจริงเราต้องทำใจอยู่เสมอ ว่า เรากำลังอยู่ในช่วงปฏิบัติธรรมพยายามสังเกตความเคลื่อนไหวของอวัยวะทุกส่วน (พระพุท ธยานันท์ภิกขุ, 2558: 157) ซึ่งเรื่องนี้ท่านเชมรังสีภิกขุ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ วิปัสสนากรรมฐาน ในชีวิตประจำวันพอสรุปความว่า “ถ้าเรามีชีวิตการทำงานที่ปล่อยปละละเลยไม่ได้เจริญกรรมฐาน ไปด้วย แต่ละวัน ๆ จิตใจของเราก็จะสะสมกิเลสไว้มากมาย” (เชมรังสีภิกขุ, 2558: 8)

การเจริญสติไปกับการใช้ชีวิตประจำวันถือว่าเป็นการสะสมสติวันละเล็กละ น้อยสม่ำเสมอ สติที่ละเล็กละน้อยนี้เองก็จะกลายเป็นสติที่มีความเข้มแข็งมั่นคงไปเอง อาจารย์กำ พล ทองบุญน่มได้กล่าวไว้ในหนังสืออยู่อย่างไรไม่ให้ทุกข์ว่า “การปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน เป็นหัวใจของการปฏิบัติเลยนะ ถ้าทำตรงนี้ได้บรรลุธรรมไม่ได้ การเจริญสติในชีวิตประจำวัน จึงเป็นการปฏิบัตินอกกรอบแบบ” (กำพล ทองบุญน่ม, 2556: 58) สติสัมปชัญญะจะเป็นเครื่อง ค้ำครองชีวิตให้ปลอดภัยช่วยดับทุกข์ในระดับต่าง ๆ ได้จนไปถึงนิพพาน สติยังเป็นเครื่องพัฒนา จิตใจให้มีความสุขความสงบ มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขไม่เดือดร้อนวุ่นวาย สติจึงเป็น รากเหง้าของคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์เป็นรากฐานของสังคมเป็นตัว ขับเคลื่อนให้สังคมเป็นไปในมิติต่าง ๆ สังคมจะดีขึ้นหรือแย่ลงก็ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจของมนุษย์ ในสังคมเป็นหลัก เพราะจิตใจคือตัวการหลักในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้แสดงออกมา ในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้นการจะพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นได้ควรพัฒนาที่ตัวจิตใจของมนุษย์เป็นอันดับ แรกเสียก่อนเป็นสำคัญ

2. ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อสนับสนุนข้อมูลการวิจัย

1) จากการสัมภาษณ์อุบาสิกาพิกุล มโนเจริญ สรุปได้ว่า หลังจากที่ท่านได้เจริญสติรูปแบบเคลื่อนไหวตามแนวทางหลวงพ่อเทียนแล้ว พบว่าตนได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งก่อนนั้นท่านเป็นคนใจร้อน ขี้โมโหและเชื่อมั่นในตนเองสูงมาก ไม่ฟังใคร แต่หลังจากที่ได้ผ่านการเจริญสติเพียงคอร์สเดียว ก็ทำให้จิตใจของท่านเย็นลง เริ่มมองเห็นกายกับใจเป็นคนละส่วนกัน จึงเกิดความศรัทธามั่นในการปฏิบัติอย่างไม่ย่อท้อ จนท่านสามารถสัมผัสสภาวะธรรมได้ในระดับหนึ่ง และโดยไม่ได้อาศัยความรู้ทางปริยัติ ไม่เคยผ่านการเจริญสติในรูปแบบอื่นมาก่อน การศึกษาในทางโลกก็พออ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่เมื่อท่านเข้าถึงอารมณ์ปรมาัตถ์แล้ว ท่านก็สามารถถ่ายทอดอธิบายธรรมะได้อย่างลึกซึ้งจากประสบการณ์จริงของท่าน และได้นำหลักการเจริญสติมาใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กับการทำงานที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้คนหลากหลายมากกว่า 24 ปี ทั้งผู้ที่มาอาสาเป็นบริกรในวัด และผู้มาปฏิบัติธรรมเจริญที่แพร่แสงเทียน ท่านกล่าวว่า เมื่อใจของเรามีสติสัมปชัญญะแล้ว เราไม่ต้องไปแก้ไขอะไรมันไม่ว่าจะเป็นความคิดหรือความเร่าร้อนของใจ ของกิเลสต่าง ๆ เมื่อเรามีสติสัมปชัญญะเข้มแข็งดีแล้ว สิ่งเหล่านั้นมันจะอยู่ไม่ได้เอง เมื่อมีสติอยู่ความคิดความอ่านตลอดจนการกระทำ ก็เป็นสัมมาทิฐิ จะเป็นการอยู่ที่ไหนกับใคร หรือ ทำงานอะไรก็จะไม่ยึดติดขัดข้อง ทำอะไรคิดอะไรก็รู้จักจบ อยู่กับความจริงในปัจจุบัน เป็นคนซื่อสัตย์และเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และเจ้านาย เพราะความเย็นของใจ ความคิดดี ทำดี สวรรค์นิพพานก็เริ่มจากตรงนี้ แต่จะเย็นได้ก็ต้องอาศัยการเจริญสติเป็นบาทฐาน ถ้าไม่มีการเจริญสติก็จะเป็นความรู้สึกลอย ๆ คิดเอาเองมันไม่เย็นได้หรอก (อุบาสิกาพิกุล มโนเจริญ, 2559)

2) จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์กระสินธุ์ อนุภทโท สรุปได้ว่า การฝึกสติมีสองรูปแบบ คือ ในรูปแบบ คือ การเข้าคอร์สอบรม นอก รูปแบบ คือ การนำมาใช้ในชีวิตรประจำวัน รูปแบบหลังนี้จะเอื้อประโยชน์อย่างมากมาต่อการใช้ชีวิตที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา งานการทั้งหมดที่เคลื่อนไหวอยู่หากรู้จักกับการอยู่กับปัจจุบัน และเอาสติมากำหนดให้เป็น ถือว่าเป็นการเจริญสติทั้งหมด เป็นรูปแบบทางใจ คือ เป็นคนดู ดูอะไรที่เกิดขึ้นทีละขณะ ๆ แล้วก็วางเป็น เพราะวิธีการเจริญสติของหลวงพ่อเทียนนั้น เน้นฝึกให้เป็นผู้รู้ ผู้ดู คือ หัวใจหลักในการเจริญสติตามคำสอนหลวงพ่อเทียน

และด้วยอานิสงส์ของการเจริญสติในรูปแบบเคลื่อนไหวตามแนวทางคำสอนของหลวงพ่อเทียน ทำให้ท่านได้รู้จักอารมณ์ของตัวเอง รู้ว่ากายกับอารมณ์มันคนละส่วนกัน อารมณ์ทางกายส่วนหนึ่ง อารมณ์ทางใจส่วนหนึ่ง ก็เข้าใจวิธีการศึกษาและวางเป็น จากความเปลี่ยนแปลงตรงนี้ก็เลยทำให้ท่านอยู่ในร่มผ้ากาสาวพัสตร์ได้ร่มเย็นเป็นสุขได้นานขึ้น และท่านก็มีความเห็นว่า ศาสนาทุกศาสนา ต้องสอนเรื่องกายเรื่องใจเท่านั้น เพราะความทุกข์มันเกิดขึ้นกับสองสิ่งนี้ หากคำสอนใดไม่ได้สอนเรื่องกายเรื่องใจนี้แล้ว ก็ไม่ใช่ศาสนาที่แท้จริงแต่เป็นเพียงลัทธิ

ท่านกล่าวว่า การปฏิบัติธรรมควรเป็นอภิลักขณ์ คือ ไม่จำกัดกาล อารมณ์ที่เกิดกับเราในปัจจุบันมันไม่มีกาลเวลา ดังนั้นการเจริญสติก็ไม่ควรมีกาลเวลา หรือ ต้องอยู่ในรูปแบบเท่านั้น เราก็ต้องทำการปฏิบัติธรรมให้เป็น อภิลักขณ์ด้วย การใช้อารมณ์ปัจจุบันเป็นหลัก อยู่ตรงไหน ที่ไหนก็ตาม ฝึกสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเองในปัจจุบันนั้นเป็นหลัก ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่รูปแบบของมันมีอยู่ อย่างรูปแบบของหลวงพ่อดำเทียนคือรูปแบบของความรู้สึก แต่รูปแบบที่เราเคลื่อนไหวอยู่นี้ คือ รูปแบบฝึกซ้อม แต่รูปแบบที่จะเอาจริง ๆ คือ ตัวรูปแบบความรู้สึก นั้นแหละหัวใจของการปฏิบัติตามแนวทางหลวงพ่อดำเทียน (พระอาจารย์กระสินธุ์ อนุภทโท, 2559)

3) จากการสัมภาษณ์พระมหาติเรก พุทธยานนโท สรุปได้ว่า เนื่องจากก่อนหน้านี้ท่านเคยผ่านการเรียนทางด้านปริยัติมา และผ่านการปฏิบัติเจริญสติในรูปแบบอื่นมาก่อนหลายรูปแบบ จึงทำให้ท่านใช้เวลาเกือบสิบปีกว่าจะเข้าใจอย่างลึกซึ้งในแนวทางการเจริญสติรูปแบบเคลื่อนไหวตามคำสอน หลวงพ่อดำเทียน โดยอาศัยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้วยเห็นว่ามันไม่ทำให้วังงเพราะไม่ต้องหลับตา ซึ่งท่านยอมรับว่าในช่วงแรก ๆ ท่านไม่ค่อยยอมรับวิธีนี้เท่าไร แต่พอทำไปเรื่อย ๆ ก็เห็นว่าความโลภ ความโกรธ ความหลง ความรู้สึกยินดีพอใจมันเบาบางลง แต่มันหมดไปวันไหนนั้นไม่รู้ และทำให้รู้จักตัวเองอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เห็นความนึกคิด เห็นกายเคลื่อนไหวออกมาเป็นการกระทำ ใจเคลื่อนไหวออกมาเป็นความคิด ขณะกายเคลื่อนไหวก็เห็นใจไปด้วย ต่อมาก็เลยทำให้ท่านเห็นประโยชน์ของการเจริญสติในรูปแบบนี้อย่างลึกซึ้ง

การเจริญสติมีเป้าหมายเดียว คือ ทำให้เกิดสมาธิ เกิดปัญญา การเจริญสติจะหลับตา หรือ ไม่หลับตาก็ได้ แต่การเจริญสติแบบไม่หลับตตามประสบการณ์ของท่าน สามารถแยกระหว่างสิ่งที่เห็นกับความคิดและสิ่งที่มากระทบได้เร็วกว่า จึงเป็นวิปัสสนาล้วน ๆ วิปัสสนาทำเพื่อให้รู้จักความทุกข์ คนที่มีการเจริญสติอยู่เสมอสม่ำเสมอ เหมือนได้ชาร์ตไฟไว้ในแบตเตอรี่เต็มตลอด เมื่อจะใช้ประโยชน์เมื่อไหร่ก็สามารถใช้ได้เลย จิตใจก็จะเข้มแข็งมีปัญญา เจอปัญหาอะไรก็จะแก้ได้ทันที เหมือนใจเรามีสวิตช์ปิดเปิดได้ คือ ควบคุมจิตใจได้ ก็จะเป็นการควบคุมการกระทำไปโดยอัตโนมัติ

การทำงานที่เป็นไปด้วยความรู้สึกตัวนั้น เป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพมีความสุข ดังนั้นเวลาทำงานให้เราควรตั้งกายตั้งใจมาอยู่กับตัว เมื่อใจกายอยู่กับตัวจะอยู่ที่ไหนทำอะไรก็จะไม่ทุกข์ไม่ยึดติดไม่ค่อยมีปัญหา เพราะการทำงาน หรือ ทำทุกอย่างของผู้มีสตินั้นย่อมไม่เป็นการเพื่อผลตอบแทนด้วยราคาหรือรางวัลอะไร แต่จะเป็นการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จและผู้มีสติย่อมเห็นผู้ที่ผูกพันเกี่ยวข้องกับตนเป็นเพื่อน เป็นกัลยาณมิตรที่คอยถ้อยทีถ้อยอาศัย แลกเปลี่ยนกัน ไม่มีใครดีกว่า ด้อยกว่า หรือ ฉลาดกว่า เป็นเจ้านาย หรือ เป็นลูกจ้าง เพราะนั่นเป็นเพียงธรรมชาติที่เป็นอย่างนั้นเอง การเดินทางไปไหนมาไหนหากมีการเจริญสติไปด้วย ก็

ทำให้ไปถึงจุดหมายปลายทางโดยไม่เหน็ดเหนื่อยและเบื่อบ่าเหนื่อย ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดกับการได้อยู่กับตัวเอง

ท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับศาสนาว่า หากเป็นเพียงคำสอนนั้นเป็นได้เพียงศาสนา แต่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาเป็นการเข้าถึงด้วยการปฏิบัติ เพื่อให้เกิด สติ สมาธิ ปัญญา ทำให้เกิดความรู้ ความรู้ที่ว่ามันต้องรู้จักตัวเอง ความรู้ที่ว่าในความหมายของหลวงพ่อกุศล คือ รู้จักตัว และความรู้จักตัวมีสตินี้เอง ที่จะทำให้เรามีชีวิตที่สงบสุขได้ เป็นสวรรค์ในปัจจุบัน และส่งผลไปถึงสวรรค์ในเบื้องหน้าได้ ตลอดจนถึงนิพพาน ตรงข้ามกับความไม่รู้สัจธรรม ก็จะเป็นนรกในปัจจุบัน และส่งผลให้ไปสู่นรกในเบื้องหน้าได้ในที่สุดนั่นเอง ดังนั้นตัวพุทธศาสนาจึงเป็นตัวธรรม ธรรมที่ให้เอาคำสอนมาพัฒนาตัวเองได้ ทั้งร่างกายและจิตใจ (พระมหาติเรก พุทธยานนโท, 2559)

4) จากการสัมภาษณ์ พระอาจารย์สุริยา มหาปณฺโญ สรุปได้ว่า เมื่อท่านได้เจริญสติในรูปแบบเคลื่อนไหวตามแนวทางหลวงพ่อกุศล ท่านเห็นว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันหายไป ก็เลยเห็นว่าแนวทางการเจริญสติวิธีนี้เป็น การแก้ปัญหาได้ตรงจุด มีประโยชน์ ก็เลยนำมาบอกเล่าชี้แนะ แบ่งปันประสบการณ์ในทางปฏิบัติแก่ผู้อื่นสืบมาจนถึงปัจจุบัน

วิธีเจริญสติแบบหลวงพ่อกุศล เป็นวิธีกระตุ้นให้สติได้ไว เจริญเร็วสามารถดับทุกข์ได้ไว มีความชัดเจน ไม่จำเป็นต้องอาศัยปริยัติอะไรมากมาย วิธีการสอนของท่านจะไม่พูดอะไรมากแต่จะให้ลงนามจริงเลย คือ ให้ปฏิบัติก่อน เมื่อได้สภาวะแล้วจะคลายสงสัยไปเอง สติก็จะเกิด สมาธิก็จะเกิด ปัญญาก็เกิดตามกันมาเองเป็นอัตโนมัติ วิธีสอนแบบหลวงพ่อกุศล จึงเป็นวิธีที่เข้าใจง่าย บุคคลทุกระดับความรู้การศึกษาถ้าได้ปฏิบัติจริงแล้ว เข้าถึงสภาวะธรรมอันเดียวกัน

การเจริญสติถ้าทำถูกจะหลับตาหรือไม่หลับตาก็ได้ทั้งหมด แต่หลับตามีผลข้างเคียงมากกว่าลืมตา จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของสติได้ช้าเพราะติดสงบ และส่งผลให้ ง่วงได้ง่ายกว่า ส่วนในชีวิตประจำวันนั้นหากจะเจริญสติไปด้วยต้องกำหนดรู้มาก ๆ แต่จะให้ไปถึงมรรคถึงผลคงเป็นไปได้ยาก แต่หากเป็นเพื่อประกอบอารมณ์ให้อยู่กับครอบครัว หรือ ในสังคมอย่างสงบสันตินั้นพอเป็นไปได้ สติจะทำให้รู้หน้าที่ของตน ๆ เป็นพ่อแม่ก็จะรู้หน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นลูกก็จะรู้หน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นครูอาจารย์ หรือ เป็นนักเรียนก็จะรู้หน้าที่ของตน ๆ ก็จะไม่ก่อให้เกิดปัญหา ผู้มีสติย่อมเห็นกายใจตามความเป็นจริง เมื่อรู้ว่าทุกอย่างเป็นของสมมุติ ก็ทำให้ไม่ยึดติดอะไร ๆ ในโลก จิตใจของเราจะปล่อยวางจะเป็น ไม่ทำอะไรให้ใครเดือดร้อน ไม่ปรุงแต่ง จะมีศีลมีธรรมเป็นสัมมาทิฐิ บุญก็จะเกิดตามมาตรงนี้ สวรรค์ นิพพานก็จะเกิดตรงนี้ (พระอาจารย์สุริยา มหาปณฺโญ, 2559)

5) จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล สรุปได้ว่า สำหรับตัวท่านเอง หลังจากที่ได้เจริญสติตามแนวทางหลวงพ่อกุศล ก็เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ คือ

มันรู้สึกโล่งโปร่ง ปล่อยวางอารมณ์ได้ ตอนบวชใหม่ ๆ คิดว่าจะบวชสัก 3 เดือน พอเกิดศรัทธาในทางปฏิบัติ จึงทำให้ท่านครองเพศบรรพชิตมาจนถึงทุกวันนี้เป็นเวลาถึง 33 ปี

การเจริญสติไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปแบบ เช่น การเดินจงกรม หรือ การปฏิบัติตามรูปแบบเท่านั้น แต่ควรเป็นไปในการกระทำทุกอย่าง การรู้ซื่อ ๆ รู้แล้วละให้เป็น นั่นคือหลักการเจริญสติของหลวงพ่อกุศล สตินอกจากจะเป็นเครื่องมือในการดับทุกข์ได้แล้ว ยังส่งผลให้การทำงานออกมาดี เป็นเครื่องเตือนใจเมื่อมีอะไรมากระทบก็ได้ การเจริญสติตามแบบหลวงพ่อกุศลไม่ได้เน้นที่ความสงบ แต่เน้นให้ได้ขณิกสมาธิ จึงไม่จำเป็นต้องหลับตา แต่ให้ทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของสติ จนเป็นสัมปชัญญะความรู้สึกตัวทั่วพร้อม ต่อเนื่อง แต่สติคือความระลึกได้ ซึ่ง สติ กับ สัมปชัญญะนี้คนละตัวกัน แต่อยู่ใกล้กันมากอาศัยกันเกิด

การใช้ชีวิตประจำวันไม่ใช่เพียงแต่รักษาสติเท่านั้น ควรเป็นการสร้างสติไปด้วย เป็นการสะสมไม่ให้ล้มเลิกไป จะทำให้อ่อนแอได้ง่าย ชีวิตประจำวันจึงไม่ควรเติมน้ำไปอย่างเดียว แต่ควรรู้จักรักษาอย่าให้น้ำรั่วได้ด้วย สติยังช่วยบำบัดจิตใจเวลาเราป่วยไข้ได้ถ้าใช้ให้เป็น เมื่อนำหลักการเจริญสติมาใช้กับครอบครัวก็จะทำให้การกระทบกระทั่งกันเบาบางจางลง สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข สติยังส่งผลให้การเรียนรู้การศึกษาได้ผลดี ผู้มีสติย่อมเข้าใจกฎธรรมชาติและยอมรับ พร้อมทั้งจะแก้ไขแต่ไม่ใช่การจู้จี้จุกจิก เมื่อเจอกับเหตุการณ์อะไรที่ไม่คาดฝันก็จะตั้งหลักได้ ไม่ตระหนกตกใจ ไม่เกรี้ยวกราด ไม่ปล่อยให้เหตุร้ายเข้าครอบงำจิตใจจนเสียผู้เสียคนไป

สติยังให้ผลไปถึงวันสุดท้ายของลมหายใจ เพราะผู้มีสติย่อมไม่ทุรนทุราย ก่อนที่จะสิ้นลม สุตินับตั้งแต่สวรรค์เป็นเบื้องต้นตลอดจนถึงนิพพานย่อมเป็นที่ไปของเขา เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรให้เกิดวิกฤตในชีวิตเสียก่อนจึงค่อยมีการเจริญสติ หน้าที่ของเรา คือ จะต้องเตรียมพร้อมก่อนที่มันจะเกิด ดังนั้นเราจึงไม่ควรปล่อยให้อโอกาสในการเจริญสติผ่านไปอย่างสูญเปล่าในแต่ละวัน เพราะการเจริญสติในชีวิตประจำวันเป็นเหมือนการหยอดน้ำใส่ลงไปในจิตในทุก ๆ วัน วันละนิด ๆ ไม่นานจิตใจของเราก็จะสะอาด คือ มีน้ำสะอาดเต็มใจนั่นเอง (พระไพศาล วิสาโล, 2559)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า แนวทางการเจริญสติในชีวิตประจำวัน ตามหลักคำสอนหลวงพ่อกุศล จิตตสุภะ พบประเด็นหลักสำคัญดังนี้

1. หลักการเจริญสติตามคำสอนหลวงพ่อกุศล ตรงกับหลักการเจริญสติปฏฐาน 4 ในพระไตรปิฎก ในหมวดกายนุปัสสนาสติปฏฐาน อิริยาบทบรรพ การเคลื่อนไหวกายที่เป็นธรรมชาติหลัก คือ การยืน เดิน นั่ง นอน และสัมปชัญญะบรรพ การเคลื่อนไหวกายโดยอิริยาบถย่อย คือ การคู้เหยียด กิน ดื่ม พุด คิด ตลอดจนถึงการขยับถ่ายหนักเบา ฯลฯ

2. รูปแบบวิธีการเจริญสติเคลื่อนไหวตามแนวทางหลวงพ่อเทียน เป็นการประยุกต์มาจากวิธีการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวบริกรรม ตัง-นิง-ตัง-นิง ซึ่งเป็นวิธีการเจริญสติตามคำสอนของพระมหาปาน พระอาจารย์วิปัสสนากรรมฐานแห่งสาธารณูปถัมภ์ลาว แต่หลวงพ่อเทียนได้ปรับให้เป็นการเคลื่อนไหวที่มี 14 จังหวะ เพื่อให้มีรูปแบบที่ชัดเจนและไม่ต้องใช้คำบริกรรม ซึ่งการเคลื่อนไหวโดยไม่หลับตานี้เป็นรูปแบบฝึกซ้อม เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงคั่นชินและเป็นอัตโนมัติในการกำหนดสติไปกับการเคลื่อนไหวในอิริยาบถต่างๆ ได้โดยง่าย เอื้อต่อการนำมาปรับประยุกต์ใช้กับการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

3. สติ คือ ความระลึกด้วย สัมปชัญญะ คือ ความต่อเนื่อง หรือ ความรู้สึกตัวทั่วพร้อม

4. หลักการเจริญสติตามคำสอนหลวงพ่อเทียน เป็นการเขย่าธาตุรู้ให้ตื่นขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์

5. มุ่งกำจัดความคิด ซึ่งท่านถือว่าเป็นสมุฏฐานแห่งทุกข์ทั้งหมดทั้งมวล ด้วยการปฏิบัติต่อความคิดอย่างรู้เท่าทัน ซึ่งจัดว่าเป็นการเดินตามแนวทางของพระพุทธเจ้าที่ทรงดับทุกข์ได้ก็ด้วยการบำเพ็ญเพียรทางจิต

6. มุ่งดับทุกข์ในปัจจุบันเป็นสำคัญ ทุกข์อื่น สวรรค์อื่น นิพพานอื่น ตลอดจนนรกอื่น ก็ขึ้นอยู่กับปฏิบัติในปัจจุบัน

7. ศักยภาพของมนุษย์สามารถพัฒนาตนจนไปถึงพุทธสภาวะได้ทุกคน ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ในสถานภาพ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัย ไต ฯ แม้ร่างกายพิการก็ไม่ใช่อุปสรรค โดยอาศัยหลักการปฏิบัติเจริญสติวิปัสสนาเป็นเครื่องมือ

8. การเจริญสติต้องมีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จึงจะได้ผลในการปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการเจริญสติตามแนวทางของหลวงพ่อเทียน จึงไม่จำกัดการปฏิบัติเฉพาะแต่ในรูปแบบ เช่น การเข้าคอร์สอบรมเท่านั้น แต่ยังสามารถเจริญสติไปกับการเคลื่อนไหว ในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันไปด้วยได้ แต่ก่อนอื่นผู้ปฏิบัติต้องมีความเข้าใจในหลักการปฏิบัติในรูปแบบมาก่อนบ้าง

9. สติ จึงเป็นธรรมที่มีอุปการะต่อมนุษย์อย่างยิ่งในการใช้ชีวิตประจำวัน จนไปถึงการเข้าถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง อันเป็นปลายทางสุดท้ายของชีวิตมนุษย์ คือ นิพพาน

10. สติเป็นรากเหง้าของคุณธรรมทุกอย่างในตัวมนุษย์ ผู้มีสติย่อมดำเนินชีวิตอยู่บนความถูกต้องตามมรรคตามผล เป็นสัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งความดีความสงบสันติที่เกิดขึ้นที่จิตใจของมนุษย์เป็นเบื้องต้นเสียก่อน แล้วจึงส่งผลต่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรสนับสนุนผลักดันให้ประชาชนในประเทศเห็นความสำคัญของการเจริญสติ และสามารถนำหลักการเจริญสติมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะการพัฒนาทางด้าน

จิตใจถือได้ว่าเป็นการพัฒนาสังคมจากรากเหง้า เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนของสังคมให้เป็นไปในมิติต่าง ๆ ได้ ดังนั้นตัวชี้วัดว่าสังคมจะเดินไปสู่จุดหมายปลายทางไหนก็ขึ้นอยู่กับมนุษย์นี้เอง หากมนุษย์มีคุณภาพทางด้านจิตใจสูงส่งไปด้วยคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม ย่อมนำมาซึ่งความสุขความสงบและความเจริญแก่สังคมส่วนรวมอย่างกว้างขวางและยั่งยืน แต่ตรงกันข้ามหากมนุษย์ในสังคมมีคุณภาพทางด้านจิตใจต่ำ ขาดคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม ก็มีแต่จะก่อให้เกิดแต่ความเดือดร้อนในสังคมอย่างกว้างขวางได้เช่นกัน

2) ทางฝ่ายคณะสงฆ์ควรมีการผลิตบุคลากรทางด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่รองรับกับนโยบายภาครัฐ โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเชิงรุก มีแนวทางการสอนที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้มากที่สุด แม้จะมีรูปแบบวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไปบ้างก็ตาม แต่ควรให้มีแนวทางการสอนและรูปแบบปฏิบัติอยู่ในกรอบของหลักคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นสำคัญ คือ หลักการปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน 4 เป็นมาตรฐาน

3) องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมการเจริญสติให้แก่พนักงานในองค์กรของตน เพราะเมื่อพนักงานในองค์กรของท่านได้รับการฝึกฝนอบรมสติดีแล้ว ย่อมส่งผลดีต่อองค์กรของท่านอย่างมหาศาล องค์กรของท่านจะมีประสิทธิภาพ ท่านจะได้รับผลตอบแทนทางด้านการผลิตอย่างมีคุณภาพ และมีพนักงานที่มีความซื่อสัตย์มีคุณธรรมศีลธรรมปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร เพราะสติเป็นรากเหง้าของคุณธรรมทุกอย่างในตัวของมนุษย์ ผู้มีสติย่อมดำเนินชีวิตอยู่บนความถูกต้องตามมรรคตามผล เป็นสัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งความดีความสงบสันติ ที่เกิดขึ้นที่จิตใจของมนุษย์เป็นอันดับแรกเสียก่อน และส่งผลต่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง

4) ตามมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนภายในประเทศ ควรมีการเพิ่มสาขาวิชาพุทธศาสตร์เข้ามาในระบบการเรียนการสอนนอกเหนือไปจากวิชาอื่น ๆ ที่เน้นในเรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพเพียงอย่างเดียวแต่ยังตอบโจทย์ให้ปัญหาที่เกิดจากจิตใจที่ขาดความสุขไม่ได้ แต่พุทธศาสนาสามารถตอบโจทย์นี้ได้ ดังที่พระศากยวงศ์วิสุทธิ (อนิลมาน ธมมสากิโย) ได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์เรื่อง “พุทธศาสนาในโลกตะวันตก” ไว้ว่า “ด้วยว่าพอวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าหรือมีความเจริญก้าวหน้าของโลก ศาสนาอื่นไม่สามารถตอบโจทย์ได้ เช่น โลกร้อน โรคเครียดซึ่งเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดในโลก แต่ฝรั่งกลับมาเจอคำตอบในพุทธศาสนา ทำให้ในวงการศึกษาศาสนากลายเป็นศาสนาที่ศึกษาแบบกว้างขวาง ซึ่งไม่ได้ศึกษาในเชิง “ศาสน” ไม่ได้ศึกษาในเชิงความเชื่อหรือปรัชญา แต่ศึกษาในเชิง “ศาสตร์” หรือองค์ความรู้และการเรียนพุทธศาสนาเพื่อเป็น “คริสต์ที่ดี” เป็น “มุสลิมที่ดี” อย่างมุสลิมเขาบอกว่าเรียนพุทธศาสนาแล้วทำให้เป็นมุสลิมที่ดี พวกคริสต์เรียนพุทธศาสนา ก็เป็นคริสต์ที่ดี แต่วิธีคิดวิธีดำเนินชีวิตเป็นพุทธ ปัจจุบันทำให้มหาวิทยาลัยชั้นนำและมหาวิทยาลัยทั่วไป

ได้บรรจุสาขาวิชาพุทธศาสตร์ไว้อีกหนึ่งสาขาวิชา ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี” (พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมมสากิโย), 2560)

2. ข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติ

1) เมื่อเกิดความทุกข์ขึ้นในชีวิต สิ่งสำคัญที่สุดเราควรแก้ปัญหาด้วยการนำตนเองเข้าไปสู่ขบวนการเจริญสติวิปัสสนา เพราะเป็นทางเดียวที่จะทำให้เราดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง ดังนั้นจึงอยากให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติธรรมเจริญสติวิปัสสนา ว่าไม่ควรเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัวอีกต่อไป โรคที่เกิดกับกายต้องรักษาที่กายจึงจะหายฉับไว ทุกข์ที่เกิดจากจิตใจก็ต้องแก้ที่จิตใจฉับไวเช่นกันถึงจะหายจากทุกข์ได้อย่างแท้จริง

2) การเข้าถึงสภาวะธรรมในพระพุทธศาสนานั้น ต้องอาศัยการปฏิบัติเป็นตัวเชื่อมต่อ ดังนั้นการเผยแผ่ก็ควรเน้นไปที่การปฏิบัติเป็นหลักสำคัญ ปรับเปลี่ยนพิธีกรรมที่เคยเย็นเยือกจริงจังให้กระชับสั้นลง หรืออาจไม่มีเลยก็ได้ในบางสถานการณ์บางสถานที่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรมที่มีความหลากหลายทางด้านความเชื่อและวัฒนธรรม

3) คุณสมบัติของผู้เผยแผ่ควรมีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในศาสตร์อื่น ๆ นอกเหนือไปจากความรู้ทางพระพุทธศาสนาอยู่บ้างพอสมควร เพื่อจะได้มีความรอบรู้เท่าทัน แลกฉานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ อธิบายทำความเข้าใจแก่ผู้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ในอนาคตผู้คนจะหันมาให้ความสนใจการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณกันมากขึ้น โดยการปฏิบัติเจริญสติวิปัสสนา เพราะเทคโนโลยีถึงจุดอิ่มตัวไม่สามารถตอบสนองความสุขที่แท้จริงได้ และศรัทธาใหม่ที่จะเกิดขึ้นนี้จะมาจากพื้นฐานความเชื่อเดิมที่ไม่ใช่ชาวพุทธทั้งหมด ซึ่งนับวันจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นคณะสงฆ์หรือองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงควรมีการพัฒนาปรับปรุงกลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และรูปแบบวิธีปฏิบัติให้ทันสมัยสอดคล้องกับความหลากหลายในวัฒนธรรมความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนา และต้องไม่เกิดความขัดแย้งไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อความเชื่อเดิม ที่สำคัญต้องไม่ละทิ้งหลักเดิมคำสอนเดิมของพระพุทธศาสนาด้วย ซึ่งเรื่องนี้นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ ๆ ว่า “ในอนาคตมนุษย์ทั่วโลกจะหันมาเจริญสติกันมากขึ้น ๆ เพราะพบว่าทำให้ทุกอย่างดีขึ้นหมด เช่น ลดความเครียด มีความสุขมากขึ้น สุขภาพดีขึ้นความสัมพันธ์ดีขึ้นทั้งในบ้านและนอกบ้าน การเจริญสติจะให้คำตอบแก่วิกฤตการณ์โลกซึ่งขณะนี้ยังไม่มีคำตอบ (ประเวศ วะสี, 2558: 9)

3. การเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบหลักการสอนของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ กับหลักการสอนของนิยายเข็นมหายาน”

2) ควรมีการศึกษาเรื่อง “ศึกษาการเผยแผ่หลักการเจริญสติรูปแบบเคลื่อนไหวตามคำสอนหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ โดยพระมหาติเรก พุทธยานนโท ทั้งในและต่างประเทศ”

3) ควรมีการศึกษาเรื่อง “การศึกษาการเจริญสติรูปแบบเคลื่อนไหวตามคำสอนหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดป่าโสมพนัส”

4) ควรมีการศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของการเจริญสติตามแนวทางพ่อเทียน จิตตสุโภ กับรูปแบบการเจริญสติสำนักสาขาต่าง ๆ”

5) ควรมีการศึกษาเรื่อง “การศึกษาพัฒนาการของการเจริญสติตามแนวทางพ่อเทียน จิตตสุโภ ในกลุ่มประชาคมอาเซียน”

เอกสารอ้างอิง

- กำพล ทองบุญน่ม. **อยู่อย่างไรไม่ให้ทุกข์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์เมตตาทราย, 2556. เขมรังสีสิกขุ. **วิปัสสนากรรมฐานในชีวิตประจำวัน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. อัญญา: แคนา กราฟฟิค, 2558.
- ประเวศ วสี. **ฮู้ซื่อ ๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: มุลินนิธรรมชาติ, 2558.
- พุทธทาสภิกขุ. **ความลับสุดยอด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2541.
- _____. **ชีวิตคืออะไร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: ซี แอนด์ เอ็น บัค, 2549.
- _____. **สูตรเวทย์ล่อง**. กรุงเทพฯ ฯ: เอส.เค.เอส. อินเตอร์พรีน จำกัด, 2559.
- พุทธยานันท์. **ปฐมจารย์เขินแห่งประเทศสยาม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: ฟรีดอม, 2553.
- พระพุทธานันท์ภิกขุ. **วิปัสสนาพหิมือเคลื่อนไหว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์ ฟรีดอม, 2558.
- พระราชวุฒาจารย์ (หลวงปู่ดูล อตุโล). **หลวงปู่ฝากไว้**. พิมพ์ครั้งที่ 1.สมุทรปราการ: ชุมทอง อุตสาหกรรมกรพิมพ์, 2557.
- พระวัลโลละ ราหุลละ. **พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร**. แปลโดย ดร.สุนทร พลามินทร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, 2552.
- พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ: แปลนพรีนติ้ง จำกัด, 2552.
- หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ. **การเห็นตัวเอง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์เมตตาทราย, 2556.
- _____. **การประจักษ์แจ้งสัจจะ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์สุภา, 2552.
- _____. **คู่มือการทำความรู้สึกตัว**. พิมพ์ครั้งที่ 13.แพร่: เลิศไพศาลกรพิมพ์, 2554.
- _____. **สว่างที่กลางใจ** 2. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: แสงรุ่งการพิมพ์, 2555.
- _____. **คนแบกโลก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ: นำทองการพิมพ์, 2550.
- _____. **ชีวิต คืออะไร?**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์สุภา, 2552.
- _____. **แต่เธอผู้รู้สึกตัว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: จักรานุกูลการพิมพ์, 2527.
- _____. **เปิดประตูสู่ธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์สุภา, 2552.
- _____. **พลิกโลกเหนือความคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: ภาพการพิมพ์, 2529.
- _____. **รู้ทุกข์ รู้ธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์เมตตาทราย, 2551.

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมฺมสากิโย). เปิดมุมมองพระศากยวงศ์วิสุทธิ์ พุทธศาสนาในโลกตะวันตก. [ออนไลน์]. [5 ม.ค. 2560]. แหล่งข้อมูล : <http://www.matichon.co.th/news/414838>.

แบบสัมภาษณ์

พระมหาติเรก พุทธยานนโท. วัดพระธาตุแสงเทียน จังหวัดแพร่, 28 ตุลาคม 2559.

พระไพศาล วิสาโล. วัดป่าสุคะโต จังหวัดชัยภูมิ, 4 ธันวาคม 2559.

พระอาจารย์กระสินธุ์ อนุภทโท. วัดแพร่แสงเทียน จังหวัดแพร่, 8 ตุลาคม 2559.

พระอาจารย์สุริยา มหาปณฺโญ. วัดป่าโสมพนัส จังหวัดสกลนคร, 13 พฤศจิกายน 2559.

อุบาสิกาทิกุล มโนเจริญ. วัดแพร่แสงเทียน จังหวัดแพร่, 7 ตุลาคม 2559.

ภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
(ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557)
Cartoons from Thairath newspaper (Between August 2554
to February 2557)

นำฝน สารคุณ, ฤทธิธรรมา, บุญยงค์ เกศเทศ
Numfhon Sarakun, Kritsada Sritunma, Boonyong Kedthed
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakarm Rajabhat University
E-mail: numphon87@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ข้อมูลในการวิเคราะห์ คือ ภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐของชัย ราชวัตร (สมชัย กัตถ์ญุตานันท์) และเซีย (ศักดิ์ดา แซ่เอี้ยว) ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557 จำนวน 853 ฉบับ แนวคิดที่นำมาปรับใช้ในการวิจัยนี้ คือแนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของการ์ตูนล้อเลียน ของกนกพร จันทรมงคล, ธีระ ัญไพบุลย์ และแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมาย เพื่อสื่ออารมณ์ขันของประสพโชค นวพันธ์พิพัฒน์ โดยอ้างอิงถึง (Polly Keener)

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมี 5 ประเด็นตามลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ เนื้อหาด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเนื้อหาด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ส่วนกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเห็นที่ผกผันคาดไม่ถึง และการเย้ยหยัน คำพูดที่ขัดแย้งกับความรู้สึกที่ควรจะเป็น ความไม่ลงรอย การล้อเลียนและการเลียนแบบ การเล่นสำนวนและการเปรียบเทียบ การกล่าวเกินจริงหรือน้อยกว่าที่เป็นจริง ความกลัวหรือช่วงเวลาที่น่าสงสาร การทำให้มนุษย์เปลี่ยนเป็นสัตว์หรือสิ่งของที่ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ และลักษณะที่ตัวการ์ตูนไม่สังเกตแต่ผู้อ่านรู้ ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้ นอกจากทำให้ทราบถึงเนื้อหาสาระของการ์ตูน และกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนแล้ว จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจการวิเคราะห์ภาษาประกอบภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์รายวัน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน วิชาภาษาไทยที่ใช้ในหนังสือพิมพ์รายวันต่อไป

คำสำคัญ: การ์ตูน, กลวิธีการสื่อความหมาย, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

Abstract

This research with the objectives of the link to content analysis and communication strategies of comics from Thairath newspaper. Data in analysis is a cartoon from the Thairath newspaper by (Somchai Katunyutanun) and Sai (Sakda Saeeiaw) between August 2554 to February 2557 amount 853 copies. The concept in this research. This concept is about the classification Caricature, by Kanokporn Chantharamongkol, Theera Thanyaphiboon and the concept of communication in order to convey humor by Phrasobchoke Nawaphanphipat by referring to (Polly Keener)

This result showed that the content of the cartoon from Thairath newspaper have subject matter from high to low as follows The content of political, social, economic, aspect of international relations and cultural and education content. The section strategies of communication assembly language of the cartoon from Thairath newspaper by that include descending comment that is unexpected and ridicule the inverse the words that conflict with the feeling that should be In compatibility Mimicry and imitation The pun and comparison Exaggeration or less true fear or a pathetic moments to change the human are animals or things. Incorrect according to propriety. And the manner in which the cartoon characters don't notice but readers know respectively. The result of this research In addition to know the content of the cartoon and strategies for communication assembly of the cartoon and this research will be useful to those interested in assembly analysis of the cartoon in daily newspaper and the following can be utilized in learning or teaching in Thai language subject that used in a daily newspaper.

Keywords: Cartoon, Strategy of Communication, Thairath Newspaper

1. บทนำ

วรรณกรรมการ์ตูนเป็นการสื่อสารวิธีการหนึ่ง เพื่อที่จะบอกเล่าเรื่องราวแก่ผู้รับสารให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ ด้วยลีลาท่าทางของตัวละครภาพในการพูด การออกเสียง การใช้ภาษาใช้ภาษาท่าทาง ซึ่งเป็นการโต้ตอบหรือเผชิญหน้ากันระหว่างผู้พูดและผู้ฟังโดยตรง

ประชาชนทั่วไป ทุกเพศ ทุกวัยสามารถเข้าใจเรื่องราว และภาพของการ์ตูนได้โดยไม่ต้องอาศัยการตีความเพราะการ์ตูนเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย การ์ตูนมีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น เพราะการ์ตูนมีอยู่ทั่วไป เช่น ในหนังสือพิมพ์ เครื่องใช้ในบ้านเครื่องประดับต่าง ๆ เป็นต้น เหตุที่การ์ตูนเป็นที่นิยมชมชอบของคนทั่วไปคงเป็นเพราะความเข้าใจง่ายเป็นพื้นฐานสำคัญ มีผู้กล่าวกันว่าการ์ตูนเป็นภาษาสากลของโลกที่ทุกคนสามารถเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ปัญญาสูงแต่อย่างใด ยิ่งสำหรับเด็ก ๆ ด้วยแล้ว การ์ตูนเป็นเชื้อแห่งจินตนาการ อันวิเศษสุดเป็นห้องสมุดที่บรรจุสรรพวิชาไว้มากมาย (สนธิ แคร่กระโทก, 2533: 1)

การตูนประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความหมายบางประการแตกต่างไปจากการตูนทั่ว ๆ ไป นั่นคือ การตูนล้อเลียนในหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีมานานแต่ครั้งอดีตซึ่งในปัจจุบันค่อนข้างจะมีความสำคัญและได้รับความนิยมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการตูนของ “ชัย ราชวัตร ชุต” ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” “การตูนชัย” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ การตูน “ขาประจำ โดย ขวด” “การตูน ของ พลังกร” ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ การตูน “ของ พล ชุต หนูนา กับป้าแจ่ม และยาใหญ่” “การตูน ของ แจ้” ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ลักษณะสำคัญของการตูนล้อเลียนในหนังสือพิมพ์รายวัน คือ เป็นการสื่อสารหรือบันทึกเหตุการณ์ด้วยภาพและข้อความ ในลักษณะตลกขบขัน ประชดประชัน เสียดสี ล้อเลียน ชัย ราชวัตร ได้กล่าวถึงการตูนล้อเลียนไว้ว่า ลักษณะหรือบทบาทของการตูนล้อเลียน คือสิ่งที่แสดงข้อคิดเห็นให้ออกเป็นภาพ กล่าวคือ แทนที่เราจะนำเสนอหรือวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาข่าวไปเป็นลายลักษณ์อักษรตามปกติ กลับเปลี่ยนมาใช้ภาพการตูนอธิบายความหมายของเรื่องแทน ความสำคัญของการเขียนการตูนล้อเลียนนั้น ผู้เขียนมิได้ใช้เวลาทั้งหมดเน้นไปที่อากัปกิริยาของตัวการตูน แต่อยู่ที่การใช้เวลาคิดและแนวทาง การแสดงออกที่ดี การจะได้รับความคิดที่สร้างสรรค์หรือมุกของการตูน (Gags) นั้น

คอลัมน์การ์ตูน “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน” ของชัย ราชวัตร หรือนายสมชัย กัตถุญตานนท์ และคอลัมน์การ์ตูนของเซีย หรือนายศักดา แซ่เอียว เป็นคอลัมน์การ์ตูนที่ผู้อ่านการ์ตูนให้ความสนใจ ซึ่งเป็นการ์ตูนการเมือง ที่ได้รับความสนใจจากผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยนำเอาประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม มานำเสนอเป็นการ์ตูน เพื่อให้ผู้อ่านลดความเครียดต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มุ่งนำเสนอเรื่องราวในมุมมองที่แตกต่างและ ให้ความบันเทิงแก่ชีวิต เป็นการ์ตูนล้อเลียน ประชดประชันเสียดสี นำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยนำเหตุการณ์ต่าง ๆ มาสะท้อนตามแนวความคิดของผู้แต่ง มุ่งที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ขัน ซึ่งผู้อ่านก็ย่อมได้รับความบันเทิงจากการอ่านการ์ตูน

วรรณกรรมการ์ตูนในหนังสือพิมพ์เป็นวรรณกรรมที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และเป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ มุ่งที่จะให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีสุขภาพจิตที่ดี เป็นวรรณกรรมที่ช่วยจรรโลงใจ โดยมีการนำเสนอเรื่องราวประเด็นร้อนแรงทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจและอื่น ๆ มาเสนอในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งสร้างความตลกขบขันให้แก่ผู้อ่าน เป็นวรรณกรรมประเภทการ์ตูนล้อเลียนที่มีกลวิธีในการนำเสนอที่แยบยลและแฝงไว้ด้วยข้อเท็จจริงที่มีต่อเหตุการณ์และเรื่องราวเหล่านั้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557 เพื่อเป็นการศึกษาเนื้อหาสาระของการ์ตูนและกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูน ที่สอดแทรกอยู่ในภาพลายเส้นการ์ตูนการเมืองของนักเขียนการ์ตูน และเรียบเรียงเป็นงานวิจัย งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงเนื้อหาสาระและกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557 โดยศึกษาการ์ตูนของชัย ราชวัตร (สมชัย กัตถุญตานนท์) และเซีย (ศักดา แซ่เอียว) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้

1.1 รวบรวมภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557 จำนวน 853 ฉบับ มีภาพการ์ตูนทั้งหมด จำนวน 1.705 ภาพ

1.2 การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล นำภาพการ์ตูนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มาจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน และหนังสือพิมพ์

1.4 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1.5 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ และงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษา

1.6 การตรวจสอบข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาสาระของภาพการ์ตูน ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

2.1.1 วิเคราะห์เนื้อหาสาระของภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) ด้านการเมืองการปกครอง
- 2) ด้านสังคม
- 3) ด้านเศรษฐกิจ
- 4) ด้านการเมืองต่างประเทศ
- 5) ด้านความเชื่อ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการศึกษา

2.2.2 วิเคราะห์กลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) คำพูดหรือความเห็นที่ผกผันคาดไม่ถึงและการเย้ยหยัน
- 2) คำพูดที่ขัดแย้งกับความรู้สึกที่ควรจะเป็น
- 3) ความไม่ลงรอยกัน
- 4) การล้อเลียนหรือการเลียนแบบ
- 5) การเล่นสำนวนและการเปรียบเทียบ
- 6) การกล่าวเกินจริงหรือน้อยกว่าที่เป็นจริง
- 7) ความกลัวหรือช่วงเวลาที่น่าสยดสยอง
- 8) การทำให้มนุษย์เปลี่ยนเป็นสัตว์หรือสิ่งของ
- 9) ความไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ
- 10) ลักษณะที่ตัวการ์ตูนไม่สังเกตแต่ผู้อ่านรู้

3. การนำเสนอข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์จะแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ภาพการดำเนินงานจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557) ตามแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ปรากฏผลการศึกษาด้านเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ทั้งหมด 5 ประเด็น โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 เนื้อหาของการดำเนินงาน

ประเภทเนื้อหาการดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการเมืองการปกครอง	1,021	59.88
1.1 ด้านการเมือง	806	47.27
1) ผู้นำทางการเมือง	442	25.92
2) นักการเมือง	190	11.14
3) ผู้นำประเทศ	112	6.56
4) คณะรัฐมนตรี	62	3.63
1.2 ด้านการปกครอง	206	12.08
1) อำนาจเผด็จการ	95	5.57
2) กฎหมาย	85	4.98
3) ประชาธิปไตย	26	1.52
2. ด้านสังคม	392	22.99
2.1 ปัญหาสังคม	144	8.44
2.2 ปัญหาศีลธรรม	103	6.04
2.3 ปัญหาความไม่ชอบธรรมในสังคม	88	5.16
2.4 ปัญหาอาชญากรรม	57	3.34
3. ด้านเศรษฐกิจ	190	11.14
3.1 ปัญหาสินค้า	97	5.68
3.2 ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ	71	4.16
3.3 ปัญหาปากท้องของประชาชน	13	0.76
3.4 ปัญหาแรงงาน	9	0.52
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	63	3.69
4.1 ผลกระทบประเทศไทยโดยตรง	44	2.58
4.2 ผลกระทบต่อชาวโลกโดยรวม	19	1.11
5. ด้านวัฒนธรรมและการศึกษา	39	2.28
5.1 วัฒนธรรม	31	1.81
1) ความเชื่อ	17	0.99
2) ศาสนา	10	0.58
3) ประเพณี	4	0.23
5.2 การศึกษา	8	0.46
รวม	1,705	100

จากตารางที่ 1 แสดงถึงเนื้อหาของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมี 5 ประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เนื้อหาด้านการเมืองการปกครอง เนื้อหาด้านสังคม เนื้อหาด้านเศรษฐกิจ เนื้อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื้อหาด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ตามลำดับ

การวิเคราะห์เนื้อหาทางการเมืองการปกครองพบ 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการเมืองและการปกครอง ด้านการเมืองปรากฏดังนี้ ผู้นำทางการเมือง นักการเมือง ผู้นำประเทศ คณะรัฐมนตรี และด้านการปกครองปรากฏผลดังนี้ อำนาจเผด็จการ กฎหมาย ประชาธิปไตย ตามลำดับ

การวิเคราะห์เนื้อหาสังคมพบ 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาสังคม ปัญหาศีลธรรม ปัญหาความไม่ชอบธรรมในสังคม ปัญหาอาชญากรรม ตามลำดับ

การวิเคราะห์เนื้อหาเศรษฐกิจพบ 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาสินค้า ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ ปัญหาปากท้องของประชาชน ปัญหาแรงงาน ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศพบ 2 ประเด็น ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่งผลกระทบต่อชาวโลกโดยรวม ตามลำดับ

ด้านวัฒนธรรมและการศึกษา พบ 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ปรากฏดังนี้ ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ตามลำดับ

ในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอตัวอย่างภาพการ์ตูนที่แสดงเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เนื้อหาทางการเมืองการปกครอง เนื้อหาด้านสังคม เนื้อหาเศรษฐกิจ เนื้อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื้อหาวัฒนธรรมและการศึกษา ตามลำดับ

1. ภาพการ์ตูนที่แสดงเนื้อหาการปกครอง ในประเด็นที่เกี่ยวกับภาพการ์ตูนที่แสดงถึงบุคคล หรือภาพแสดงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง ด้านกฎหมาย ดังตัวอย่าง

(เซีย (นามแฝง) ไทยรัฐ 2555: 3), ภาพประกอบที่ 1 2555 ปีมังกรทอง ตะนองศึก

จากภาพประกอบที่ 1 2555 ปีมังกรทอง คณองศ์ก ด้านการปกครอง ประเด็นกฎหมาย ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ 2550 ด้วยชื่อภาพว่า “2555 ปีมังกรทอง คณองศ์ก” ในภาพก็เป็นการแห่แหนมังกร หรือเชิดมังกร อย่างที่เราเคยเห็น แต่แทนที่จะล่อด้วยแก้ว อย่างเคย คุณเชียร์เปลี่ยนเป็น ล่อมังกรด้วยพานรัฐธรรมนูญ มีคำว่า แก้ว รธน. 50 ฉบับหน้า แห่หม่ามดำ ส่วนตามตัวมังกรก็มีข้อความ “ไม่เอา รธน.เผด็จการ” “ลบล้างผลพวงจากรัฐประหาร 19 ก.ย. 59” จากการ์ตูนและข้อความ โดยเฉพาะชื่อของภาพแล้ว มองว่า ปีนี้ 2555 เป็นปีแห่งการศึกษาเพราะมังกรทอง คณองศ์ก และศึกที่ว่านั่นก็คือศึกแก้รัฐธรรมนูญ... แต่การแก้รัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องของกฎหมาย ที่ใช้ในการปกครองประเทศ เป็นเรื่องของการแสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง กระทำด้วยเหตุด้วยผล ตามสายตาของคุณเชียร์ หรือแม้แต่ นักสื่อสารมวลชน กลับกลายเป็นต้องกลายเป็นศึกไปได้... และดูเหมือนจะต้องเป็นศึกที่จะต้องชนะคะคานกันให้ได้เสียด้วย

มุมมองแนวคิด เชียแสดงทัศนะว่าการเมืองปี 55 จะมีการพยายามผลักดันให้มีการแก้รัฐธรรมนูญให้สำเร็จ

2. ภาพการ์ตูนที่แสดงเนื้อหาด้านสังคม ในประเด็นที่เกี่ยวกับภาพการ์ตูนที่แสดงถึงบุคคลหรือภาพแสดงเหตุการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม อันเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของสังคมโดยทั่วไป เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านศีลธรรม ดังตัวอย่าง

(เชีย (นามแฝง) ไทยรัฐ 2556: 3)

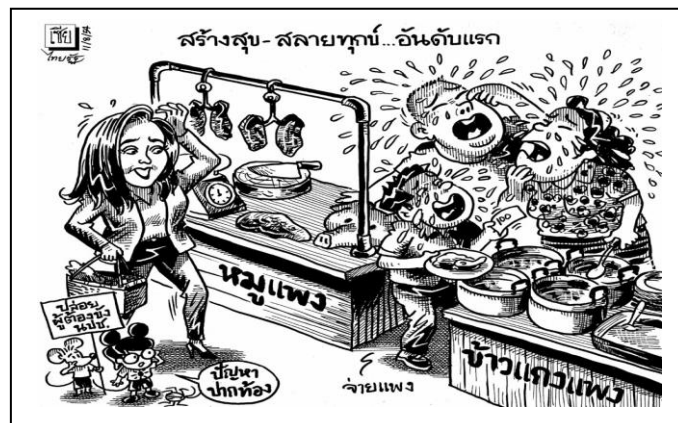
ภาพประกอบที่ 2 ตำรวจคนเดียวที่ยังยืนอยู่ เมื่อตำรวจไม่มีโรงพัก

จากภาพประกอบที่ 2 ตำรวจคนเดียวที่ยังยืนอยู่ เมื่อตำรวจไม่มีโรงพัก ด้านสังคม ประเด็นปัญหาศีลธรรมเป็นการแสดงปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ของนักการเมือง หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล จากรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี มาเป็นรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้มีการเปิดโปงการทุจริตคอร์รัปชัน ในครั้งนี้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีการ

ว่าจ้างบริษัทเอกชน เข้าไปสร้างโรงพักทั่วประเทศ แต่ไม่แล้วเสร็จ มีการละทิ้งงาน ได้มีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นจำนวนมาก

มุมมองแนวคิด เชียแสดงทัศนะว่าในขณะที่มีการก่อสร้างโรงพักทดแทนอยู่นั้นหลายแห่งมีการล่าช้า หลายแห่งผู้รับเหมาทิ้งงาน จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับความเดือดร้อนในการทำงาน บางแห่งต้องอาศัยพื้นที่ของวัดเป็นสถานที่ ทำการแทนนั้น แต่ยังคงมีตำรวจอีกประเภทหนึ่งที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนต่อกรณีดังกล่าว คือหุ่นตำรวจจราจรหรือจำเลย ที่ยืนปฏิบัติหน้าที่ตามท้องถนนอย่างไม่มีรู้จักเหน็ดเหนื่อย

3. ภาพการ์ตูนที่แสดงเนื้อหาด้านเศรษฐกิจ ในประเด็นที่เกี่ยวกับภาพการ์ตูนที่แสดงถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจปัญหาปากท้องของประชาชน ดังตัวอย่าง

(เซีย (นามแฝง) ไทยรัฐ 2554: 3)

ภาพประกอบที่ 3 สร้างสุข สลายทุกข์ อันดับแรก

จากภาพประกอบที่ 3 สร้างสุข สลายทุกข์ อันดับแรก ด้านเศรษฐกิจ ประเด็นปัญหาปากท้องของประชาชน เป็นภาพที่แสดงถึงปัญหาปากท้องของประชาชน ซึ่งภายหลังจากที่มีการปรับค่าแรงขั้นต่ำให้เป็นสามร้อยบาท ส่งผลให้ ข้าวของเครื่องใช้ มีราคาแพงตามไปด้วย ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในทุกภาคส่วน

มุมมองแนวคิด เชียแสดงทัศนะว่าภายหลังจากที่ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เข้ามาเป็นรัฐบาล สิ่งที่จะต้องแก้ไขโดยเร็ว คือ ปัญหาเศรษฐกิจที่ข้าวของราคาแพง

4. ภาพการ์ตูนที่แสดงเนื้อหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในประเด็นที่เกี่ยวกับภาพการ์ตูนที่แสดงถึงบุคคล ที่เกี่ยวข้องหรือภาพแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อชาวโลกโดยรวม ดังตัวอย่าง

(เซีย (นามแฝง) ไทยรัฐ 2556: 3)

ภาพประกอบที่ 4 ปีนี้ช่วยกันคิดบวกนะคะพี่น้อง

จากภาพประกอบที่ 4 ปีนี้ช่วยกันคิดบวกนะคะพี่น้อง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อชาวโลกโดยรวม จากภาพคือ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และนายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งได้รับมอบหมายพร้อมนายวีรชัย พลาศรัย เอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นหัวหน้าคณะต่อสู้คดีปราสาทเขาพระวิหาร เป็นเหตุการณ์ที่เกิดกระแสปัญหาขึ้นที่บริเวณพื้นที่ทับซ้อน เขาพระวิหาร เนื่องจากทางกัมพูชา ได้เสนอให้เขาพระวิหารเป็นมรดกโลก และได้เกิดกระแสคัดค้านจากกลุ่มชาวกู๋เมือง ที่คิดต่างจากรัฐบาล เนื่องจากมองว่า จะเป็นการสูญเสียพื้นที่ทับซ้อน 4.6 กิโลเมตร ทำให้ทางกัมพูชาต้องเสนอเรื่องไปยังศาลโลก เพื่อพิจารณาอีกครั้ง และในขณะเดียวกันมีความพยายาม มุ่งประเด็นความผิดไปยัง นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ในรัฐบาลยุค พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีต นายกรัฐมนตรีที่ลงมติยินยอมให้กัมพูชา ดำเนินการเสนอให้เขาพระวิหารเป็นมรดกโลก

มุมมองแนวคิด สเซียแสดงทัศนะว่าคนส่วนใหญ่เชื่อว่าการที่กัมพูชายื่นเรื่องยกปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกนั้นเกิดจากความยินยอมของรัฐบาลที่กำลังทำโดย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ในยุครัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรี และมีนายนพดล ปัทมะ เป็นรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งส่งผลถึงรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กรณีกัมพูชาร้องให้ศาลโลก ตัดความพื้นที่รอบตัวปราสาทจำนวน 4.6 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ทับซ้อน

5. ภาพการ์ตูนที่แสดงเนื้อหาด้านวัฒนธรรม ในประเด็นที่เกี่ยวกับการ์ตูนที่แสดงถึงบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีดังตัวอย่าง

(ชัย ราชวัตร (นามแฝง) ไทยรัฐ 2554: 5)

ภาพประกอบที่ 5 พิธีไล่น้ำ

จากภาพประกอบที่ 5 พิธีไล่น้ำ ด้านวัฒนธรรม ประเด็นความเชื่อ พิธีไล่น้ำ หมายถึง ส่วนหนึ่งของพิธีพราหมณ์ ทำในเดือน 11 มีจุดประสงค์ให้น้ำลด เป็นการชี้ให้เห็นถึงความเชื่อที่มีมาแต่อดีตกาลในสังคมไทย เพื่อให้ รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ในขณะนั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการแก้ปัญหาในยุคปัจจุบัน เป็นลักษณะของการเมื่อเกิดเหตุภัยแล้งไม่ว่าจะเป็นภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม หรือภัยต่าง ๆ พื้นฐานของคนไทยมักจะกล่าวอ้างขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ เพื่อให้ผ่านพ้นเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นให้เป็นไปด้วยดี กรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อกระแสข่าวน้ำจะเข้าถึงกรุงเทพมหานคร มีความเป็นไปได้มากที่สุด กรุงเทพมหานครจึงทำการสักการะศาลหลักเมืองเพื่อเป็นสิริมงคล และเป็นขวัญและกำลังใจของกรุงเทพมหานคร

มุมมองแนวคิด ชัย ราชวัตรแสดงทัศนะว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มรว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร ขาดความสามารถในการแก้ปัญหา ป้องกันน้ำท่วม ทั้งที่เคยให้ความมั่นใจต่อคนกรุงเทพฯ ระบบการระบายน้ำที่จัดสร้างขึ้น สามารถบริหารจัดการน้ำได้ดี รวมทั้งสามารถมองได้ว่าผู้ว่า กทม. เป็นคนปิดความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดใด ๆ ที่เกิดขึ้นก็ตาม

ตารางที่ 2 กลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูน

กลวิธีการสื่อความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1. คำพูดหรือความเห็นที่ผกผันคาดไม่ถึงและการเหยียดหยัน	907	53.19
	249	14.54
2. คำพูดที่ขัดแย้งกับความรู้สึที่ควรจะเป็น	143	8.38
3. ความไม่ลงรอยกัน	142	8.32
4. การล้อเลียนหรือการเลียนแบบ	98	5.74
5. การเล่นสำนวนและการเปรียบเทียบ	76	4.45
6. การกล่าวเกินจริงหรือน้อยกว่าที่เป็นจริง	34	1.99

7. ความกลัวหรือช่วงเวลาที่น่าสงสาร	27	1.58
8. การทำให้มนุษย์เปลี่ยนเป็นสัตว์หรือสิ่งของ	15	0.87
9. ความไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ	15	0.87
10. ลักษณะที่ตัวการ์ตูนไม่สังเกตแต่ผู้อ่านรู้		
รวม	1,705	100

จากตารางที่ 2 แสดงถึงกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเห็นที่ผกผันคาดไม่ถึงและการยับยั้ง คำพูดที่ขัดแย้งกับความรู้สึกที่ควรจะเป็น ความไม่ลงรอย การล้อเลียนและการเลียนแบบ การเล่นสำนวนและการเปรียบเทียบ การกล่าวเกินจริงหรือน้อยกว่าที่เป็นจริง ความกลัวหรือช่วงเวลาที่น่าสงสาร การทำให้มนุษย์เปลี่ยนเป็นสัตว์หรือสิ่งของ ความไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ และลักษณะที่ตัวการ์ตูนไม่สังเกตแต่ผู้อ่านรู้ ตามลำดับ

จากผลการวิจัยภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557) ที่พบมี 2 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมี 5 ประเด็น ตามลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ เนื้อหาด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเนื้อหาด้านวัฒนธรรมและการศึกษา ส่วนกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเห็นที่ผกผันคาดไม่ถึงและการยับยั้ง คำพูดที่ขัดแย้งกับความรู้สึกที่ควรจะเป็น ความไม่ลงรอย การล้อเลียนและการเลียนแบบ การเล่นสำนวนและการเปรียบเทียบ การกล่าวเกินจริงหรือน้อยกว่าที่เป็นจริง ความกลัวหรือช่วงเวลาที่น่าสงสาร การทำให้มนุษย์เปลี่ยนเป็นสัตว์หรือสิ่งของ ความไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ และลักษณะที่ตัวการ์ตูนไม่สังเกตแต่ผู้อ่านรู้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาการ์ตูน จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีความหลากหลายในการนำเสนอ โดยมีการนำเสนอประเด็นทางการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วัฒนธรรมและการศึกษา มาแนะนำเสนอเป็นภาพการ์ตูนเพื่อให้ผู้อ่านลตทอนความเครียดต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มุ่งนำเสนอเรื่องราวในมุมมองที่แตกต่างและให้ความบันเทิงแก่ชีวิต เป็นการ์ตูนล้อเลียน ประชดประชันเสียดสีนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557) ที่พบมี 2 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งพบว่าเนื้อหา

ของภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีเนื้อหาสาระครบทั้ง 5 ประเด็น และเนื้อหาด้านกลวิธีการสื่อความหมายครบทั้ง 10 ประเด็น แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาการ์ตูน จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีความหลากหลายในการนำเสนอ โดยมีการนำเสนอประเด็นทางการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วัฒนธรรมและการศึกษามานำเสนอเป็นภาพการ์ตูน เพื่อให้ผู้อ่านลดทอนความเครียดต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มุ่งนำเสนอเรื่องราวในมุมมองที่แตกต่าง และให้ความบันเทิงแก่ชีวิต เป็นการ์ตูนล้อเลียน ประชดประชันเสียดสีนำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จากผลการศึกษาภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัวคำ บุญจันทร์ (2543, หน้า บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ภาษาประกอบการ์ตูนล้อเลียนในหนังสือพิมพ์รายวัน” ซึ่งพบว่าในส่วน ของมุกของการ์ตูนที่ใช้สื่อความหมาย จำแนกได้ 10 ประเภท ได้แก่ มุกความเห็นที่ผกผันคาดไม่ถึง มุกการกล่าวเกินจริง มุกการเล่นสำนวนและเปรียบเทียบ มุกขัดแย้งกับความรู้สึที่ควรจะเป็น มุกการทำให้มนุษย์เป็นสัตว์หรือสิ่งของ มุกความไม่ลงรอยกัน มุกลักษณะการ์ตูนไม่สังเกตแต่ผู้อ่านรู้ มุกความไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ มุกความกลัวหรือช่วงเวลาที่น่าสงสาร มุกการล้อเลียนและการเลียนแบบ ซึ่งสอดคล้องกับกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน ในมุกตลกจากหนังสือ การ์ตูนของสำนักพิมพ์บันลือสาส์นจำนวน 4 ประเภท นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตรี พนเจริญสวัสดิ์ (2529, หน้า 226 - 228) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์การ์ตูนของชัย ราชวัตร ชุดผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน ช่วงปี พ.ศ. 2521 - 2523” ซึ่งพบว่า เป็นการ์ตูนที่มุ่งแสดงความคิดเห็นทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจโดนผ่านน้ำเสียง ล้อเลียน ถากถาง เสียดสีเย้ยหยัน และประชดประชัน การ์ตูนชุดนี้เสนอเรื่องราวจบลงในแต่ละวัน โดยมีวิธีการนำเสนอโครงเรื่อง ลักษณะเช่นเดียวกับเรื่องสั้นที่จบอย่างหักมุมพลิกความหมาย จึงทำให้น่าสนใจและน่าติดตาม โดยการปูพื้นนั้นจะเป็นข่าวและเหตุการณ์ที่พาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเดลินิวส์ซึ่งจะเป็นข่าวที่ชาวบ้านสนใจ ส่วนข่าวหักมุมตอนจบเสนอข่าวทางการเมืองและเศรษฐกิจซึ่งเป็นจุดที่มุ่งเสนอข้อคิดเห็น การพลิกจนทำให้เกิดอารมณ์ขัน และได้รับความคิดเห็นที่คมคาย จึงทำให้การ์ตูนชุดนี้น่าสนใจ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ นวรัตน์ อนุสรณ์ศรีเจริญ (2543, หน้าบทคัดย่อ) เรื่องวิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในบทกวีจาก นิติสารชายหัวเราะรายสัปดาห์ ปี พ.ศ. 2541 พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันมากที่สุด รองลงมาคือการทำให้อะไรแบบผิดความหมาย การลวงให้คิด การใช้ตรรกวิทยาผิด ๆ การบรรยายหรือพรรณนาอย่าง ตรง ๆ การเสียดสี การกำหนดให้บุคคลในเรื่องตีประสบการณ์ ผิด การสร้างเรื่องให้เกินจริง การทำให้เป็นเรื่องเพศ ส่วนกลวิธีที่ผู้เขียนใช้น้อยที่สุด คือการใช้ สัญลักษณ์ แสดงให้เห็นว่ากลวิธีการสร้างอารมณ์ขันยังคงใช้รูปแบบเดิมคงเดิมจะใช้รูปแบบใด มากน้อยกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งผู้เขียนมักจะนำ เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมต่าง ๆ หรือการหยิบเอา

เรื่องใกล้ตัวมาเขียน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในหลายด้าน และยังได้รับความตลกขบขันในการอ่านหนังสือการ์ตูนมากยิ่งขึ้นด้วย ดังนั้นอารมณ์ขันหรือความตลกขบขันในงานวรรณกรรมต้องเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ วนิดา บำรุงไทย (2544, หน้า 81 – 88) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมล้อและวรรณกรรมเสียดสีที่ตลกนั้น จะต้องสามารถสร้างอารมณ์ขันได้ในระดับหนึ่ง และวรรณกรรมล้อนั้น ๆ ต้องมีความขบขันในตัวเอง ไม่ว่าจะโดยภาษาและเนื้อหา ด้วยเชิงการสร้างอารมณ์ขันของผู้ประพันธ์

ภาพการ์ตูนเป็นเสมือนภาพสะท้อนเหตุการณ์ความเป็นไปของสังคมในช่วงเวลานั้น ซึ่งมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในสังคมเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่อง รวมทั้งมีการแทรกแนวคิดของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น ฉะนั้นภาพการ์ตูนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์จึงเป็นรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่สะท้อนบทบาทการแสดงความคิดเห็นอีกรูปแบบหนึ่งของสื่อมวลชน อันเป็นบทบาทการเสนอความคิดเห็นทางอ้อม ทำให้สังคมได้รับทั้งข่าวสารและความบันเทิงไปพร้อม ๆ กัน ถึงแม้ว่าข้อมูลที่ได้รับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับการบรรยายเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเท่านั้น ดังนั้นการ์ตูนการเมืองจึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมการเมืองมาช้านาน จากอดีตจนถึงปัจจุบันและจะยังคงมีต่อไปอีกอย่างไม่จบสิ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557) สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาประกอบภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์ได้
2. การศึกษาเนื้อหา และกลวิธีการสื่อความหมายของภาพการ์ตูน ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2557) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้
3. ควรมีการศึกษาภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในปีอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร จันทรมงคล. (2542). “วิเคราะห์คำสร้างภาพจากหนังสือพิมพ์รายวัน”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาตรี พนเจริญสวัสดิ์. (2529). “วิเคราะห์การ์ตูนของชัย ราชวัตร ชุดผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน ช่วงปี 2521–2523”. ปริญญาานิพนธ์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ธีระ ธัญไพบูลย์. (2543). “การวิเคราะห์กระบวนการประตู่ข่าวสารการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บัวคำ บุญจันทร์. “วิเคราะห์ภาษาประกอบการ์ตูนล้อเลียนในหนังสือพิมพ์รายวัน”. **ปริญญา
มหาบัณฑิต**: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชรพงศ์ หงษ์สุวรรณ. (2544). **การวาดภาพการ์ตูน**. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- วิไล สมพันธ์. (2536). “การวิเคราะห์วาทกรรมรายการ จส.สนทนา”. **วิทยานิพนธ์นิเทศ
ศาสตรมหาบัณฑิต**. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธิ แคร่กระโทก. (2533). “การประเมินคุณค่าหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นสำหรับวัยรุ่นที่แปลเป็น
ภาษาไทย”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** สาขาบรรณารักษศาสตร์,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมจิตร เตชะบัณฑิต. “วิเคราะห์ป้ายโฆษณา”. **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**.
กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Eco, U. **Theory of Semiotics**. Blooming: Indiana University Press, 1976.
- Fiske, J. **Introduction to Communication**. London: Methuen, 1993.
- Guy, Cook. **The Discourse of Advertising Intermedia**. Robert K, Adeaynt Donal
G, Ellis Routledge London: 1992.
- Teun A. Van Dijk. “**The Study of Discourse**”. London: Sage, C. 1997 V.1.)

การส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
Promotion of Self-Discipline of Students Studying in the 4th – 6th
Primary Classes of the Schools Under Local Administrative
Organization, Namphong District, Khonkaen Province

กัญญาพร อามาศย์
Kanyaporn Armart
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Patumthani University
E-mail: kayyaphron3@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและแนวทางการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวแทนครูผู้สอน กลุ่มคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 113 คน วิธีการศึกษา คือ การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนพบสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดความมีวินัยในตนเอง คือ นักเรียนขาดจิตสำนึกในการช่วยเหลือกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน และครูผู้สอน มีพฤติกรรมการแต่งกายและจรรยาบรรณวิชาชีพครูในการปฏิบัติกับนักเรียนไม่เหมาะสม 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมพบสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดความมีวินัยในตนเอง คือ ชุมชนและสังคมไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนและสังคมจัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ และ 3) ด้านการอบรมเลี้ยงดู พบสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดความมีวินัยในตนเอง คือ การอบรมเลี้ยงดูที่เข้มงวดและปล่อยปละละเลยนักเรียนของผู้ปกครอง

2. แนวทางในการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภออำเภอน้ำพอง ดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ทั้งกิจกรรมนอกหลักสูตรและกิจกรรมในหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ควรมีการร่วมกันวางแผนจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น คณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการสถานักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนและสังคมจัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอและ 3) ด้านการอบรมเลี้ยงดู ผู้ปกครองควรให้ความสนใจเอาใจใส่บุตรหลานของตนให้มากขึ้น เปิดใจยอมรับความคิดเห็นของบุตรหลาน ให้กำลังใจและสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ตามใจมากเกินไป ไม่เข้มงวดเกินไป เข้าใจและให้เวลากับบุตรหลานให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การส่งเสริมการมีวินัย, นักเรียน

Abstract

The objectives of the research were to study and find out the guideline for development of How to Promote Being Self-Discipline of Students Studying in the 4th – 6th Primary Classes of the Schools under Local Administrative Organization, Namphong District, Khon Kaen Province. The sampling used for the research were educational administrators, teachers, committee of basic education schools, and students' parents totaling 113 people. The tools used for the research were questionnaires with rating scales, and the data used for studies' method were primary data, that is the data derived from questionnaires. The statistics used for data analysis was Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The findings were as followed:

1. How to Promote Being Self-Discipline of Students Studying in the 4th – 6th Primary Classes of the Schools under Local Administrative Organization, Namphong District, Khon Kaen Province was at high level in both total aspect and each aspect, when arranging from high to low level it was found that it was prioritized in accordance with averaged value in the followings: 1) Environmental condition of schools 2) Social condition around the schools 3) The aspect involving with how to take care for the students of their parents respectively.

2. As for the guideline for development of How to Promote Being Self Discipline of Students Studying in the 4th – 6th Primary Classes of the Schools under Local Administrative Organization, Namphong District, Khon Kaen Province, it should be made as follows: 1) For environmental condition of the schools, the students should be encouraged to participate the schools' activities in both internal and external activities formulated by the schools in continuation basis for responsibility 2) for social condition, the cooperation of many sectors should be made to have all the students get good opportunity to participate the social activities 3) for the taking care of the students the students' parents should be interested in their children more than it was, the parents should open their minds to let their children express their opinions freely trying to encourage and support them to participate the useful activities no matter what they are, and the parents should take more times for cooperation with their children than before.

Keywords: How to Promote Being Self-Discipline, Students

1. บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นมีโรงเรียนในความรับผิดชอบจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลลำน้ำพอง โรงเรียนเทศบาลกุดน้ำใส โรงเรียนเทศบาลคำใหญ่ปันน้ำใจ โรงเรียนเทศบาลน้ำพองเจริญพัฒนา เป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 1,132 คน มีข้าราชการครู จำนวน 96 คน พนักงานราชการ จำนวน 7 คน อัตราจ้าง จำนวน 2 คน ครูธุรการ จำนวน 3 คน นักการภารโรง จำนวน 4 คน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากชุมชนบริเวณเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน และนักเรียนส่วนมากมาจากสภาพครอบครัวยากจน พ่อแม่ผู้ปกครองไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้ต้องอาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ หรือญาติพี่น้อง บางส่วนอาศัยอยู่กับพ่อแม่ แต่พ่อแม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูน้อย เพราะต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว บางส่วนมีสภาพครอบครัวแตกแยก หย่าร้างขาดการอบรมเลี้ยงดูไม่ถูกวิธี ผลที่ตามมา คือเด็กมีพฤติกรรมนอกกรอบ ขาดระเบียบวินัย จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นพบว่า ปัญหาที่พบส่วนมากในโรงเรียน นักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบวินัย ไม่แสดงความเคารพครู ไม่มีสัมมาคารวะ เห็นครูเดินผ่านนักเรียนไม่ทำความเคารพซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน (ข้าราชการครูโรงเรียนเทศบาลลำน้ำพอง สัมภาษณ์, 2559) และจากการสัมภาษณ์ครูฝ่ายกิจการนักเรียน พบว่า

ปัญหาวินัยด้านการแต่งกายและการทำความเคารพ เป็นปัญหาที่นักเรียนประพฤติผิดมากที่สุด และโดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการความดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครองครูอาจารย์ และสังคมอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและการทำความเคารพของนักเรียนให้พัฒนาในทางที่ดีขึ้น โดยประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ การพัฒนาวินัยของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ข้าราชการครู โรงเรียนเทศบาลคำใหญ่สมิณ, 2559)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา ผู้ศึกษาในฐานะข้าราชการครูจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการศึกษาจะนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

โดยจะทำการศึกษาหลักการสำคัญของระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพของ Curwin and Mendler 3 ด้าน ได้แก่ (Charles, 2002)

- 1.1 ด้านการอบรมเลี้ยงดู
- 1.2 ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
- 1.3 ด้านสภาพแวดล้อมของสังคม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลลำน้ำพอง โรงเรียนเทศบาลกุดน้ำใส โรงเรียนเทศบาลน้ำพองเจริญพัฒนา รวมทั้งสิ้นจำนวน 113 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ตัวแทนครูผู้สอน จำนวน 3 โรงเรียน ๆ ละ 9 คน รวม 27 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ๆ ละ 9 คน รวม 27 คนและผู้ปกครองของ

นักเรียนจำนวน 3 โรงเรียน ๆ ละ 20คน รวม 60คนรวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 113 คน ได้มาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับเป็นแนวทางการสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน ในการนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา พัฒนาพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ ต่อไป

2. ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายกัน สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปกำหนดกรอบแนวทางส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนต่อไป

เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศและตำแหน่ง เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 32 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 15 ข้อ ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน จำนวน 9 ข้อ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2544)

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
5. ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)
6. ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power)
7. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 5.3 เป็นครูผู้สอน ร้อยละ 23.9 เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองของนักเรียน ร้อยละ 70.0

2. ความคิดเห็นที่มีต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการของชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมในชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน และกฎหมาย และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในสอดส่องดูแลความสงบในชุมชน รองลงมา ด้านการอบรมเลี้ยงดู โดยผู้ปกครองยินดีให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมพัฒนาหมู่บ้านตามความเหมาะสม เมื่อนักเรียนทำดีควรได้รับการชมเชยจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองควรพูดย้ำให้นักเรียนตั้งใจเรียนและควรถามเรื่องการเรียน การทำการบ้านของนักเรียนตลอดเวลา และผู้ปกครองควรยอมรับในความสามารถของนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนกับเพื่อน ครูแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับความเป็นครู โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมในห้องเรียนนอกห้องเรียนร่วมกัน ครูปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในการปฏิบัติกับนักเรียน โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้ศึกษาจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีปัญหาเกี่ยวกับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งปัญหาการขาดวินัยในตนเองของนักเรียน นั้นมีสาเหตุมาจากด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน รองลงมา ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดระเบียบวินัยของกอร์ตัน (Gorton 1983 อ้างถึงใน คำพิ ตรงกลาง (2551) ที่ระบุว่า การที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้น มีสาเหตุด้วยกันหลายประการ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง ปัญหาที่เกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้าน และชุมชน สอดคล้องกับมาลี จุฑา (2542) ที่กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุการที่นักเรียนประพฤติผิดวินัยนั้น อาจมีสาเหตุจากสภาพเกี่ยวกับตัวนักเรียน สภาพสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน และอาจมีสาเหตุที่เกิดจากครู

เมื่อพิจารณาสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียน ในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบสิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู พบสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ขาดวินัยในตนเอง คือ ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมพัฒนาหมู่บ้านตามความเหมาะสม ไม่ดูแลเอาใจใส่ในเรื่องการเรียนของนักเรียน ไม่ยอมรับในความสามารถของนักเรียน และไม่ยอมรับการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน ซึ่งเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สะท้อนให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนของผู้ปกครองโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ล้วนเป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดประสิทธิภาพ และเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดปัญหานักเรียนขาดความมีวินัยในตนเอง โดยเฉพาะนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ก็ส่งผลให้นักเรียนมีวินัยในตนเองต่ำ ซึ่งผลการศึกษา

ครั้งนี้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ของ Baumrind (1980) ที่กล่าวว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ จะส่งผลให้เด็กไม่มีศักยภาพตามวุฒิภาวะ มีความสามารถในการควบคุมตนเองต่ำ มีลักษณะพึ่งพาผู้อื่นสูง และมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ เช่นเดียวกับ กัตยูลี ณรงค์ราช (2543) และ Maccoby and Martin (1983) ที่กล่าวว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่น่าเป็นห่วงที่สุด ก็คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง เพราะส่งผลให้เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้มีลักษณะที่ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม (Anti-social) นำไปสู่การติดยาเสพติด หรือการกระทำผิดทางอาชญากรรมต่าง ๆ ความสอดคล้องกับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางวินัยของนักเรียนของ กอร์ตัน (Gorton 1983 อ้างถึงใน คำพิ ตรกลาง (2551) ที่กล่าวว่า สภาพการใช้อำนาจของบุคคลและความสัมพันธ์ภายในบ้านไม่ดี เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมผิดวินัย

2. ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน พบสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ขาดวินัยในตนเอง คือ ตัวนักเรียนเองและครูผู้สอน ในด้านตัวนักเรียน คือ นักเรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนหรือกิจกรรมในห้องเรียนร่วมกันกับเพื่อน ไม่รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนด้านครูผู้สอน คือ พฤติกรรมการแต่งกายและจรรยาบรรณวิชาชีพครูในการปฏิบัติกับนักเรียน สะท้อนให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านตัวนักเรียนเองและครูผู้สอน เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดปัญหานักเรียนขาดความมีวินัยในตนเอง ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสอดคล้องกับสาเหตุที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมพร สุทัศน์ (2541) ที่ระบุว่า นักเรียนขาดระเบียบวินัยมีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนซึ่งเป็นคนที่มีปัญหาและปัญหาจากตัวครู (สมพิศ ไห้งาม, 2550) ปัญหาที่เกิดจากครู อันมีผลมาจากสภาพห้องเรียนที่ไม่น่าสนใจ ความสนใจและใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนไม่ทั่วถึง ตลอดจนการแตกแยกแบ่งกลุ่มของครูในโรงเรียนด้วยกันจนนักเรียนสังเกตเห็นได้ และมาลี จุฑา (2542) กล่าวไว้ว่า ครูมีบุคลิกไม่ดี พูดจา วางตัว แต่งกายไม่เหมาะสม ครูไม่ยุติธรรม และมีอคติต่อนักเรียน เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดปัญหาทางวินัย

3. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบสาเหตุสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ขาดวินัยในตนเอง คือ ชุมชนและสังคมไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนและสังคมจัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมในชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนและกฎหมาย รวมถึงกิจกรรมการสอดส่องดูแลความสงบในชุมชน สะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดปัญหานักเรียนขาดความมีวินัยในตนเอง กล่าวคือ ชุมชนเป็นแหล่งสนับสนุนพฤติกรรม ชุมชนเป็นแหล่งขัดขวางพฤติกรรมและชุมชนเป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยม หากชุมชนเป็นแหล่งต้นแบบการสนับสนุนในทางไม่ดี หรือขัดขวางความดีและมีค่านิยม

ที่ไม่ดีก็จะทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปตามอิทธิพลของชุมชน นักเรียนที่อาศัยอยู่ในสภาพชุมชนที่ดี ก็จะทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเองดีขึ้นตามไปด้วย ตรงกันข้ามหากนักเรียนอาศัยอยู่ในสภาพชุมชนที่ย่ำแย่ ก็อาจทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่ลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษาค้างนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวินัยในตนเองของพรทิพย์ รัตนธ (2548) ที่ระบุว่า วินัยทางสังคม เป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมของอำนาจจากภายนอก ที่ส่งผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาและวิจัยการประพจน์ผิระเปียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวางแผนป้องกันปัญหาการประพจน์ผิระเปียบวินัยของนักเรียนและส่งเสริมความมีวินัยที่ดีของนักเรียน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนวครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง ต่อไป

2. ควรศึกษาและวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพและปัญหาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น อันจะทำให้ได้หาแนวทางพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยในตนเอง และเป็นพลเมืองที่ดีต่อประเทศชาติต่อไป

3. ควรศึกษาและวิจัยรูปแบบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมในชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ในการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของชุมชนและกฎหมาย กิจกรรมการสอดส่องดูแลความสงบในชุมชนหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อื่น ๆ ว่ามีประสิทธิภาพในการสร้างเสริมวินัยในตนเองให้แก่ นักเรียนเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
กองวิจัยทางการศึกษา. (2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและการมีวินัยในตนเอง**. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).**หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กัตัญชลี ฌรงศ์ราช. (2543). “การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัญญนันท์ ภัทรสรณ์ศิริ. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร: กรณีศึกษาสำหรับสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน. **วารสารวิชาการปทุมวัน**, 1(1), 73-105.

กัญระญา รุ่งเรือง. (2545). “ผลของการจัดกิจกรรมกลุ่มแบบหลากหลายต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการแนะแนวและให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กัลป์ยกร มั่นถาวรวงศ์. (2547). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร.” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต** ภาควิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์. (2544). “แนวทางการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคมจังหวัดบุรีรัมย์.” **ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โกศล แยมกัญจนวัฒน์. (2552). “คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคลัง.” **สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คงศักดิ์ รินทา.(2556). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

คำพิ ตรงกลาง. (2551). “การศึกษาปัญหาการประพฤติผิดระเบียบวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผลการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยใช้ปัญหา
เป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนวัดโตนดเตี้ย อำเภอบัวลาย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
The Study of Learning Outcomes and Problem Solving Skill
Toward Grade Students Taught by Problem Based Learning

อรพินท์ บุตรงาม, อธิวัตร ศรีสมบัติ, ดำเกิง โถทอง
Orpin Butngam, Itthiwat Srisombut, Damkerng Thotong
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
E-mail: butngam56@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโตนดเตี้ย จำนวน 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน โดยการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีจำนวนทั้งสิ้น 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาจำนวน 1 ฉบับ แบ่ง 3 ระดับ ได้แก่ 3 หมายถึง เห็นด้วยมาก 2 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง และ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อย สอบถามในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโตนดเตี้ย มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 4.92

คำสำคัญ: ทักษะการแก้ปัญหา, เศรษฐศาสตร์, ปัญหาเป็นฐาน

Abstract

A study of the economics of daily life of students before and after learning management using problem solving skills to evaluate the satisfaction of prathom suksa three students toward teaching and learning management using problem solving skills. The sample consisted of 1 elementary student, Wat Tan Tia School, 1 class from 2 classrooms, randomly sampled by simple random sampling method. By lottery the experimental group consisted of 23 students.

The instruments used in the study were a test for learning about economics in everyday life. There were 30 items in the questionnaire. The students' satisfaction on learning management using problem solving skills was divided into 3 levels: 3 was agreeable, 2 was agreeable, 1 means less agree with questions in the field of learning activities. The atmosphere of learning. And the benefits of learning from 10 marks.

The study indicated that 1. Learning outcomes in everyday life of students before and after learning management using problem solving skills. The efficiency is 80/80. 2. Prathom Suksa 3 students at Wat Tanotei School Satisfaction with learning on instructional management using problem solving skills was at the highest level of 4.92.

Keywords: Skill of Problem Solving, Economy, Based on Problem

1. บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ทุกประเทศกำลังพัฒนาให้ตนเองได้ก้าวเข้าสู่เวทีผู้นำทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังก้าวสู่การเป็นประเทศทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้การศึกษาของไทยต้องปูพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้มีความรู้เบื้องต้นในเรื่องของการจัดการทางเศรษฐกิจ โดยนำเนื้อหามาบรรจุไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ เป็นการเพิ่มฐานความรู้ให้กับผู้เรียนก่อนการเผชิญหน้ากับสภาพสังคมโลก ดังนั้นความสามารถในการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์และการเงินจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ในช่วงที่สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจของโลกมีการเปลี่ยนแปลง

อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะการแข่งขันทางการเงินที่มีความซับซ้อนขึ้น ทำให้ทุกคนต้องเผชิญกับแรงกดดันในเรื่องต่าง ๆ เกิดความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิตและส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางการเงิน จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจและการเงิน เพื่อเป็นการวางรากฐานทางการเงินของประเทศให้มั่นคงต่อไปในอนาคต

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อหลักสูตรการศึกษาของไทย ในด้านการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีเหตุผล ยึดมั่นในคุณธรรม และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามความคาดหวังของหลักสูตรการศึกษา ที่มุ่งฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้หน้าที่ เกิดทักษะแก้ปัญหาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคมโดยการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพทางสมองด้านการคิดการให้เหตุผล ตลอดจนการรู้จักแก้ปัญหาได้

การจัดการเรียนรู้แบบทักษะการแก้ปัญหาจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน และเหตุผลของตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหา และให้ความสำคัญกับปัญหา มีการวางแผน ตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การพิสูจน์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลดีต่อผู้เรียนหลายประการคือ ช่วยในการสร้างแนวคิดและแก้ไขแนวคิดที่คลาดเคลื่อน

จากการวิเคราะห์ปัญหาพบว่าที่ผ่านการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะเนื้อหาสาระเศรษฐศาสตร์ วิธีการสอนแบบบรรยายและเน้นให้ผู้เรียนท่องจำ ผู้เรียนไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนขาดทักษะในการคิด แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันให้แก่นักเรียนจากความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหามาใช้ในงานวิจัย จึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องผลการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา เพื่อเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโดนด้อย จำนวน 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน โดยการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีจำนวนทั้งสิ้น 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง ผลการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การวางแผนบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การผลิตและการบริโภค

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ธนาการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ภาษีในชีวิตประจำวัน

1.2 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนนคือถูกได้ 1 คะแนน ผิดได้ 0 คะแนน

1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาจำนวน 1 ฉบับ แบ่ง 3 ระดับ ได้แก่ 3 หมายถึง เห็นด้วยมาก 2 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง และ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อย สอบถามในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินงาน ดังนี้

1. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันจำนวน 4 แผน โดยใช้เวลา 12 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที

2. สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยการสลับตัวเลือก กำหนดการให้ค่าคะแนนคือถูกได้ 1 คะแนน ผิดได้ 0 คะแนน

โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

3. แบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหา เป็นแบบทดสอบอัตนัยโดยมีข้อความสถานการณ์เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นแบบทดสอบหลังเรียน 1 ฉบับ มีสถานการณ์ 5 สถานการณ์ ดังนี้ สถานการณ์ที่ 1 เรื่องธนาคาร สถานการณ์ที่ 2 เรื่องการวางแผนบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัว สถานการณ์ที่ 3 เรื่องการผลิตและการบริโภค สถานการณ์ที่ 4 เรื่องการผลิตและการบริโภค สถานการณ์ที่ 5 เรื่องภาษีในชีวิตประจำวัน และข้อคำถามสถานการณ์ละ 4 ข้อ รวมข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ 40 คะแนน

4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ 3 เท่ากับ เห็นด้วยมาก 2 เท่ากับ เห็นด้วยปานกลาง และ 1 เท่ากับ เห็นด้วยน้อย สอบถามในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโตนดเตี้ย อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ความพึงพอใจของนักเรียนเรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศ และต่ำสุด ได้แก่ การเรียนแบบบรรยาย

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษา พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้ พบว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.33/84.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้สร้างชุดสถานการณ์ตามขั้นตอนและกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง

เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์เนื้อหา ตลอดจน ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสถานการณ์ จัดทำแผนการเรียนรู้จำนวน 4 ชุด ให้มีความเหมาะสมกับเวลาและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ มีสถานการณ์คำนึงถึงพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรอง การตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจสอบและ ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาประสิทธิภาพ ไปสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อน นำไปใช้จริง จึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนเป็นอย่างดี เมื่อนักเรียนเรียนแล้วมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานของทิสนา แคมมณี (2547 ข 137 – 138) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ว่าเป็นการจัดสถานการณ์ ของการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียน เผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดความเข้าใจปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในปัญหานั้น รวมทั้งให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหา วัชรรา เล่าเรียนรู้ (2548: 94) กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นยุทธวิธีการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบหนึ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อกระตุ้น จูงใจ ได้รับความสนใจเพื่อเรียนรู้และสร้างความรู้ด้วย ตนเอง

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาได้สร้างทักษะการ แก้ปัญหา อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง เศรษฐศาสตร์ ในชีวิตประจำวันโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยความสนใจเพื่อ เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาที่ต้องการ เรียนรู้อย่างอิสระ ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

1.2 ควรมีการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ให้ครอบคลุมตามรายละเอียดที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาในเนื้อหาอื่น โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.

_____. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551

_____. **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2544.

ทิตินา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์, 2545.

เบญจวรรณ อ่วมมณี. “การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

ภักดี ภูมิมาลา. “การสอนเอดส์ศึกษาโดยวิธีการใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538. อุดสำเนา

มณฑรา ธรรมบุศย์. “การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem Base Learning)” ในวารสารวิชาการ 5, 2 (กุมภาพันธ์): 11-17.

ยุรวุฒน์ คล้ายมงคล. “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยการประยุกต์แนวความคิดการใช้ปัญหาเป็นหลักในการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์”, 2545.

โรงเรียนวัดโตนดเตี้ย. หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง 2551. พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์โรงเรียนวัดโตนดเตี้ย, 2551.

วัฒนา รัตนพรหม. “การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก”. ในสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 20, 1 (มกราคม - เมษายน 2548): 33-40.

วัชรรา เล่าเรียนดี. **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2545

_____. **เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2548.

วัชรรา เล่าเรียนดี. **เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550.

ศุภิสรา โททอง. “การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบของ สสวท. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการวัดความยาว ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4”. **วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 2547.

สมบัติ เผ่าพงศ์คล้าย. “การส่งเสริมความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 2546.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. **กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด, 2547.

_____. **ครบเครื่องเรื่องความคิด**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)**. กรุงเทพฯ: พัฒนาหลักสูตร, 2545.

_____. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554).

กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2546.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) .

กรุงเทพฯ: สกศ, 2545.

อมรทิพย์ ณ บางช้าง. “ประสิทธิผลของการสอน เรื่อง การบริการอนามัยครอบครัว โดยวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

อรรณพ ชุ่มเพ็งพันธ์. “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก

ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรม

Effects of Learning Management Through Instructional Activity

Package on the Topic of “the Relationship Between the Phenomenon
of the World, Sun, and Moon” in Social Studies, Religion, and Culture

Stran of Prathomsuksa 2 Students

วิภาพร วิมูล, พานชัย เกษภู, ประดิษฐ์ ชื่นบาน

Wibhaporn Wimul, Parnchai Kesda, Pradith Chuenbarn

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surin Rajabhat University

E-mail: wiphaporn.wimun@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรม และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรมกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง การทดลองแบบ One Group Pretest Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ จำนวน 6 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลกดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ค่าที่ผลการศึกษพบว่า

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และ ดวงจันทร์ มีประสิทธิภาพรวมเท่ากับ 89.33/84.67 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจ้งเอดหนองแมว มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 4.92

คำสำคัญ: ผลการจัดการเรียนรู้, ชุดกิจกรรม

Abstract

The objectives of this study were: 1) to create and find out efficiency of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon” for Prathomsuksa 2 students based on 80/80 criterion; 2) to compare the pretest and posttest learning achievement of Prathomsuksa 2 students through an application of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon”; and 3) to study a satisfaction of Prathomsuksa 2 students on a learning management through an instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon”. The samples consisted of 5 Prathomsuksa 2 students who enrolled in the second semester of academic year 2016. The samples were selected using a purposive sampling technique. This present study was conducted using a One-Group Pretest technique. The research instruments were 6 sets of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon”, a set of 30 items achievement test, and a 5-point rating scale satisfactory questionnaire (10 items). The statistics used for data analysis comprised of percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The study found that:

1. The overall efficiency of instructional activity package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon” was equal to 89.33/84.67 which is higher than the pre-determined criterion of 80/80.

2. According to the pretest and posttest learning achievement test, the study showed that the posttest score is significant higher than the pretest score at .05 of statistical level.

3. The overall satisfaction of Prathomsuksa 2 students on a learning management through instructional learning package on the topic of “the Relationship between the Phenomenon of the World, Sun, and Moon” was at the highest level ($\bar{x} = 4.92$).

Keywords: Efficiency of Instruction, Activity Package

1. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง และก้าวหน้าประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตตามวัย และพัฒนาการของแต่ละคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่า มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 132) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้แนวทางจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 13)

ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ ในโอกาสทางการศึกษาด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ หน่วยงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 54)

จากกิจกรรมสวัสดีคุณครู สู่คุณภาพผู้เรียน โดยนายกฤตพล ชูติกุลกิริติ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2559 ณ โรงเรียน บ้านตะเคียนกุ่มวิทยา ได้กล่าวสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของปีการศึกษา 2558 ทั้งการทดสอบ O-NET และ NT ซึ่งเป็นข้อสอบกลาง พบว่า จากการประเมินผลการศึกษาในระดับชาติ (O-NET) ในปี การศึกษา 2558 มีทั้งหมด 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ พบว่าค่าความก้าวหน้าของปีการศึกษา 2557-2558 คือ 5.03, -2.00, 5.27, 7.59, 0.67 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ แต่มีเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาเดียวที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงจากปีการศึกษา 2557 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 1. 2559: 5)

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านจึงเอดหนองแมว อำเภอสำโรงทาบ จังหวัด สุรินทร์ เป็นการสอนแบบบูรณาการชั้นเรียน คือ ครูสอนควบ 2 ชั้นและสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการ เรียนรู้ ครูจัดการเรียนการสอนตามโครงการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร สามารถเห็นได้ชัดเจนจากการประเมินผลการศึกษา ระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2558 ซึ่งมีการทดสอบ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.13, 43.00, 34.38, 36.26, 38.38 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับชาติ พบว่า ต่ำกว่าทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. 2559: 7, 47)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา (LAS: LocalAssessment System) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2555 - 2557 พบว่า กลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้ง 3 ปีการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ไกล่เคียงกัน คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.19 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.33 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.93 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.33 และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.67 พบคะแนนเฉลี่ยร้อยละของทั้ง 3 ปี

การศึกษาใน 4 สาระแรก คือ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม, หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม, เศรษฐศาสตร์ และประวัติศาสตร์ มากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งในสาระภูมิศาสตร์พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของทั้ง 3 ปีการศึกษา ต่ำกว่าร้อยละ 50 และจากผลการทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 คน โรงเรียนบ้านจึงเอดหนองแมว สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว, ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ผลปรากฏว่าได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.25, 57.5 และ 42.5 ตามลำดับ ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในสาระการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากความรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนยังไม่สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลกดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ได้

การพัฒนาความรู้พื้นฐานของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วย นวัตกรรมที่มีความน่าสนใจ คือ ชุดกิจกรรม หมายถึง นวัตกรรมที่ครูเป็นผู้สร้างประกอบขึ้นด้วยวัสดุอุปกรณ์หลายชนิด และองค์ประกอบอื่นเพื่อให้นักเรียน ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานของสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544: 1) อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาผลสัมฤทธิ์และความสำคัญของนวัตกรรมดังกล่าว ผู้ศึกษามีความสนใจ ที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรม ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ สร้างความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรม และเพื่อประโยชน์แก่ครูผู้สอนได้นำแนวทางไปปรับประยุกต์ใช้ในการทำหน้าที่ต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยใช้ชุดกิจกรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจึงเอดหนองแมว ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงตาบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เหตุผลที่เลือกโรงเรียนนี้เพราะ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นการสอนแบบบูรณาการชั้นเรียน คือ ครูสอนควบ 2 ชั้น และสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูจัดการเรียนการสอนตามโครงการเรียนทางไกลผ่าน ดาวเทียม (DLTV) ส่งผลให้ไม่ผ่านการประเมินผลการศึกษาระดับชาติ (O-NET) จึงจำเป็นต้องนำ นวัตกรรมเข้ามาช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น นวัตกรรมที่มีความน่าสนใจ คือ ชุดกิจกรรม ซึ่งมีงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของ ปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ประกอบด้วย

1) ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และ ดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวง จันทร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ลักษณะทางกายภาพของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์

ชุดที่ 2 ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวง จันทร์

ชุดที่ 3 การเกิดกลางวัน-กลางคืน

ชุดที่ 4 การเกิดฤดูกาล

ชุดที่ 5 การเกิดข้างขึ้น-ข้างแรม

ชุดที่ 6 การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง

2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ลักษณะทางกายภาพของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเกิดกลางวัน-กลางคืน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเกิดฤดูกาล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การเกิดข้างขึ้น - ข้างแรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนน

4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินงาน ดังนี้

1) ก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ นักเรียนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (pre-test) จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบปรนัย ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

2) ดำเนินการทดลอง โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด จำนวน 6 ชุด ได้แก่ (1) เรื่อง ลักษณะทางกายภาพของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ (2) เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ (3) เรื่อง การเกิดกลางวัน-กลางคืน (4) เรื่อง การเกิดฤดูกาล (5) เรื่อง การเกิดข้างขึ้น-ข้างแรม และ (6) เรื่อง การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านจึงเ็ดหนองแมว ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงตาบ จังหวัด สุรินทร์ จำนวน 5 คน

3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (post – test) ไปทดสอบ กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย หลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ จำนวน 1 ฉบับ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนชุดเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (pre - test) แต่สลับตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของ ปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียน กลุ่มเป้าหมายประเมิน เพื่อหาค่าความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามความ พึงพอใจที่สร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ ภายหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ครบทั้ง 6 ชุด

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏผลดังนี้

1. ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวง จันทร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยวิเคราะห์คะแนน ใช้สูตรคำนวณหาค่า (E1/E2) มีค่าเท่ากับ 89.33/84.67 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียน ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และต่ำสุด ได้แก่ด้านกิจกรรมการจัดการ เรียนรู้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษา พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการนำชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปใช้ พบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.33/84.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้สร้างชุดกิจกรรมตามขั้นตอนและกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์เนื้อหา ตลอดจนศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรม จัดทำชุดกิจกรรมจำนวน 6 ชุด ให้ความเหมาะสมกับเวลาและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ มีภาพประกอบที่สวยงามน่าสนใจ คำนึงถึงพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรอง การตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจสอบและประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาประสิทธิภาพ ไปสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง จึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียนเป็นอย่างดี เมื่อนักเรียนเรียนแล้วมีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานของสุนันทา สุนทรประเสริฐ อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544: 1) สอดคล้องกับบุญเกื้อ ควรหาเวช กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดการเรียนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสมที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ บรรจุอยู่ในซองกล่อง หรือกระเป๋า แล้วแต่ผู้สร้างจะจัดทำ (บุญเกื้อ ควรหาเวช. 2543: 91) สอดคล้องกับยุพิน พิพิธกุล ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลว่า เป็นชุดการเรียนการสอนที่นักเรียน เรียนด้วยตนเอง ในชุดการสอนจะประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม บัตรเนื้อหา บัตรแบบฝึกหัด หรือบัตรงานพร้อมเฉลย และบัตรทดสอบพร้อมเฉลย ในชุดการเรียนการสอนนั้นจะมีสื่อการเรียนการสอนไว้พร้อม เพื่อที่นักเรียนจะใช้ประกอบการเรียนในเรื่องนั้น ๆ (ยุพิน พิพิธกุล. 2544: 176) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิสุกร บุญประกอบ ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ชุดกิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.26/86.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ (วิสุกร บุญประกอบ. 2557: 88) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพรรณ เกียรติเจริญ ได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด ที่สร้างขึ้นมีจำนวน 10 ชุด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.61/95.39 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุพรรณเกียรติเจริญ. 2547: 56)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นแสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ สูงขึ้นโดยสามารถกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาได้สร้างชุดกิจกรรม โดยศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรม มีการกำหนดรูปแบบ เนื้อหาสาระที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย มีภาพประกอบเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานของสุนันทา สุนทรประเสริฐ อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544: 1) นอกจากนี้ผู้ศึกษายังนำเกมการศึกษามายบูรณาการ พร้อมให้รางวัลเป็นการเสริมแรง ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชุกร บุญประกอบ ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ชุดกิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองโคง “สุรวิทยาคม” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วิชุกร บุญประกอบ. 2557: 88) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี จักรชุม ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (พัชรี จักรชุม. 2552: 145)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

พบว่าโดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาได้สร้างชุดกิจกรรม อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม กิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์แปลกใหม่ที่นักเรียนรู้ ภายในชุดกิจกรรมประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งมีภาพประกอบที่มีสีสันสวยงาม ตัวอักษรขนาดพอดี อ่านง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จึงสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การเกิดกลางวัน-กลางคืน, การเกิดฤดูกาล, การเกิดข้างขึ้น-ข้างแรม, การเกิดน้ำขึ้น-น้ำลง และอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในรอบหนึ่งปีส่งผลต่อกิจกรรมประจำวันของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว จากการได้สัมผัสจริง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้แบบคงทนถาวร จึงส่งผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สมคิด ภาโนมัย กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกนึกคิดของผู้ปฏิบัติงานต่องานที่ทำ ซึ่งเป็นความรู้สึกในทางบวก เนื่องจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ สมคิด ภาโนมัย (2544: 19)

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

- 1) ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
- 2) ควรศึกษารายละเอียด หรือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้
- 3) ควรมีการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ครอบคลุมตามรายละเอียดที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้
- 4) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการที่วางแผนไว้ โดยครูผู้สอนต้องมีบทบาทในการอำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้
- 5) ควรมีการวัดและประเมินผล ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ข้อมูลในการวัดและประเมินผลให้กับนักเรียน รวมทั้งกิจกรรมเสริมสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้

6) ควรมีการวัดและประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม รวมทั้งจัดทำข้อมูลที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ ในการปรับปรุงกิจกรรม หรือวิธีการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

7) ควรตระหนักถึงความรู้พื้นฐานในการเรียนเรื่องต่อไป โดยการสอบถาม หรือการ ทบทวนบทเรียนเดิมก่อนที่จะเรียนบทเรียนใหม่ ถ้าพบว่านักเรียนมีพื้นฐานเดิมไม่เพียงพอที่จะเรียน เรื่องใหม่ ครูควรดำเนินการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนเรื่อง ใหม่ต่อไป

8) ครูผู้สอนควรหาวิธีการเพิ่มแรงจูงใจ ใฝ่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และมีความต้องการที่จะเรียนได้อย่างประสบผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับการใช้ชุดกิจกรรม ประกอบการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนอื่น เช่น ชิปปา และ STAD เป็นต้น

2) ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ในสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3) ควรติดตามผลในระยะยาว หลังเสร็จสิ้นการทดลอง เพื่อศึกษาความคงทนในการ เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา**. นนทบุรี: SR Printing.
- พัชร จักรชุม. (2552). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สาระ พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2”. **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2544). **การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- วิชชุกร บุญประกอบ. (2557). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ชุดกิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองโตง “สุริยวิทยาคม” สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1”. **สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**.

- สมคิด ภาโนมัย. (2544). “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของราษฎรอาสาสมัครในสถานีตำรวจชุมชนประจำตำบล”. วิทยานิพนธ์จิตวิทยาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2559). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2558. สุรินทร์: ส.พันธุ์เพ็ญ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.moe.go.th/> สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2559.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน การสร้างแบบฝึก. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- สุพรรณ เกียรติเจริญ. (2547). “การสร้างชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6”. ปรินญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

กลยุทธ์การตลาดด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการท่องเที่ยว
โดยชุมชน จังหวัดชัยภูมิ

Marketing Strategies of Corporate Social Responsibility for
Community-Based Tourism in Chaiyaphum Province

อัญชลี ชัยศรี, สุนทร ปัญญาพงษ์

Anchali Chaisri, Sunthon Panyapong

ทิศไนยวรรณ ดวงมาลา

Tassanaiwan Duangmala

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Chaiyaphum Rajabhat University

E-mail: anchaleechaisri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร (ค่าเฉลี่ย = 3.88) รองลงมาการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร (ค่าเฉลี่ย = 3.75) และการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมขององค์กร (ค่าเฉลี่ย = 3.62) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The aims of this research to study the level of attitudes about Activities of corporate social responsibility. The instrument used was an online questionnaire. Data were analyzed using the SPSS program. The analytical methods include percentage, mean, standard deviation. The research found that the importance of corporate responsibility ($\bar{X}$ = 3.88), followed by environmental protection ($\bar{X}$ = 3.75), and community and social development. ($\bar{X}$ = 3.62).

Keywords: Corporate Social Responsibility, Community-Based Tourism

1. บทนำ

การท่องเที่ยวไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยว ในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 14.0 ล้านคน ในปี 2552 เป็น 24.8 ล้าน ในปี 2557 โดยเพิ่มสูงสุดในปี 2556 มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 26.5 ล้านคน และสูงสุดเป็นลำดับที่ 7 ของโลก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) กระแสการท่องเที่ยวของโลกมีแนวโน้มมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นักท่องเที่ยวหลายกลุ่ม เริ่มให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ไม่ทำลายธรรมชาติ และเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หลายประเทศได้มีมุมมองที่สำคัญว่า การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างขาดความระมัดระวัง ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวจึงมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นการบริหารจัดการ และการเพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยวโดย การท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ แต่ได้พัฒนามาเป็นการหาความรู้ การทำหาค่ายภาพทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการจึงต้องปรับตัว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ

นอกจากนี้ รัฐบาลมีเป้าหมายสร้างความเข้มแข็งของประเทศจากภายในด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนระดับฐานรากอยู่ได้อย่างยั่งยืนและต่อยอดไปสู่ตลาดโลก โดยหนึ่งในมาตรการสำคัญ คือ การส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นจุดรวมหรือหัวใจของเศรษฐกิจฐานราก เพราะทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในชุมชนไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ สินค้าแปรรูป ประเพณี วัฒนธรรม การเกษตร กีฬา วิถีชีวิต ฯลฯ ล้วนเชื่อมโยงเข้าสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งสิ้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นช่องทางสำคัญในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจฐานล่างให้มั่นคงได้ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมศักยภาพให้ชุมชนท้องถิ่นโดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อเศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศสู่ความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ สิ่งสำคัญอีกประการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักและสามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ นั่นคือ การตลาด อีกทั้งหากมีการจัดการตลาดทางด้านท่องเที่ยวที่เหมาะสมย่อมมีความสำเร็จต่อชุมชน เพราะเป็นการชักจูงและจูงใจนักท่องเที่ยวเกิดความต้องการอยากเดินทางมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

ในปัจจุบันความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้มีการตื่นตัวเกี่ยวกับการสร้างกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม นำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ดีของกิจการ การดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จจึงต้องมีการปรับตัวการเรียนรู้ และพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม

เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ละธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด แนวทางที่จะช่วยให้ธุรกิจฝ่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ คือ ความรับผิดชอบต่อพื้นฐานที่องค์กรธุรกิจต้องมีต่อสังคม เช่น ความรับผิดชอบต่อคุณภาพสินค้าและบริการที่จำหน่ายให้กับผู้บริโภค ความรับผิดชอบต่อผลตอบแทนสวัสดิการ และความปลอดภัยของพนักงาน ความรับผิดชอบต่อความเสียหายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลเนื่องมาจากการผลิตสินค้าและการให้บริการ เป็นต้น ในขณะเดียวกันต้องตอบสนองความต้องการของสังคมที่เรียกร้องให้ธุรกิจดำเนินงานโดยยึดหลักบรรษัทภิบาลในการประกอบธุรกิจ โดยมีแนวคิดเรื่องการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงาน ความสำเร็จขององค์กรธุรกิจจึงไม่ได้พิจารณาเพียงแค่ผลประโยชน์ และตัวเลขทางการเงิน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น หรือพนักงานเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาถึงการตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคม โดยให้สังคมเข้ามามีส่วนสำคัญในการกำหนดความอยู่รอด และความก้าวหน้าของธุรกิจที่จะเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต (ระพีพรรณ วงศ์ประเสริฐ, 2553) ดังนั้นการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับธุรกิจที่จะต้องศึกษาหาแนวทางนำมาประยุกต์ใช้ในระดับนโยบายและนำไปสู่การดำเนินงานทั่วทั้งองค์กร

สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องเผชิญกับการแข่งขันทางการตลาดที่รุนแรง อันเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และคู่แข่ง โดยเฉพาะคู่แข่งที่ได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันให้สามารถแข่งขันได้ทันเทียมกัน นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงและพัฒนาทั้งในเรื่องแนวคิดทางการตลาด เครื่องมือสื่อสารการตลาด ตราสินค้า รวมถึงแคมเปญต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวจะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่มีอยู่และการที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องสร้างสรรค์และนำเสนอรูปแบบการแข่งขันแบบใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะตัว สร้างความแตกต่างเพื่อสร้างสรรค์โอกาสทางการตลาด ปรับกลยุทธ์ให้ทันสมัยด้วยกลวิธีใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (2551) ได้กล่าวว่า สำหรับการตลาดในยุคปัจจุบันและยุคอนาคต เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลง ไม่หยุดนิ่ง ไร้กลยุทธ์ ไร้กระบวนการ แต่ควรทำให้ทุกสถานการณ์ ถูกจังหวะเวลา ถูกกาลเวลา และต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วให้ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องอาศัยการสังเกตลูกค้า สิ่งแวดล้อม สังเกตการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การตลาดสมัยใหม่ (Modern Marketing) จะสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งและเป็นกลไกสำคัญสู่ความสำเร็จของการดำเนินการตลาดท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การตลาดด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชัยภูมิ เพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนในการที่

จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งสามารถทำให้เกิดผลต่อเศรษฐกิจฐานรากโดยตรงและยังเกิดความเข้มแข็ง มั่นคง มั่นคง และยั่งยืนตลอดไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 380 คน การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ทราบจำนวนประชากร ใช้สูตรการคำนวณของ บุญชม ศรีสะอาด, 2538) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Convenience Sampling)

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยจะสุ่ม

Z = ระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

Z มีค่าเท่ากับ 1.96% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ระดับ .05)

E = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire Survey) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire Survey) คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายปิด (Close-end Questions) และคำถามปลายเปิด (Open-end Questions) โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับ ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น และลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร 2) การร่วมพัฒนา

ชุมชนและสังคมขององค์กร และ 3) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert's Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

มีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางการประเมินค่าของ Likert (1967) ดังนี้

4.50 – 5.00 ระดับความสำคัญด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 ระดับความสำคัญด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49 ระดับความสำคัญด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.45 ระดับความสำคัญด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.49 ระดับความสำคัญด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นและลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุระหว่าง 21 ถึง 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.30 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 61.70 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 36.70 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 ถึง 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.90

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 2 ทศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมรับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร (ค่าเฉลี่ย= 3.88) รองลงมาคือการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร (ค่าเฉลี่ย= 3.75) และการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมขององค์กร (ค่าเฉลี่ย= 3.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญของต่อกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

กลยุทธ์การตลาดด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร		
1.1 ชุมชนผลิตสินค้าและบริการที่ปลอดภัยและไว้วางใจได้	4.43	มาก
1.2 ชุมชนมีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงแก่ผู้บริโภค	3.40	ปานกลาง
1.3 นักท่องเที่ยวสามารถซักถามข้อสงสัยในตัวสินค้าและบริการ	4.00	มาก
1.4 การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคที่เลือกใช้สินค้าและบริการ	3.67	มาก

รวมรายด้าน	3.88	มาก
การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมขององค์กร		
1.5 สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ เช่น การจัดกิจกรรม ส่งเสริมการทำความดี ลดอบายมุขเพื่อความอยู่ดีมีสุข	3.67	มาก
1.6 ชุมชนมีส่งเสริมการเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมให้แก่เยาวชน	3.53	มาก
1.7 สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอาสาที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและสังคม ช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ เช่น การเสริมสร้างอาชีพ เป็นต้น	3.42	ปานกลาง
1.8 การปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวช่วยเหลือพัฒนาชุมชนและสังคม	3.87	มาก
รวมรายด้าน	3.62	มาก
การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร		
1.9 การให้ความรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม	4.13	มาก
1.10 ชุมชนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ การรณรงค์ลดปริมาณการใช้ถุงกระดาษและถุงพลาสติกนี้ ก็เพื่อช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน ฯลฯ	3.43	ปานกลาง
1.11 ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงข้อพึงระวังด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้สินค้าและบริการ	3.73	มาก
1.12 พัฒนาสินค้าและบริการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีความปลอดภัยในการใช้งาน	3.77	มาก
รวมรายด้าน	3.77	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม	3.75	มาก

จากตารางที่ 1 นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร (ค่าเฉลี่ย= 3.88) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าและบริการที่ปลอดภัยและไว้วางใจได้ รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวสามารถซักถามข้อสงสัยในตัวสินค้าและบริการ

ด้านกิจกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร (ค่าเฉลี่ย= 3.75) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวช่วยเหลือพัฒนาชุมชนและสังคม รองลงมาคือสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำความดี ลดอบายมุขเพื่อความอยู่ดีมีสุข

ด้านกิจกรรมการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมขององค์กร (ค่าเฉลี่ย= 3.62) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ พัฒนาสินค้าและบริการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีความปลอดภัยในการใช้งาน

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา

1) ด้านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคขององค์กร ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าและบริการที่ปลอดภัยและไว้วางใจได้ รวมถึงมีกระบวนการเรียกคืนสินค้าและบริการที่ไม่ปลอดภัย สามารถซักถามข้อสงสัยในตัวสินค้าและบริการหรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการ ทั้งนี้ชุมชนควรปรับปรุงมาตรฐานของสินค้าและบริการใหม่มีความเป็นสากล และให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอแก่ผู้บริโภค โดยคำนึงถึงสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้บริโภคเป็นสำคัญ เช่น ไม่โฆษณาเกินจริง ฉลากสินค้าควรมีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนใช้ภาษาเรียบง่ายต่อการทำความเข้าใจ บอกวิธีการใช้สินค้าอย่างปลอดภัยรวมถึงการกำจัดซากขยะหลังการใช้งาน เป็นต้น

2) ด้านกิจกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมขององค์กร ชุมชนควรมีกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวช่วยเหลือพัฒนาชุมชนและสังคม และมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคม

เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำมาหากิน ลดรายจ่ายเพื่อความอยู่ดีมีสุข

3) ด้านกิจกรรมการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมขององค์กรชุมชนควรให้ความรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม และผลิตสินค้าและบริการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในการใช้งาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในการศึกษาค้างต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ควรมีการศึกษาค้างแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วย นอกจากนี้ควรมีการเปรียบเทียบกับกิจการประเภทอื่น เพื่อศึกษาความแตกต่างของกลยุทธ์การตลาดด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กุลนัดดา สุวรรณศรี. (2551). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า “ฮอนด้า” และแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2558. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2559, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2550). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ ดีไซน์
- แรมใจ พันธุ์เพ็ง. (2552). รูปแบบ กลยุทธ์ และแนวทางในการใช้พื้นที่สื่อหนังสือพิมพ์กรุงเทพมหานครธุรกิจเพื่อนำเสนอกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ**, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2009). **นิยามความหมาย CSR**. สืบค้นวันที่ 17 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.csri.or.th/knowledge/csr/193>.
- องค์กรธุรกิจเพื่อบริหารสังคม. (2004). **Business for Social Responsibility**. 17 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.allbusiness.com>

เปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ด้านลบให้เป็นด้านบวกด้วยหลักพุทธพฤติกรรม
Change the Negative to Positive Behaviors
by Buddhist Cognitive Concepts

พระชยานันท์มณี

Phrachayanantamunee

บัณฑิตา จารุมา

Bantika Jaruma

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นาน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nan Buddhist College

E-mail: orapininwong@gmail.com

บทคัดย่อ

พฤติกรรมมนุษย์ในปัจจุบันตกอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ไม่พัฒนาทางจริยศาสตร์ ตัวอย่างเช่น การถือกลุ่มพวกพ้อง การยึดตนเองเป็นสรณะ ความไม่เป็นตัวของตัวเอง การยึดในกระแสนารยธรรมตะวันตกมากเกินไป การเข่นฆ่าซึ่งกันและกัน ทุกอย่างล้วนดำเนินไปภายใต้แรงขับเคลื่อนโลภะ โทสะ และโมหะ อันนำมาซึ่งผลกระทบด้านลบต่อสังคมอย่างใหญ่หลวง อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมเหล่านี้สามารถแก้ไขได้หากเรียนรู้พุทธพฤติกรรมอันมีหลักปฏิบัติสุปับาทและมรรคมีองค์ 8 เป็นพื้นฐาน ยิ่งไปกว่านั้น เด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ควรเรียนรู้พุทธพฤติกรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตใจที่ดีและปัญญาควบคู่กันไป จะช่วยให้คนเราเปลี่ยนจากพฤติกรรมด้านลบเป็นด้านบวกได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมมนุษย์, พุทธิพฤติกรรม, แนวคิดทางพระพุทธศาสนา

Abstract

Human's behavior, nowadays, is under the structure that does not develop in ethics. For examples, the patronage, the self-attachment, the no self-identity, the overuse of western civilization concepts, and killing each other. Everything is driven under greed, anger, and ignorance which will bring the enormously negative effects to the society. However, all of these behaviors can be solved by learning the Buddhist cognitive behaviors such as the Law of Dependent Origination (Paticca-samuppada) and the Noble Eightfold Paths (Atthangika-magga)

by fundamentally learning. Moreover, the primary and secondary students should also learn the behaviors based on the Buddhist concepts in order to develop the good mind and wisdom together which can change their behaviors from negative to positive ones.

Keywords: Human Behavior, Buddhist Cognitive Behaviors, Buddhist Concepts

1. บทนำ

การพัฒนาตนเป็น กระบวนการของ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเราเองให้ไปสู่ ภาวะที่ ดีกว่าและ เป็นที่ต้องการ มากกว่า แต่กระบวนการ ดังกล่าว ไม่ใช่เรื่องง่ายทั้งนี้เพราะ พฤติกรรมมนุษย์นั้นซับซ้อน มีองค์ประกอบ และปัจจัย เกี่ยวเนื่องจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ จึงมี ความจำเป็น ที่ผู้ศึกษา จะต้องทำความรู้จักสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเพื่อที่จะได้จัดการ ให้มีอิทธิพล เชิงบวก หรือหลีกเลี่ยง หากมีอิทธิพลเชิงลบต่อ การพัฒนาตนเอง การศึกษาปัจจัยพื้นฐานของ พฤติกรรม จะช่วยให้เข้าใจ พฤติกรรมมนุษย์ ได้ดียิ่งขึ้น

2. พฤติกรรมด้านลบของมนุษย์

พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของแต่ละบุคคลต่อตนเอง เพื่อนฝูง และกลุ่มรวมทั้งองค์การหรือสังคมที่เขาได้อาศัยอยู่ พฤติกรรมที่แสดงออกนั้น เป็นทั้งพฤติกรรม ที่อยู่ภายใน และแสดงออกภายนอก เป็นทั้งลัทธิคตินัย และเปิดเผย มีลักษณะสลับซับซ้อน บางคนยังมีอยู่เช่นฆ่าบุคคลที่เขาไม่ชอบได้ บางคนโกหกทรัพย์สินของญาติพี่น้องได้ บางคนแย่งชิงสมบัติเช่นฆ่าพี่น้องของตนเอง ลูกบางคนฆ่าพ่อแม่ตนเองได้ตนเองได้หรือจ้างวานฆ่าพ่อตนเอง ได้ ไม่ต้องเอ่ยถึงสามีภรรยาที่ฆ่ากันเพราะฤทธิ์ของกามเทพภรรยาบางคนขนาดถึงเอามีดโกนตัด เจ้าโลกของสามีทิ้งส้วมไป รวมทั้งจ้างวานคนชั่วไปเช่นฆ่าภรรยาคนที่สองหรือคนที่สามของสามี ตนเอง จะเป็นเพราะว่าทั้งผู้ชายและผู้หญิงพากันแย่งก้นเนื้อ และชิ้นเนื้อของกันและกันจนต้อง ก่ออาชญากรรมทำเข็ญ ปล่อยให้ลูกน้อยต้องเผชิญกับโลกโดยลำพังเพราะผลของการเช่นฆ่าซึ่ง กันและกัน ไม่รวมถึงการแย่งชิงผลประโยชน์และอำนาจระหว่างคนในชาติเดียวกัน (ดร.บุญทัน ดอกไธสง, 2528: 1) และระหว่างประเทศต่อประเทศ การเอาเปรียบกันของคนในชาติระหว่างคน รวยกับคนจน ได้เป็นไปอย่างโหดเหี้ยมเพราะขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ผลิต ได้กลายเป็นคน ตกต่ำในสังคม เช่น ชาวนา ได้มีชีวิตอยู่อย่างฝืดเคือง แต่ขณะเดียวกัน ผู้ขายข้าวนี้ในเมืองได้ กลายเป็นเศรษฐี เอาเปรียบพวกเขาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และเช่นเดียวกันกับการเช่นฆ่ากันของกลุ่ม ผู้แสวงหาอำนาจ ซึ่งเช่นฆ่าพวกพ้องเดียวกัน นอนด้วยกันเรียนมาจากสถาบันเดียวกันยังต้องเช่น ฆ่ากันเพราะอะไร ไม่เพียงแต่เท่านั้น การเอาเปรียบกันระหว่างประเทศยังเต็มไปด้วยการไร้ คุณธรรมประเทศมหาอำนาจ เอาเปรียบประเทศด้วยพัฒนาไครมีเทคโนโลยีมากกว่า กลุ่ม

ประเทศนั้นได้เอาเปรียบมาก ประเทศด้อยพัฒนาและประเทศที่กำลังพัฒนาได้ตกอยู่ภายใต้ อิทธิพลของประเทศเหล่านั้นอย่างงัดแงะไม่ขึ้น เขาสั่งรัฐบาลประเทศนั้นให้ทำอะไร ชื่ออะไรของ เขาก็ยอมปฏิบัติตามเขา ดังนั้นตนเป็นลูกชายของเขา แม้แต่มหาอำนาจสั่งให้ฆ่าประชาชนผู้ ก้าวหน้าของชาติตนเองก็ยอม บางประเทศเลวร้ายถึงการนำกองกำลังต่างชาติมาบุกบ้านเมือง ของตน เป็นเครื่องมือของประเทศให้มาข่มขู่ ขูดรีดเช่นฆ่า และตัดทวงเอาผลประโยชน์ของชาติ ตนเองไป แล้วนำคนของต่างชาติมาอยู่ในประเทศของตนอย่างมากมาย นั่นหมายความว่า ยอมให้ กองกำลังต่างชาติมาเช่นฆ่าญาติพี่น้องสายโลหิตเดียวกัน และประเทศของตนได้กลายเป็น เมืองขึ้นของพวกเขาตั้งปัญหาเวียดนาม เขมร จีน และทิเบต ฯลฯ

อะไรเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมดังกล่าวและทำไมโลกของเราจึงเป็นเช่นนั้น ทำไมคน ชาติเดียวกันจึงเอาเปรียบกัน ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกเอาเปรียบคือผู้ผลิต ทำไมชาติที่มั่งคั่งแล้วจึงเอาเปรียบ ชาติที่ยากจนอ่อนแอ ทำไมชาติที่ร่ำรวยจึงโฆษณาสิทธิล่าอาณานิคม ลัทธิทหาร แล้วเป่ามนต์ โกหกว่า ประเทศโน้นประเทศนี้จะบุกรุกประเทศของตน รัฐบาลของประเทศที่ยากจนยินดีถือ อารมณ์และอะไพล์หันสมัยจากเขาโดยไม่อาทรร้อนใจแม้ว่าประเทศชาติของตนจะอดอยาก แทะที่จะสร้างงานสร้างโรงงาน สร้างอุตสาหกรรม สร้างกลสิกรรม ชลประทาน และโรงงานปุ๋ย และอุปกรณ์พัฒนาประเทศที่จำเป็น เพื่อยกฐานะของคนในชาติแต่ต้องสะสมกองกำลังเพื่อรักษา อำนาจของตนเอาไว้ ข้าราชการเพียง 1 ล้านคนเท่านั้นได้เป็นผู้ได้ประกันการงาน สิ้นเดือนแล้วมี เงินเดือนกัน และมีเพียง 5-6 ตระกูลเท่านั้นที่มีอภิสิทธิ์เหนือประชาชน 47 ล้านคน และทำไม กองกำลังของชาติจึงได้ตั้งขอบข่ายในการปราบปรามประชาชนผู้คัดค้านการเอาเปรียบพวกกลุ่ม ชนดังกล่าว และทำไมจึงเป็นได้ถึงเพียงนั้น

ในขณะเดียวกัน ได้มีสถาบันต่าง ๆ เป็นจำนวนมากในโลก หรือในประเทศต่าง ๆ ได้ พยายามค้นคิดหาวิธีการสร้างนโยบายเพื่อยกฐานะของประเทศของตน หรือสับเปลี่ยนเพื่อ ความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงสังคมของเขา ประเทศที่พัฒนาตนเองได้และมี ความก้าวหน้ามากคือ ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ได้พยายามยึดแนวความคิดในการบริหารเป็นของ ตนเอง ถ้าท่านศึกษาดูการบริหารของญี่ปุ่นแล้วเขามีหลักการบริหารเป็นของตนเองดังเช่น ญี่ปุ่น เน้นระบบอาวุโส ระบบสวัสดิการ และการอุทิศตนให้แก่บริษัทที่ตนสังกัดอยู่โดยไม่นิยมเปลี่ยน คนบ่อย โดยเน้นเอาสถานที่ที่มีเงินมากแบบสังคมไทยของเราที่ไหนเขาเสนอให้เงินเดือนดีกว่า หรือ อาจจะมีโอกาสสวาก็ย้ายไปเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นการเสาะแสวงหาแต่กำไร จากสภาพที่มีกำไรอยู่แล้ว ซึ่งต่างจากชาวญี่ปุ่นทั่วไป ซึ่งเอกบุคคัลได้มีการตัดสินใจที่สำคัญอยู่ 3 ประการ (กรมเจรจา การค้าระหว่างประเทศ, 2011: 90) คือ

- 1) จะเรียนที่ไหน
- 2) จะแต่งงานกับหญิงหรือชายแบบไหน
- 3) จะทำงานที่บริษัทไหน

จากแนวคิดดังกล่าว คนญี่ปุ่นได้เป็นผู้เตรียมพร้อมที่จะเรียน เลิก และอุทิศให้แก่ องค์การนั้น ๆ และแล้วผลแห่งสงครามโลกครั้งที่ 2 อันเกิดจากผลพวงของระบบทหารนิยม หรือ ระบบเครื่องแบบนั้น ทำให้ประเทศญี่ปุ่นต้องประสบกับเคราะห์ร้ายที่สุดในโลกแต่เพราะความคิด ได้ดำเนินนโยบายผิดพลาด โดยกลุ่มทหารเป็นกองหน้านั้น เขาได้หันจิตใจที่สุดสะท้อนนั้นกลับ สร้างประเทศขึ้นใหม่โดยความอดสาหัส วิริยะ เงินทุกบาททุกสตางค์ได้ถูกกำหนดหมายเพื่อการ ผลิตคนให้มีคุณภาพตั้งแต่อนุบาล เพื่อให้เขามีความรักและมีความศรัทธาต่อชาติของเขา การ อดสาหัสกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้สร้างขึ้นอย่างมีคุณภาพ เรื่องการศึกษา เรื่องปากเรื่องท้อง เป็นสิ่งสำคัญด่วนสุด ไม่ใช่เรื่องการทหารแบบประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย จึงกล่าวได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นมีการศึกษาที่สุดทุกระดับในประเทศ ญี่ปุ่นเขาใช้อะไรเป็นพื้นฐานในการสร้างชาติ เมื่อเขาสร้างชาติได้แล้วประชาชนย่อมอยู่ดีกินดี เมื่ออยู่ดีกินดีแล้วสมองของประชาชนของเขา ย่อม เปรื่องปราดกอร์ปกับเขามีผู้นำที่มีความสามารถ ไม่ยึดติดต่อกับระบบศักดินา ยศฐา บรรดาศักดิ์ และชาติตระกูล ไม่มีตัวหินชาติและถ่วงชาติ ไม่มีตัวประจบสอพลอ ไม่มีผู้ชูคอระหง ซึ่งมีแต่ จิตใจรักชาติ รักวิชาการ รักความเป็นธรรมและอุทิศตัวเพื่อชาติ จะเห็นได้ว่านายก 12 คน หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 มีแต่บุคคลที่จบมหาวิทยาลัยโตเกียวเกือบทั้งหมด เป็นผู้มีความสามารถในกิจการบ้านเมือง ซึ่งพวกท่านเหล่านั้นได้เป็นใหญ่เป็นโตนั้นมิได้เกิดจากการ อุปการะหรือหยาบย่น แต่คนเหล่านั้นมีโครงการบริหารกิจการบ้านเมือง เพราะเป็นผู้มีความสามารถโดยผ่านกระบวนการประชาธิปไตยเข้ามาสู่โลกการบริหารประเทศนั้นหมายความว่า ประเทศของเราบริหารประเทศโดยอาศัยการพัฒนาจิตที่ได้อบรมบ่มนิสัยตั้งแต่เป็นนักเรียน อนุบาลตลอดจนมหาวิทยาลัยและประสบการณ์การทำงานมาช่วยเป็นพื้นฐานในการเข้ามาบริหาร ประเทศเช่นเดียวกันกับบริษัทที่มีชื่อเสียง พวกเขาบริหารเพื่อสร้างคนใหม่ บริหารเพื่อเกิดการ พัฒนาและทำทุกอย่างเพื่อชาติ เงินทองที่ได้กำไรได้ทุ่มเทลงไปใน การวิจัยเพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับการตลาด เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ เป็นหลายหมื่นหลายแสนล้านบาท ดังกรณีของบริษัทโตชิบ้า ได้ลงทุนวิจัยสิ่งใหม่ ๆ ปี 2526 ประมาณ 2 แสนล้านบาทไทย หากแต่นายทุนประเทศไทยจะจ้าง นักวิชาการเพียงคนหนึ่งหรือสองคนเท่านั้นเอาไว้ติดต่อกับต่างประเทศ กำไรที่ได้มาก็เกิดจาก พฤติกรรมผูกขาด หรือเป็นเจ้าเก่าในกิจการนั้น ๆ เอง

ในขณะที่เดียวกับสถาบันการบริหารของประเทศไทย เราในปัจจุบันนี้ที่เรียกว่าเป็นผู้ กุมวิชาการของประเทศนั้น ได้สร้างทฤษฎีอะไรใหม่ ๆ ให้แก่ชาติบ้างเมือง ได้สอนอะไรที่เป็น พื้นฐานในการสร้างคุณค่าทางการบริหารแบบฉบับของตนเองบ้าง ได้มีจิตใจเพื่อวิชาการชาติ อย่างไร มีทุนทำการวิจัยหรือไม่ และการวิจัยนั้น ได้สร้างวิชาการอะไรให้แกชาติบ้านเมือง (หรือว่านิยมชมชอบเกี่ยวกับการทำวิจัยกับต่างประเทศ) ในแนวทางที่เจ้าของเงินต้องการ หรือ งานวิจัยในประเทศไทย อาจารย์ไทยทำได้ หากแต่ไปจ้างชาวต่างประเทศมาทำวิจัยให้ ซึ่งมันเป็น ข้อผูกมัดจากเจ้าของเงินทุน เช่นยืมเงินธนาคารโลกว่าวิจัยระบบราชการไทย ทางธนาคารโลกก็ ส่งฝรั่งไม่รู้เมืองไทยมา 2 คน ฟิลิปปีนส์ 1 คนมาทำการวิจัยในราคาเดือนละ 2 แสนบาท

งานดังกล่าวจ้างนักศึกษาที่จบปริญญาตรีในประเทศไทยทำก็ได้ และก็น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยเมืองไทยนั้นมีแต่เด็กที่สวยงามซึ่งเน้นเป็นพิเศษ มหาวิทยาลัยไทยบางแห่งไม่มีสถาบันวิจัยเป็นของตนเองเลย ถ้าจะมีก็ไปจ้างฝรั่งมาเป็นผู้จัดตั้งให้ทั้ง ๆ ที่เขาก็ไม่รู้อะไร ฝรั่งอเมริกา เขาก็คิดแบบอเมริกาอังกฤษเขาก็คิดแบบอังกฤษ ขนาดสถาบันวิจัยยังจ้างฝรั่งมาทำให้แล้ว แล้วส่วนที่เป็นมหาวิทยาลัยละ มีนำเล่างกรมกองต่าง ๆ ต้องมีผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศมาเป็นผู้ควบคุมตนเอง และเสียเงินมหาศาล จริง ๆ แล้ว เราสามารถตั้งเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาฝรั่ง ดูแต่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไม่มีฝรั่งมาวางแผนให้ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ยังตั้งได้

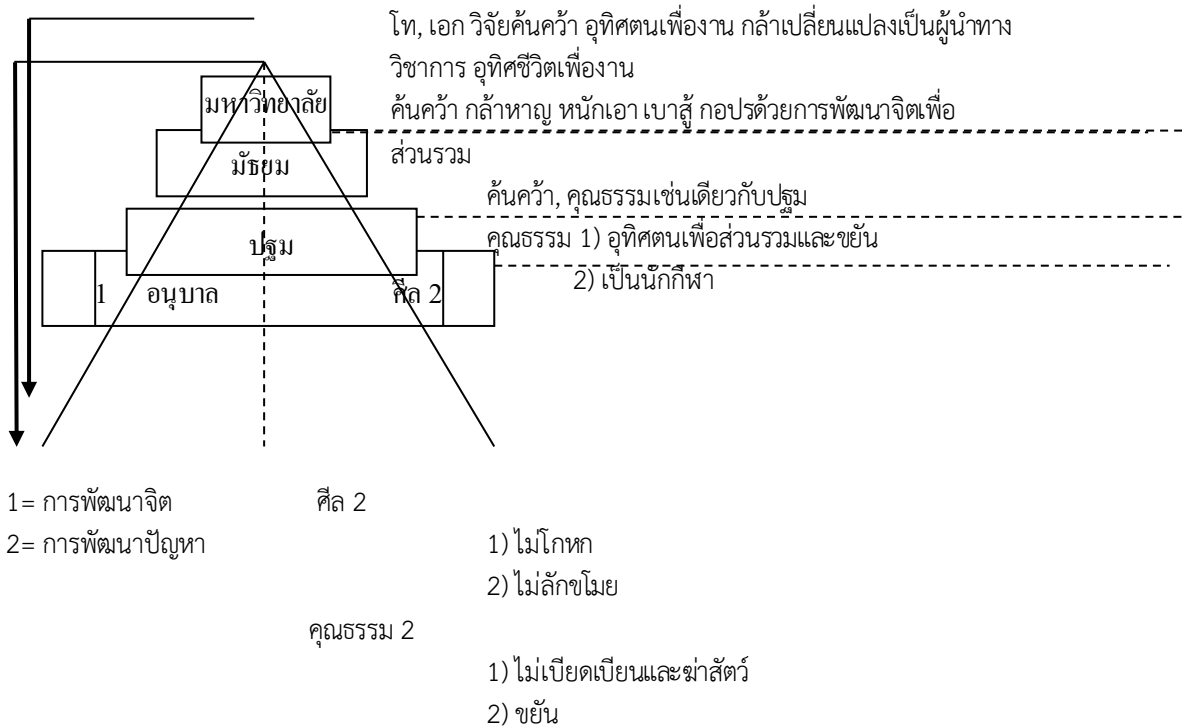
คนไทยลืมนึกถึงตนเอง เรามีชาติเป็นพัน ๆ ปี ถ้ายุคไหนมีต่างชาติมาช่วยมายุคนั้นคนไทยยิ่งอ่อนแอ เรานิยมขอความช่วยเหลือฝรั่งมากก็คือยุคสมัยรัชกาลที่ 5 และถ้าใครได้ไปเรียนเมืองนอกแล้วถือว่าวิเศษสุด ผลสุดท้ายเป็นอย่างไบบ้างในปัจจุบันนี้ เราคิด เราทำอะไรได้บ้าง มหาวิทยาลัยสอนอะไรบ้าง มีวิชาไหนบ้างที่เกี่ยวกับประเทศของตนเอง แม้แต่วิชาสังคมการปกครองไทย ชนบทไทยก็ยิ่งอ้างตำราฝรั่ง ฝรั่งเขาว่าอย่างไรก็ว่าอย่างนั้น เช่นเดียวกับวิชาการอื่น ๆ เช่น ตรีทศศาสตร์ ปรัชญา จริยศาสตร์ ไม่มีอะไรเป็นของตนเอง วิชาองค์การ หรือนโยบาย เช่นเดียวกัน เราต้องอ้างคุณพ่อฝรั่งท่านว่าอย่างไร เช่น เอซีไอนี้ วอลโด เอลตันมาโย อิราซานสกี โทมัส ท่านพูดว่าอย่างไรเล่มไหน และหลักการบริหารของกูลิค เออวิก มีอย่างไบบ้าง รู้จักรู้ดีเหลือเกินเกี่ยวกับองค์การต่างประเทศ แต่ของตนเองนั้นไม่เคยคิดว่าจะทำอย่างไร บริหารอย่างไร ใครทำอะไรที่ไหน บางครั้งนักศึกษาทำองค์การบริหารเกี่ยวกับประเทศมาส่ง ผู้สอนก็ไม่ยอมบอกว่าไม่เหมาะสม ที่เหมาะสมก็คือ “ผาหรั่ง” ถ้าเป็นเช่นนี้ มหาวิทยาลัยเมืองไทยคือมหาวิทยาลัยที่เป็นตัวแทนต่างชาติเช่นเดียวกับการมีแนวคิดเกี่ยวกับคนจบ รีเซจากเมืองเขมร ลาว สู้คนจบรีเซ จากประเทศฝรั่งเศสไม่ได้ นี่คือ พฤติกรรมบอกบ่งว่าถูกตัวเองอยู่ชัด ๆ และที่น่าสงสารอีกอย่างหนึ่งคือ การมองข้ามความรู้ความสามารถของมหาวิทยาลัยเพื่อนบ้าน ถ้าจบจากเอเชียแล้วสู้เมืองฝรั่งไม่ได้ บางคณะเปิดรับสมัครคน 4 ปีแล้วยังหาคนไปสอบไม่ได้ เพราะบอกว่าปริญญาจากอินเดียไม่เอา อังกฤษไม่เอา อเมริกาก็ไม่เอาผู้สมัครคนหนึ่งพูดว่าพวกเขาครองพ่อเขามาสมัคร เรื่องนี้เป็นเรื่องจริง ๆ ไม่ใช่เรื่องเล่าใส่ใครหาความแค้น หากแต่เห็นกับหูตากับตาว่าสักวันหนึ่งจะเขียนเรื่องพฤติกรรมมหาวิทยาลัยจริง ๆ สักครั้งซึ่งเป็นการดำตนเองด้วย เพราะผู้เขียนเอง ถ้าเขียนหนังสือไม่อ้างฝรั่งแล้วกลัวผู้เชี่ยวชาญในการอ้างฝรั่งท่านถูกเอาอยากจะเป็นคนไทย เขียนหนังสือเอาแต่เรื่องจริงแบบญี่ปุ่นและเยอรมัน ก็ไม่กล้าเพราะหัวแหว ท่านสร้างถนนไว้อย่างนี้ถ้าไม่เดินตามจะหาว่า “เข้าเมืองตาหลิ่ว แล้วไม่หลิ่วตาตาม” น้ำเชี่ยวอย่าเอาเรือไปขวางและไปอ่านหนังสือของท่านอาจารย์ ส.ศิวัรักษ์ ที่ว่า “น้ำเชี่ยวจงขวางเรือ” นั้นท่านพูดถูก เป็นผู้มีความกล้าและมีจรรยาบรรณทางวิชาการ หรืออีกนัยหนึ่งผู้เขียนได้สนทนากับท่านอาจารย์บางท่านที่มีความเห็นว่าทิศทางของการบริหารเมืองไทยนั้น น่าจะเป็นตัวของตัวเอง ประเทศไทยไม่มีสกุล ออฟ ธอท เป็นของตนเองเลย โดยเฉพาะสกุลเกี่ยวกับการบริหาร เราน่าจะมองหาจุดบกพร่องของเราแล้วถามดูใจเราว่า คนไทยคิดเป็นไหม นักวิชาการไทยเป็นตัว

ของตัวเองได้ไหม สัมผัสตัวเป็นนักเรียนของอาจารย์ฝรั่งได้ไหม ดังเช่นกรณีของอเมริกาที่ต่อสู้กับแม่เพื่อเอกราชนั้น เป็นลูกทรยศต่อแม่ไหม แน่แน่นอนสติและภูมิปัญญาของอาจารย์ฝรั่งนั้นเราไม่ปฏิเสธ แต่อาจารย์ฝรั่งท่านไม่ได้สอนว่า เรียนจบไปแล้วจะเขียนอะไรจะพูดอะไรให้ยกตัววันตกเป็นตัวอย่างของเมืองไทย ภูมิปัญญา หรือตัว อีฟิสทีโมโลยี สอนให้เราเสาะแสวงหาที่ดีที่สุดและเลือกทางเดินเป็นของเราเอง แล้วเลือกทางเดินของเราหรือยัง

ได้กล่าวมาแต่เบื้องต้นนั้นก็เพื่อที่จะชี้ให้พิจารณาว่า การบริหารของไทยนั้นน่าจะมีเอกลักษณ์ของเราเอง เราจะต้องเป็นตัวของตัวเอง พฤติกรรมของเราก่อกำเนิดมาจากความเป็นไทย สังคมไทยถูกหล่อหลอมมาจากพุทธศาสนา แต่ศาสนาอื่นก็มีอยู่หากว่าคนส่วนมากเรียนหนังสือมาจากโรงเรียนวัด ซึ่งมีวัดไว้สำหรับสี่วัด ดังนี้ 1) วัดจิตวัดใจ 2) วัดความรู้ 3) วัดความดี 4) วัดครู วัดอาจารย์

ซึ่งหมายความว่าจิตใจของคนในเขตวัดนั้นๆ เป็นอย่างไร มีทั้งสี่วัดหรือเปล่า และวัดครู วัดอาจารย์นั้นหมายความว่า วัดนั้นมีครูอาจารย์ที่มีชื่อเสียงไหม มีวิชาความรู้ดีไหมเป็นผู้มีจิตใจเพื่อแผ่และเป็นผู้นำญาติโยมพัฒนาชุมชนของตนดีไหม ถ้าทั้ง 4 ตัววัดนั้นก็เป็นวัดที่สมบูรณ์แต่ในทางตรงกันข้าม วัดในปัจจุบันนี้ก็มี 4 วัดเหมือนกันคือ 1) วัดมีโบสถ์ 2) วัดมีเมรุเผาศพ 3) วัดมีกุฏิสวยงาม 4) วัดมีเจ้าอาวาสห้ามเรียนหนังสือ

ดังนั้น วัดทั้งสองนั้นก็วัดเหมือนกัน แต่ตามความเป็นจริงแล้ว วัดต้องเป็นสถานที่พัฒนาจิตใจให้เหมาะสมตามจุดหมายและเป้าประสงค์ของความเป็นผู้นำทางจิตของชาติที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อชี้ให้เห็นว่า วัดคือมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของชาติไทย และมหาวิทยาลัยคือแสงสว่างแห่งชาติที่จะนำชาติไปสู่การพัฒนา เมื่อฐานเดิมคือวัดไม่ได้ชี้แนะในวิชาการสมัยใหม่ และมหาวิทยาลัยที่ชี้แนะแต่ละวิชาตะวันตกนั้นก็หมายความว่า เราได้ขาดเอกภาพทางปัญญาแต่ถ้าสถาบันทั้งสองนี้ต้นจากภวังค์ดังเช่นวัดได้หันกลับมาวิเคราะห์ตนเองปิดเช็ดถูทำความสะอาดสร้างคุณภาพของวัดทั้ง 4 ชั้น สร้างโบสถ์นั้นสร้างได้ แต่สร้างโรงเรียนด้วยมีโรงเรียนให้เด็กเรียนแล้วอย่าลืมนะมีโรงเรียนให้พระเณรด้วย ผ้าเหลืองไม่ศักดิ์สิทธิ์ถ้าผู้ห่มขาดศีล สมาธิ ปัญญา และวัดจะต้องทำที่เป็นฐานหลักฐานเดิมที่สร้างคุณภาพทางจิตใจให้แก่กุลบุตร กุลธิดา และพ่อแม่ของเด็กให้เป็นผู้มีความรักต่อชาติมีความเสียสละเพื่อชาติ นั่นคือมีศรัทธาต่อความเป็นไทยไม่โกงกินชาติ และทำงานเพื่อชาติ หมายความว่าในยุวชนของเรามีศีล 5 มาตั้งแต่เป็นเด็กอนุบาล-ปฐม-มัธยม-เตรียมอุดม แล้วส่งต่อให้มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเสริมสร้างความชำนาญวิชาชีพและกอบปรไปด้วยการอุทิศตนเพื่อส่วนรวม ทำงานซื่อสัตย์สุจริต กล้าจนเพื่อความถูกต้อง กล้ารับผิดชอบเมื่อทำผิดกล้าขัดคำสั่งที่ผิด ๆ กระตือรือร้นหาความรู้และวิชาการ ขยันหมั่นเพียรเพื่อตนเองและส่วนรวม ถ้าเป็นเช่นนั้นพลังเก่าเท่ากับ จิต + พลังใหม่วิชาชีพ เมื่อสมาสกันเข้าแล้วจะเป็นสองพลัง จิตปัญญาถ้าเมื่อจิตดีปัญญาดีแล้วนักศึกษาแต่ละคนจะเป็นเพชรที่เจียรนัยแล้วของชาติจะส่องแสงส่องทางให้แก่เพื่อนร่วมชาติของเราที่กำลังล้าหลังถูกเอาเปรียบจากคนต่างชาติเพราะความรู้ไม่เท่าทันเขาถูกเอาเปรียบจากทุนปู้ทุนพ้อแม่รุ่นพี่ เพราะความเห็นแก่ของพวกท่าน

แผนภาพที่ 3.1: การพัฒนาจิต การพัฒนาปัญญา

จากพลังคู่ดังกล่าวย่อมสร้างบุคคลให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ เด็กอนุบาลและปฐม
ไม่จำเป็นต้องให้เขาว่าตามว่ารักชาติอย่างโน้นอย่างนี้ แล้วสอดสาระภัญญะโดยที่เขาเองไม่รู้
ความหมายจะบอกเขาให้ทราบว่าจะอะไรคือศีล 2 คือข้อห้ามสองอย่าง และอะไรเป็นความดี
(คุณธรรม) 2 อย่างของเด็กอนุบาล ส่วนเด็กปฐมและมัธยมนั้นให้เน้นการรักษาศีลและการรับใช้
สังคม สนับสนุนการวิจัยและการค้นคว้าเพื่อชาติบ้านเมืองของตน ชาติจะรุ่งเรืองได้เพราะเราต้อง
สร้างคุณค่าของจิตก่อน เมื่อมีจิตดีแล้วย่อมมีปัญญาและสร้างสรรค์คุณค่าทางวัตถุและสร้าง
สังคมที่เหมาะสมได้ ถ้าจิตไม่พัฒนา แม้กายมีสิ่งวัตถุต่าง ๆ มาใช้สิ่งเหล่านั้นจะเป็นปัญหา ตนเอง
และคนอื่น และหาคุณค่าที่มีผลกระทบต่อชีวิตที่ดีของเพื่อนร่วมชาติไม่ได้นั้น การพัฒนาจิตแต่
เริ่มแรกของวัยเด็กจึงเป็นการเริ่มโครงการสร้างชาติที่ถูกต้อง ดุลยภาพดังกล่าวจะเกิดมิได้ต้อง
อาศัยกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัย พระ และนักบริหารได้เห็นคุณค่าในการสร้างจิตใจของ

คนในชาติในขณะเดียวกัน การเรียนการสอนในวัยเด็กต้องไปไม่ยึดเหยียดท้องจำมาก ครูดุบิพุงเด็กตีเด็กแล้วให้เด็กหิวกระเป่าหนัก ๆ ขึ้นตึกเรียนอย่างน่าเวทนาเด็กๆ อาจเกิดโรคปวดหลังได้แต่ใครจะคิด ถ้าหากผู้บริหารกระทรวงปราศจากความรู้วิธีการและวิวัฒนาการ การเรียนรู้ของเด็กในชาติโรงเรียนหลายแห่งได้กลายเป็นแหล่งสร้างโรคจิตประสาทให้แก่เด็ก ๆ และเพาะเชื้ออาชญากรรมโดยไม่จำเป็น ประเทศที่ด้อยพัฒนา การบริการย่ำแย่ในทุก ๆ กรณี คำว่าสวรรค์บนดินจึงถูกกำหนดโดยค่าของวัตถุที่พวกเขาเสาะแสวงหามาเก็บไว้ได้มากกว่าเพื่อน ความภูมิใจที่มี คือการเอาเปรียบเพื่อนร่วมชาติได้มาก นั่นคือ คุณค่าที่เราสร้างพฤติกรรมตัวใครตัวมันมาตั้งแต่การให้คะแนนคนท้องจำเก่งโดยปราศจากการค้นหาสาเหตุของความเก่งที่เด็กทุกคนมีอยู่แล้วพัฒนาเขา งานสร้างชาติจึงยังมีปัญหาและสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้กลายเป็นพื้นฐานทางพฤติกรรมของคนในสังคม

3. โลกะ โทสะ โมหะ: เหตุแห่งปัญหาทางพฤติกรรมของคนในสังคม

ปรากฏการณ์ที่ชี้บ่งความล้มเหลวทางพฤติกรรมของประชาชนในชาติ คือการที่คนไทยเป็นจำนวนไม่น้อยได้กลายเป็นโจรผู้ร้าย แย่งชิง ปล้นสดมภ์จนมีโจรล้นคุกตะรางไม่เพียงแต่เท่านั้น คดีเกี่ยวกับเพศ เกี่ยวกับเซ็กเต้ง ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่เป็นอย่างยิ่งของคนในสังคม ปัญหาเรื่องความปลอดภัยก็เช่นกัน รัฐได้จัดตั้งกองกำลังพลเรือนขึ้นทั่วประเทศและคนเหล่านั้นมีอาวุธปืนและอาวุธเหล่านั้นได้เป็นเครื่องทำลายล้างและเข่นฆ่ากัน ถ้าฝ่ายผู้ถืออาวุธเหล่านั้นไม่ชอบฝ่ายตรงกันข้าม อิทธิพลต่างๆ ได้เพิ่มทวีคูณขึ้น และกองกำลังพลเรือนบางส่วนได้ใช้อำนาจหน้าที่ข่มขู่ประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินไม้ตาย เลื่อยไม้ขาย ซึ่งบางครั้งถ้าจะทำชาวฝ่ายตรงกันข้ามได้ลงทุนเอาสำนักงานตนเองแล้ว หรือมีอุปนิสัยสำคัญๆ กลายเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้น้อยเป็นผู้กระทำก็มี ประเทศไทยของเราทุกวันนี้ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนขี้ขลาดเลวมีปืนได้ทำหน้าที่ข่มขู่และเข่นฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยราคาฆ่าคนไม่กี่บาท

เมื่อเป็นเช่นนั้นสังคมไทยจึงเสมือนตกอยู่ในยุคมืด และยุคดำทางพฤติกรรม แม้แต่พระเองบวชมาแล้วหลายพรรษายังเป็นโจร ขโมยพระพุทธรูปของวัดตัวเองไปขาย ดังกรณีของนักบวช เณรชัญญะ คณศิริ ซึ่งมีเรื่องเกิดขึ้นที่พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งความชั่วอันเกิดจากการบวชแต่กายและใจเขาไม่บวชยังมีอีกมาก คนเหล่านี้ถูกความโลภ ความหลง ทางวัตถุมหาเป็นตัวการในการนำจิตใจไปสู่อบายมุขและได้รับความฉิบหายในที่สุด นั้นหมายความว่า องค์การต่าง ๆ ทางสังคมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชำระล้างพฤติกรรมชั่ว ๆ ให้หมดไป โดยการเน้นการพัฒนาจิตตั้งแต่เบื้องต้น ดังกล่าวมาแล้ว ไม่เพียงแต่เท่านั้น ลูกหลานชาวไร่ชาวนาได้กลายมาเป็นหญิงงามเมืองกันอย่างมากมาย ขนาดประชากรของชาติมี 48 ล้านคนเท่านั้น สตรีส่วนหนึ่งต้องกลายเป็นหญิงโสเภณีและออกไปขายตัวต่างประเทศมีชื่อก๊อกลงโลก และกรรมกร ชาวไร่ ชาวนาต้องจำนำ จำนองไปขายแรงงานที่ตะวันออกกลาง ถูกขูดรีดทั้งทางบริษัทส่งคนไปนอก และบริษัทต่างชาติไปทำมาค้าขายในต่างประเทศ เมื่อคนเราขาดหลักยึด หึดหวังในชีวิตหาความก้าวหน้า

ไม่ได้ มีชีวิตอยู่อย่างอดอยากมนุษย์อาจจะทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของเขา ดังกรณีที่กำลังกล่าวมาแล้ว และปรากฏการณ์ของปัญหาดังกล่าวมีอะไรเป็นพื้นฐาน และเกิดอะไร

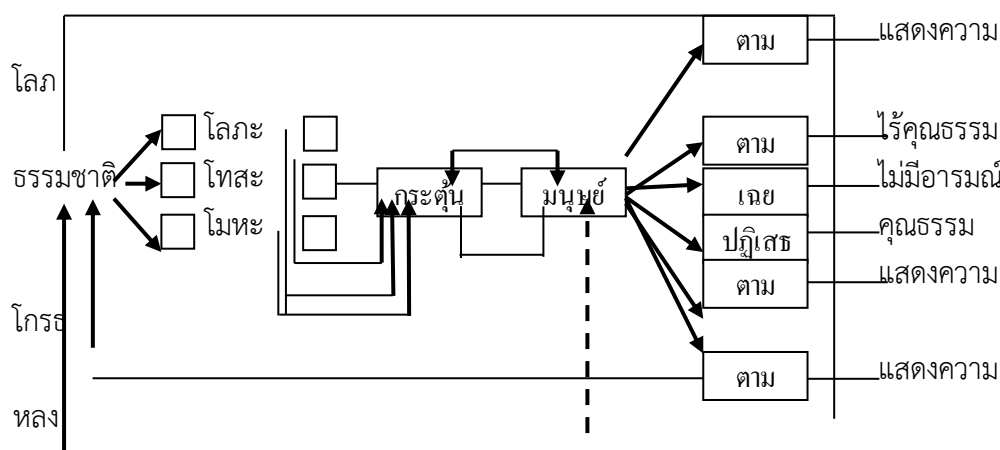
ส่วนบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งมีหน้าที่บริการประชาชน กับบริหารแต่ปาก ไม่ทำอะไรจริงจัง แก่งแย่งอำนาจหน้าที่กัน ยึดแน่นอยู่กับตัวใครตัวมัน พวกใครพวกมัน มีการอิจฉาริษยาแย่งชิงกันทุกวิถีทาง เพื่อตนเองจะได้ชัยชนะ ผลสุดท้ายไม่มีใครทุ่มเทชีวิตเพื่องานนั้น คือการทุ่มเทจิตใจเพื่อบริการและรับใช้ประชาชน ผลที่ปรากฏคือการสังสมพฤติกรรมเห็นแก่ตน และควรทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ ไม่ว่าถูกหรือผิด นั่นคือความเสื่อมโทรมของจิตใจ ซึ่งการเอาเปรียบกันในระดับบุคคลต่อบุคคล ต่อองค์การ และระดับชาติ ได้กลายเป็นปมร้ายที่ขวางกั้นการพัฒนาสังคมของตนเอง โดยเฉพาะได้เกิดปรากฏการณ์ของปัญหาในชาติ โดยเฉพาะความยากจน ความไม่เป็นธรรมย่อมประดังเข้ามาเหย้าประชาชนในชาติดังสังคมไทยที่ไร้พฤติกรรม

จากสภาวะที่กล่าวมาแล้วได้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ในสังคมได้แสดงอาการผิดปกติทางกาย วาจา ใจออกมา จนไม่สามารถจะควบคุมตนเองได้ เพราะจิตของพวกเขาเต็มไปด้วยราคะ จิต คือ มีจิตใจอยากได้ของบุคคลอื่น หรือแสดงความอยากออกมาจนถึงกับปล้นเช่นฆ่ากัน เอาเปรียบกัน หรือทอดกลายของตนเพื่อแลกกับเงิน โดยมีลักษณะไม่ต่างอะไรกับความเป็นทาส เมื่อเขาไม่ได้อะไรสมดังปรารถนาแล้วก็ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ จิตขาดดุลยภาพ พวกเขานั้น ๆ ได้แสดงออกในทางโทสจริต นั่นคือได้แสดงอาการของความโมโหโทโสออกนอกหน้า ไม่เพียงแต่แสดงอาการของโทสจริตแต่ภายในเท่านั้น เขายังได้กระทำอาชญากรรม ก่อเรื่อง ก่อราวให้มีผลเสียโดยตรงแก่บุคคลหรือส่วนรวม ดังนั้น พฤติกรรมโลภะจึงเป็นตัวร้ายอีกตัวหนึ่งที่เข้าไปควบคุมกองบัญชาการของคน (จิต) แล้วผลักดันให้เรื่อนร่างนั้น ๆ กระทำในสิ่งที่เป็นการประทุษร้ายต่อสังคม ดังกรณีของบุคคลที่เกิดโลภะอยากจะมีควมร่ำรวยโดยเร็วแล้วเป็นมือปืนรับจ้าง ขायผีน ขायเฮโรอีน ลักขโมย ปล้นสะดม ถ้าเป็นการลักขโมย ปล้นฆ่า ขำเราแล้ว เปอร์เซนต์สูงจะเป็นคนไทยเดิมหรือไทยโบราณ ส่วนการขนเฮโรอีน และส่งเสพติดอย่างรุนแรง ส่วนมากจะเป็นพวกไทยใหม่จะคนมีเครื่องแบบไม่ว่าจะเป็นไทยเดิมผู้อดยาก หรือจะเป็นไทยใหม่ผู้อยากรวยก็ตาม ผลคือเขาผู้นั้นได้ตกเป็นทาสของจิตที่ถูกครอบงำโดยตัว ราคะ โทสะ โมหะ

อีกนัยหนึ่ง ความโลภที่ครอบงำจิตใจของบุคคลโดยทั่วไปนั้น ถือว่าเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งแต่ถ้าหากมันเป็นไปตามระบบของศีลธรรม กล่าวคือ ไม่เอารัดเอาเปรียบคนอื่นแล้ว มันก็มีดุลยภาพของความพอใจอยู่ในตัว แต่ถ้าหากมันก้าวล้ำจนถึงการกระทำปนาติบาตรต่อสัตว์ และต้นไม้ ดังกรณีของผู้ทำลายป่าถูกกฎหมาย คือพ่อค้าไม้ ตัดถูกต้องตามกฎหมาย ครั้งหนึ่ง และขโมยตัดครั้งหนึ่ง หรืออุตสาหกรรมป่าไม้จังหวัดหรือบริษัทค้าไม้ใด ๆ ก็ตาม เขาเหล่านั้นได้เป็นผู้ทำลายชาติโดยตรง และโดยอ้อม นั่นหมายความว่าชาวบ้านตัดต้นไม้เพื่อปลูกบ้านหลังเดียว และเผ่าเพื่อทำนาก็ยังไม่เท่าพ่อค่านายทุนที่เอาเครื่องมือทันสมัยไปโค่นต้นไม้ทั้งป่าดง แล้วคนโค่นต้นไม้ก็ได้ประโยชน์ตอบแทนมหาศาลเป็นบุญคุณส่งไปถึงการเป็นมหาเศรษฐีทำลายป่าอย่างเดียวยังไม่พอยังเป็นถึงรัฐมนตรี เป็นผู้แทนและมีโอกาสบริหารประเทศในโลก

ของทุนนิยม แล้วพฤติกรรมหน้าเลือดดังกล่าวได้กลายเป็นพื้นฐานการสร้างพฤติกรรมของคนรุ่นหลัง ๆ เพราะเขาไม่มีจิตสำนึกในแนวทางสร้างสรรค์ นอกจากมีแนวคิดในการทำลายเพื่อสร้างความร่ำรวยให้แก่ตนเอง คนเหล่านี้เขาเกิดมาเพื่อทำลาย เขาคงคิดว่าการเกิดมาเพียงเพื่อการหาเงินและให้มีเงินมาก ๆ และบริโภคเงินนั้นน้อยอย่างมากเกินกว่าชาวบ้านเป็น 10,000 เท่า แต่เขาหาว่าไม่ว่าการตัดไม้ทำลายป่า คือการทำลายวิถีชีวิตของธรรมชาติ อันรวมถึง ธรรมชาติและมนุษย์คนสัตว์ และได้ทำลายอุณหภูมิตั้งแต่ต้นน้ำลำธารอย่างที่เราไม่สามารถจะควบคุมได้ เมื่อคนเมืองซึ่งส่วนมากเป็นพ่อค้าคนกลางได้ทำลายป่าและหาความร่ำรวยจากธรรมชาติ โดยอาศัยช่องว่างของกองทหารผ่านศึกที่ไม่มีเงินใช้จ่ายในกิจการเพื่อกิจการของทหารพหุผลภาพแล้ว เกิดให้มีการอนุมัติกิจการอุตสาหกรรมป่าไม้จังหวัดขึ้นมา ผลสุดท้ายคนรวยคือพ่อค้า และผู้วิ่งเต้นขอสัมปทาน ท่านผู้อ่านที่เคารพเราไม่มีทางใดหยุดยั้งการโลภอย่างมากของคนส่วนน้อยในชาติที่กอบโกยเอาผลประโยชน์ของมวลชนไป เพราะพวกเขาเหล่านั้นเป็นข้าราชการของรัฐมีอำนาจอนุญาตและเป็นพ่อค่านายทุนใหญ่ที่นั้งรถเบนซ์ราคาหลายล้าน มีบ้านราคาเป็นสิบล้าน แล้วบุคคลตัวอย่างของพฤติกรรมโลภดังกล่าว ได้เป็นผู้กำหนดบทบาทในการทำลายชาติโดยความโลภรวย เมื่อเขาร่ำรวยแล้วจิตสำนึกเพื่อเห็นแก่ชาติบ้านเมืองก็ไม่มี ดังนั้น พฤติกรรม 3 ตัวดังกล่าว จึงเป็นมารร้ายคอยปลุกปั่นให้คนนั้น ๆ ได้มีโอกาสสร้างบาปให้มากที่สุดที่จะมากได้ แล้วความจนก็แผ่ไพศาลอันเป็นตราบาปให้แก่ชาติและเพื่อร่วมชาติ ดังนั้น พฤติกรรม 3 ตัวนั้นจึงได้กลายเป็นเส้นขนานกับการพัฒนา เราจะพัฒนาประเทศ สังคมและองค์กรไม่ได้ ถ้าหากว่าคนในชาติเราเป็นผู้เห็นแก่ได้ไม่คิดสิ่งใหม่ขึ้นมาช่วยชาติหากมีแต่ขายสมบัติของชาติกินโดยง่ายเดียว เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจะมีวิถีทางใดที่จะระงับพฤติกรรมทำลายดังกล่าวให้เขาเหล่านั้นได้สร้างคุณค่าของชีวิตด้วยจิตสร้างสรรค์ ไม่ทำลายเป็นผู้ให้ความอบอุ่นแก่พลโลกและโลก แทนที่จะทำลายส่วนรวมแล้วสร้างความอบอุ่นให้แก่ตนแต่ฝ่ายเดียว การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดเยียดความทุกข์เชิงุให้แก่สังคม พฤติกรรมของคนนั้นย่อมเป็นภัยต่อส่วนรวม แม้ว่าเขาจะได้รับการนับหน้าถือตาในสังคมที่มีพฤติกรรมจอมปลอมดังกล่าวก็ไม่ได้เชื่อว่า พวกเขาไม่ได้ทำบาปและก่อกรรมทำชั่วให้แก่คนในชาติ ถ้าชาติบ้านเมืองได้มีบุคคลที่มีความเห็นแก่ตัวมากประเทศนั้นก็จะถูกทำลายโดยจิตใจของพวกเขเห็นแก่ได้ เห็นแก่ประโยชน์ของตน ซึ่งแทนที่จะนำเงินนั้นไปพัฒนาการศึกษา สาธารณสุข พวกเขากลับเก็บทรัพย์สินสมบัติมาพอกพูนอยู่กับตนแต่ฝ่ายเดียว แล้วคนในชาติไม่ได้มีโอกาสจากการทุนบำรุงของสังคมแล้วความอดอยากไร้การศึกษา ได้แผ่ขยายออกไปครอบคลุมสังคมนั้น ๆ สุดท้ายบ้านนั้น เมืองนั้นก็ไม่มีพันเกิดกสิกรรมหรือยุคทมิฬ หรือยุคทุระเข้ขึ้นดังในกรณีของเพื่อนร่วมโลกเช่นประเทศเขมรและการเกิดศึกสงครามของประเทศในตะวันออกกลาง ดังกรณีของพระเจ้าชาร์อิหร่านและบริวารได้สะสมทรัพย์สินสมบัติเอาไว้มากปล่อยให้ความมั่นคงไปพัฒนาอาวุธมหาศาล ส่วนลูกหลานของตนเองไม่ได้พัฒนา ผลสุดท้ายคนในชาติได้ลุกขึ้นมาเช่นฆ่ากันแม้แต่คนในชาติเดียวกันเอง เมื่อทำผิดแล้วก็ไม่ต้องขึ้นศาลสถิตยุติธรรม หากแต่สังหารโดยพฤติกรรมบ้านอำนาจแต่ฝ่ายเดียว เหตุที่เป็นเช่นนี้ได้ออกกรรมทำชั่วให้แก่คนใน

ชาติ เพราะพฤติกรรมกบฏเอกราชประโยชน์ไว้ส่วนตัวและพวกของตน รวมทั้งการไร้คุณธรรมของฝ่ายชนะที่ไม่มีมนุษยธรรม (ดร.บุญทัน ดอกไธสง, 2528: 19)

แผนภาพที่ 3.2: กระบวนการกระตุ้นจิตให้ปฏิบัติการตามกระแส

ตามปกติแล้ว มนุษย์ย่อมถูกกระตุ้นโดยกิเลส คือความอยาก ความอยากตัวนี้ที่ฝรั่งเรียกว่าตัวไคร์ฟ (Drive) ที่เกิดจากปฏิกิริยาทางเคมีระหว่างต่อมในสมองที่กระตุ้นผ่านระบบประสาทที่มีศูนย์บัญชาการอยู่ที่สมองและไขสันหลัง (Spinal Cord) ซึ่งคนไทยเรามักเรียกว่า อารมณ์ต้องการที่เกิดจากพลังงานปฏิกิริยาทางเคมีจาก ต่อมต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วเมื่อความต้องการจากปฏิกิริยาดังกล่าวเกิดขึ้น ภาษาธรรมะเรียกว่า เกิดเป็นตัวสภาวะ คือนามและรูป นามหมายถึงวิญญาณคือ จิต วิญญาณหรือจิต คือความรู้หรือธาตุรู้ ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่อยู่ที่ยู่ที่ประสาทส่วนรู้และส่วนคิดแล้วประสาทอีกส่วนหนึ่งรับรู้อารมณ์ และส่งผ่านไปยังเครือข่ายของทวารรับรู้ทั้ง 6 หรือเรียกว่าอายตนะ ทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อเราทราบแล้วว่าใจ หมายถึง รู้คือ ไตร่ตรอง ละเอียดประณีต ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นตัวเอกของรูป ซึ่งรูปหมายถึงกายภาพของตัวตนหรือกายภาพของวัตถุอื่น ๆ ที่นามคือจิตเข้าไปรับรู้และยึดถือว่าสวยงาม ทรมาน ชั่ว ชอบ หลงใหล อยากได้ ฯลฯ เมื่อรู้ได้ดังนี้เราต้องใช้นามคือจิตภาพนี้เอง ควบคุมรูป คือ กายภาพให้เป็นไปตามสภาวะของศีลธรรมของสังคม เพื่อให้เป็นไปตามธรรมชาติ คือ ไม่เอาเปรียบ ไม่เบียดเบียน มีความพอเหมาะพอดีสภาพอย่างนี้คือการเข้าไปในตัวธรรมะของตรรกะ คือรู้เท่าทันสภาวะของอารมณ์ ความแท้จริง เราใช้จิตควบคุมตัวเจตสิก นั้นหมายความว่าจิตนั้นมีสภาวะที่สำคัญอยู่ 2 ประการคือ จิตคือธาตุรู้ เจตสิกคืออารมณ์หรือความต้องการ ถ้าจิตรับรู้มีสติมั่นคงย่อมทำลายอุปาทานคือสิ่งที่เจตสิกเข้าไปยึดมั่นตัวเจตสิกเป็นมายา (maya) หรือที่เรียกว่า อิลลูชัน (Illusion) คือภาพลวงตา ถ้าคิดว่าสิ่งนี้สิ่งนี้ก็มี ถ้าคิดว่าสิ่งนั้นไม่มี สิ่งนั้นก็ไม่มี แล้วแต่เราจะรู้จักสภาพความเป็นจริงหรือสภาพที่เป็นมายาหรือไม่

ดังนั้นเรามีความรักต่อสภาพสตรีสาวสวยคนหนึ่ง ถ้าคิดว่าเรารักเธอความรักก็มี ถ้าเราคิดว่าเราไม่รักเธอ ความรักก็ไม่มีจากภาษามายาดังกล่าว ได้ทำให้บุคคลยึดติดเห็นยั้งคิด ว่าสภาวะต่าง ๆ ที่มีจริง เช่น คิดว่าสภาพของรูปธรรมต่าง ๆ เป็นของเที่ยง มีตัวตนและเที่ยง ผลสุดท้าย มนุษย์ก็เปรียบเสมือนสุนัขที่มันแทะเล็มกระดูกว่ามันอร่อย แต่ผู้รู้เห็นว่ามันเป็นภาพ หลอกหลวงเหมือนกับศาสตราจารย์วีกเตอร์ แฟรงเคิล กล่าวว่า “The more you run the more you lost the more you need the more you want” (ดร.บุญทัน ดอกไธสง, 2528: 20) ซึ่งหมายความว่ายิ่งต้องการยิ่งไม่พอ ยิ่งหา ยิ่งต้องการ (ไม่พอ) มนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดทั้งๆ ที่มีความ สิ้นสุดของชีวิตนั้นมี นั่นหมายความว่าทั้งความสิ้นสุดของกายภาพ, และความสิ้นสุดของจิตภาพ ถ้าเรารู้สภาพดังกล่าว เราจะได้นำเอาตัวพฤติกรรมโลภะ พฤติกรรมโทสะ และโมหะ โยนทิ้ง ออกไปจากจิตของเรา ซึ่งเรามีแต่จิตล้วน ๆ ที่มีความปรารถนาดี อยากเห็นคนอื่นได้ดีมีความสุข และกล้าแสดงความคิดเห็นอันบริสุทธิ์ต่อบัณฑิตกับกระแสนิยมที่เอาเปรียบประชาชนผู้ที่ยัง ไม่รู้เท่าทันเขาอย่างกล้าหาญ เพราะผู้มีจิตสะอาด สว่าง สงบ กล้าหาญ เรียกว่า พุทธจิต คือจิต อันรับรู้แล้ว รู้เท่าทันแล้วตื่นแล้ว จากกระแสของการเอารัดเอาเปรียบทั้งปวง เราจะไม่เสียตายน กายภาพถ้าหากว่าจิตภาพได้ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของมวลชน และลองถามจิตท่านดูซิว่า ความถูกต้องและความผิดแตกต่างกันอย่างไร ผู้เสียสละกับผู้เห็นแก่ตัวมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร นักต่อสู้เพื่อความหลุดพ้นกับนักสนับสนุนกลุ่มผู้สะสมเอาเปรียบสังคม แตกต่างกันอย่างไร ชีวิต ของมนุษย์ไม่เนิ่นนานนักถ้าเปรียบเทียบกับสายลมร้อน เย็นและพยับแดดและคลื่นมหาสมุทร เพราะชีวิตมีลักษณะเกิดขึ้นและดับไปเฉกเช่นพยับแดด และคลื่นมหาสมุทรที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น เราต้องมีความเข้าใจว่าเราเกิดมารับใช้สังคม เพื่อรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น พอถึงเวลาอันสมควร หรือไม่สมควร เราจักต้องละทิ้งกายนี้ไป ท่านผู้สะสมเห็นแก่ตัวทั้งหลายเมื่อท่านจากโลกนี้ไป แล้วท่านนำเอาทรัพย์สินเงินทอง รถม้า เงินตรา แผ่นดิน บ้านช่องของท่านไปได้หรือไม่ เพราะ ทรัพย์ที่คนอื่นเขาไม่มีจะกินและพวกเขาที่เป็นเพื่อร่วมชาติ แต่เราก็คิดว่าการเอาเปรียบได้เป็นการ ดีที่สุด ดังนั้น มาเกิดมาปลดแอกชีวิตที่จิต เจตสิก เวทนามันหลอกหลอนให้เราต้องดิ้นรนเพื่อ ปฏิบัติตามกิเลสที่ตัวกิเลสเป็นผู้ยึดเหนี่ยวให้และจงรู้เท่าทันตัวกิเลส นั้น แล้วละการเอาเปรียบ สังคมเถิด เพื่อการละอากุศลมูลทั้งสามดังกล่าวมาแล้ว นั่นคือการละรากเงาของความชั่วและต้น ตอของความหายนะทั้งปวง

4. หลักพุทธพฤติกรรมที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านลบเป็นด้านบวก

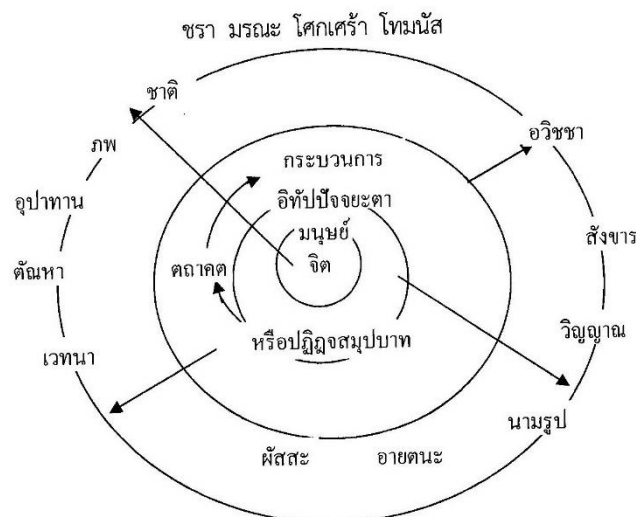
จากสภาพปฏิกิริยาทางพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้ว โดยอ้างถึงสภาวะของจิต เจตสิก รูป ที่ถูกผูกมัดตรึงไว้ให้มนุษย์ต้องดิ้นรน ต่อสู้ เพื่อชีวิตอยู่รอด ดังชาร์ลส์ ดาร์วิน (Darwin, Charles; Wallace, Alfred Russel, 1858: 46-50) ที่เขียนหนังสือปฐมภูมิของสิ่งมีชีวิต โดยอ้าง ถึงกระบวนการวิวัฒนาการของออร์กานิก และการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม โดยต้องต่อสู้เพื่อ ความอยู่รอดโดยไม่มีที่สิ้นสุด จึงได้เสนอแนวความคิดที่ว่า “The struggle for the survival of

the fittest” (Robert K. Merton, 1957: 579) กระแสการกระแสนเพื่อการอยู่รอด เช่นเดียวกันกับนักปรัชญาจิตนิยมชาวเยอรมันชื่อ โรแบง เฮาเออ ที่กล่าว “มันเป็นบาปที่เกิดมาเพราะชีวิตเป็นทุกข์ แต่เราไม่ปฏิเสธชีวิต ถ้าจะข้ามลวงความทุกข์ได้มนุษย์จะต้องเข้าถึงกฎแห่งไตรลักษณ์คือความเป็น อนัตตาไม่มีตัวตน แล้วเข้าถึงสภาวะแห่งความว่างถาวร (นิพพาน) จึงจะพ้นทุกข์ได้” (Mrthur Schopenhaur & Henri Berson S.C.Frost Jr 1951:458, Daniel J. Brostein, 1964: 203) และเช่นเดียวกันกับทฤษฎีทางพุทธศาสตร์ที่เรียกว่าลักษณะที่อาศัยกันเกิดขึ้นเป็นลูกโซ่หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อิทัปปัจจยตาหรือปฏิจจสมุปบาท (ส.ส.(ไทย) 15/554/198) ซึ่งหมายถึงภาวะที่มีสิ่งนั้น ๆ เป็นปัจจัยซึ่งหลักปฏิจจสมุปบาทนี้ ที่กล่าวไว้โดยสาระทั่วไป และกล่าวถึงกระบวนการของกฎพฤติกรรมโลก (the cosmic law) (พระมหาจินดา อาจารย์กุสโล, 2524: 56) ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์โดยเฉพาะ เช่น

ก. ที่กล่าวเป็นสภาวะทั่วไป หรือ (epistemology)

- เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี
- เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น
- เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มีไป
- เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้ก็ดับไป

ข. กฎปฏิจจสมุปบาทที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจากอิทัปปัจจยตา หรือความผูกพันของสัตว์โลกให้เป็นไปตามกระแสของจิตที่เป็นวิชาความไม่รู้ทำให้เกิดการติดยึดไม่รู้จักปล่อยวาง เลยกกลายเป็นกระแสแห่งความไม่ดับทุกข์ คือมีทุกข์ทางจิตทุกชั้นตอน กระบวนการสืบต่อและต่อเนื่อง เฮเกล ได้เสนอทฤษฎีสัมพัทธทฤษฎีต่อเนื่องโดยไม่มีที่สิ้นสุด Continuum Process แต่นำมาอธิบายในรูปของสังคมมนุษย์คือ

แผนภาพที่ 3.3: กฎปฏิจจสมุปบาทที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคน

จากกระบวนการสืบทอดของชีวิตนั้น เราจะพบว่า อวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังขารคือสภาพที่ปรุงแต่งคือกาย สังขาร ได้ลมเข้าลมออก วจีสังขาร คือสภาพที่ปรุงแต่งคือกาย สังขาร ได้แต่งลมเข้าลมออก วจีสังขาร คือสภาพที่ปรุงแต่งทางวาจาได้แก่ วิตก วิจารณ์ และจิตสังขาร คือ สภาพที่ปรุงแต่งใจ ได้แก่สัญญา และเวทนาคือความไม่รู้ 8 อย่างคือ

1. ไม่รู้ในทุกข์ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับความทุกข์
2. ไม่รู้ในทุกข์สมุทัย (สาเหตุของทุกข์)
3. ไม่รู้ในทุกข์นิโรธ (ไม่รู้จักดับทุกข์)
4. ไม่รู้ในทุกข์นิโรธ (ไม่รู้ในมรรควิธีที่จะดับทุกข์)
5. ไม่รู้ในส่วนอดีต (ที่ผ่านมา)
6. ไม่รู้ในส่วนอนาคต (ส่วนที่ยังมาไม่ถึง)
7. ไม่รู้ทั้งอดีตและอนาคต (ไม่รู้กระบวนการต่อเนื่อง)

8. ไม่รู้สภาวะธรรมของหลักปฏิจจนสมุปบาท (ส.ส. (ไทย) 16/2/8) และอวิชชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร สังขารคือสภาพที่ปรุงแต่ง (อภ.สง (ไทย). 34/1067/272-712/281, อภ.วิ (ไทย). 35/926/490, ม.ม. (ไทย) 12/509/550), ส.สพ. (ไทย) 18/561/360) คือ

- 1) กายสังขาร กล่าวคือลมหายใจเข้าออก
- 2) วจีสังขาร หมายถึง สภาพที่ปรุงแต่งทางวาจา ได้แก่ วิตก วิจารณ์และ
- 3) จิตตสังขาร คือ สภาพที่ปรุงแต่งจิตได้แก่ สัญญา และเวทนา (ม.ม. (ไทย) 12/509/550), ส.สพ. (ไทย) 18/561/361) และสังขารและสังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดอายะตนะ อายะตนะ 6 เป็นปัจจัยให้เกิดตณฺหา ตณฺหาเป็นปัจจัยให้เกิดอุปาทานการยึดมั่น ทำให้เกิดภพ (ที.ปา.(ไทย) 11/228/228, ม.ม.(ไทย) 12/498/539) คือ ภาวะของชีวิตสัตว์ ได้แก่

- (1) กามภพ คือภพของสัตว์ผู้แสวงกามทุกข์ คืออารมณ์ทางอินทรีทั้ง 5
- (2) รูปภพ คือภพของสัตว์ผู้เข้าถึงรูปฌาน คือความรู้ที่เกิดจากสภาวะของการกำหนดรูปเป็นอารมณ์

(3) อรูปภพ ได้แก่ภพของสัตว์ผู้เข้าถึงอรูปฌาน คือ ความรู้ที่เกิดขึ้นโดยไม่กำหนดรูปและวิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดอุปทาน อุปทานคือความยึดมั่น ถือนั่นด้วยอำนาจกิเลส คือ (1) กามปาทาน ความยึดมั่นในกาม (2) ทิฏฐุปาทาน ความยึดมั่นในทฤษฎี คือความเห็น (3) สัมพัตูปาทาน ความยึดมั่นในหลักความประพฤติ ข้อปฏิบัติแบบแผน ระเบียบวิธี ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีต่างๆ ที่กระทำสืบทอดกันมา หรือปฏิบัติไปตามกันอย่างมกมาย หรือนิยามว่าคลัง ศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ (4) อัตตวาทุปาทาน คือความยึดมั่นในว่าตัวตน คือความถือนั่น หรือสำคัญหมายว่ามีตัวตนที่จะได้ ที่จะเป็น จะมี จะสูญสลายถูกบีบคั้นทำลายหรือเป็นเจ้าของ เป็นนายบังคับบัญชาต่าง ๆ ได้ ไม่ได้เข้าใจถึงเหตุและปัจจัยที่มารวมกันเป็นตัวตน

ซึ่งเป็นเพียงสิ่งประชุมประกอบเข้าด้วยกัน (ที.ปา. (ไทย) 11/262/242, ม.ม. (ไทย) 12/156/132, อภิ.วิ. (ไทย) 35/963/506) อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดชาติ คือสภาพของการเกิดดับของจิต ซึ่งเกิดแล้วดับ ดับแล้วเกิด คือความเกิดของอายตนะ ชาติเป็นปัจจัยให้เกิด ชรา มรณะ ได้แก่ ความเสื่อมสลายและความตายและความขาดชีวิตอินทรีย์

ซึ่งปฏิเสธสมุปาทานนี้ได้เป็นกระบวนการสืบต่อที่ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเริ่มต้นจากตัววิชา แล้วเป็นปัจจัยให้เกิดสภาวะความสืบต่อเป็นวัฏจักรที่ไม่มีสิ้นสุด ซึ่งนักปรัชญาจิตนิยมที่มีชื่อเสียงของชาวเยอรมันชื่อ เฮเกล (William S. Sahakian & M.L. Sahakian, 1966: 167) ได้สร้างทฤษฎีกระบวนการคอนติเนียม (continuum process) ชื่อเมื่อมีบทตั้ง (Thesis) แล้วมีบทแย้งหรือบทค้าน (Anti-thesis) แล้วเป็นบทสังเคราะห์ (Synthesis) แล้วเกิดสภาวะใหม่โดยไม่มีที่สิ้นสุด

เพื่อที่จะเห็นรูปแบบของกระบวนการทางพฤติกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และวิวัฒนาการจากปฐมภูมิสู่การดับมอดของความต้องการโดยมีความว่าง ทสะภูมิโดยการศึกษากรณี (พระสูตร) ในสามเณรปัญหา ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ถามสามเณรดังต่อไปนี้ (คณาจารย์ สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง, 82)

- 1) เอกันนามะ กิง อะไรชื่อว่าหนึ่ง
สัพเพ สัตตา อาหารรัฐฐิติกา
สัตว์ทั้งหลายมีชีวิตอยู่ได้เพราะอาหาร
- 2) เทว นามะ กิง อะไรชื่อว่าสอง
นามะกิง นามัญจะ รูปปัญจะ
นามและรูป
- 3) ตีณิ นามะ กิง อะไรชื่อว่าสาม
ติสโส เวทนา
คือเวทนา
- 4) จัตตาริ นามะ กิง อะไรชื่อว่าสี่
จัตตาริ อะริยะสัจจานิ
คืออริยสัจสี่
- 5) ปัจจะนามะ กิง อะไรชื่อว่าห้า
ปัญจุปาทานักขันทา
คืออุปทานขันธ ห้า
- 6) ฉะ นามะ กิง อะไรชื่อว่าหก
ฉะอัชฌัตติตานิ อายตนะนา
คืออายตนะภายใน หก
- 7) สัตตะ นามะ กิง อะไรชื่อว่าเจ็ด

สัตตะ โพธมังคา

คือโพธมังค์ เจ็ด

8) อัญฐะ นามะ กิง อะไรชื่อว่า แปด

อริโย อัญฐคิกโก มัคโค

คืออริยมรรค 8

9) นวะระ นามะ กิง อะไรชื่อว่า เก้า

นวะระสัตตาวาสา

คือสัตตาวาส 9

10) ทะสะ นามะ กิง อะไรคือ สิบ

ทะสะหัง เคหิณ สะมันนาคะโต

อะระหาติ อุจจะตติ

คือผู้ประกอบด้วยองค์ 10 ท่านกล่าวว่าเป็นอรหันต์

อธิบายเนื้อหาสาระที่กล่าวมาแล้วเราจะพบว่า

1) อาหารหรือเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของมวลมนุษย์ ดังกับพุทธกล่าวไว้ว่า “ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง” เพราะความหิวได้มีผลกระทบต่อพฤติกรรม ซึ่งเริ่มต้นจากวัยเริ่มแรกของชีวิต ถ้าขาดอาหารแล้วบุคคลย่อมไม่เจริญเติบโต ซึ่งเราเรียกว่าเป็นโรคขาดอาหาร (malnutrition) โรคขาดอาหารทำให้สุขภาพและจิตภาพไม่สมบูรณ์ อันมีผลต่อการเป็นอัมพาตทางสมอง ตาบอด โลหิตจาง กระดูกผุ และไม่เจริญเติบโต แม้ฝึกปฏิบัติทั้งหลายจะได้อดอาหารเพื่อความบริสุทธิ์ก็ตาม ถ้าขาดความพอดีทางร่างกายที่มีความต้องการแล้วย่อมเกิดสภาวะการขาดดุลยภาพ แล้วบุคคลนั้นจะไม่สามารถทำอะไรได้ และโรคทั้งโลกทุกวันนี้เป็นทุกข์อย่างมหาศาลเพราะ อาหารนี้ และเช่นฆ่า แ่งแย่ง ซึ่งกันและกันในโลกทุกวันนี้เพราะผลของการหาอาหารมาเลี้ยงครอบครัวตน และประเทศชาติการทุ่มเทงบประมาณทางการทหารและเทคโนโลยีก็เพื่อการป้องกันและการแสวงหาการเอาเปรียบซึ่งกันและกันของชาวโลก เพราะฉะนั้นอาหารจึงเป็นปฐมพฤติกรรม เพราะได้กลายเป็นปัจจัยอันดับหนึ่งซึ่งรวมทั้งอาหารจิตและอาหารกาย

2) พฤติกรรมที่ยุ่ยากอันดับสอง คือ นามและรูป เพราะนามและรูปนั้นเจริญเติบโตเพราะอาหาร ถ้าขาดอาหารแล้วย่อมไม่มีชีวิตดังกล่าว แต่เมื่อมีชีวิตแล้วนามคือจิตได้เป็นตัวแปรในการแสดงออกทางพฤติกรรมและเป็นผลให้รูปแสดงออกตามเจตจำนงของจิต ความเดือดร้อนและการเอาเปรียบกันของคนในโลกนี้เกิดขึ้นเพราะเงื่อนไขทางจิตถ้าจิตได้รับการอบรมบ่มนิสัยดีย่อมเป็นประโยชน์ต่อตนและสังคม ถ้าหากไม่สามารถควบคุมจิตของตนได้โดยการปฏิบัติตามมติของความต้องการทางจิต โดยไม่นำพาต่อจริยธรรมแล้วเราย่อมเป็นทุกข์

และทุกข์ได้กลายเป็นอาการของโรคจิตนานาชนิด จึงกล่าวได้ว่านามรูป จึงเป็นความสำคัญอันดับสอง

3) ความสำคัญอันดับสามคือ เวทนา เราจะพบว่า เวทนาคือ สภาวะของจิตที่ไปกระทบต่ออารมณ์ จิตนั้นย่อมมีเวทนา เช่นดังกรณีของโลภธรรม 8 คือเรื่องของโลก ความเป็นไปตามคติธรรมตา ซึ่งหมุนเวียนมาหาสัตว์โลก และสัตว์โลกหมุนไปตามนั้น (อง. อภฺรฺรูก. อ. (ไทย) 23/96/159) ซึ่งมีดังนี้

(1) ลาภ	ได้ลาภมีลาภ
(2) อลาภ	เสื่อมลาภ สูญเสีย
(3) ยส	ได้ยศ มียศฐานันดาศักดิ์
(4) อยส	เสื่อมยศ
(5) นินทา	ติเตียน
(6) ปลั่งสา	สรรเสริญ
(7) สุข	ความสุข
(8) ทุกข์	ความทุกข์

ซึ่งสภาวะดังกล่าวได้มีผลและอิทธิพลต่อ เวทนา คืออารมณ์ที่ไปกระทบกับสภาวะนั้น ๆ และความทุกข์นั้น ถ้าพิจารณาตามปฏิจจสมุปบาท ในข้อที่ 12 คือ ชรา มรณะ โสภปริเหว คือ เกิดทุกข์อันมีความเกรงกลัวต่อความแก่ ความตาย จึงเป็นทุกข์ คร่ำครวญไม่ยอมประสพสภาวะนั้น ๆ จนคนในสมัยนี้มีพฤติกรรมแปลก ๆ เช่นผู้หญิงไปจ้างศัลยกรรมแต่งหน้า ทำจมูก โดยซื้อซีโครงผู้ชายมาทำฉีดฮอร์โมนเข้าไปในร่างกายบางส่วนเช่น ถันหน้าผาก และดึงหนังหน้าให้เต่งตึงโดยไม่ยอมแพ้ความชรา หลายคนได้รับผลกระทบจากการทำศัลยกรรมเหล่านี้อย่างมาก นี่คือสภาพของเวทนาที่ต้องการรักษารูปเอาไว้มิให้เปลี่ยนแปลง เขาหาเข้าใจกฎของธรรมชาติในข้อที่ว่า “อนิจจา วต สังขารา” สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องเสื่อมไปเป็นธรรมดา ดังนั้นเวทนาจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอันดับสาม

4) ความสำคัญอันดับ 4 คือ อริยสัจสี่ คือความจริงอันประเสริฐคือ

(1) ทุกข์ คือสภาพที่เป็นทุกข์ บีบคั้น ชัดแจ้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ได้แก่ ขาติ ชรา มรณะ การพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่ชอบใจความปรารถนาไม่สมหวัง

(2) สมุทัย เหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ กามตัณหา ความอยากได้กามคุณ ภวตัณหาความทะยานอยากในภาวะของตัวตนที่จะได้อย่างใดอย่างหนึ่ง และวิภวตัณหา ความต้องการอยากพรากพ้นไปจากความเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่ปรารถนา (อง. ฌก.อ.(ไทย) 22/377/494 อภ.วิ. (ไทย) 35/933/494) (หลีกเลี่ยงจากอารมณ์ที่ไม่ต้องการ)

(3) นิโรธ ความดับทุกข์ ภาวะที่กำหนดดับดับสิ้นไป ภาวะการณ้เข้าถึงการกำจัดอวิชชา ไม่ถูกยึดไม่ติดข้องหลุดพ้น สงบ อิสระ ฯลฯ

(4) มรรค คือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ มรรค 8 คือทางสายกลางซึ่งสรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีละ สมาธิ จิตใจมีสติมั่นคงคือจิตเป็นอันหนึ่งและ พุทธิปัญญา (วิมพา.(ไทย) 4/14/18, ส.ม. (ไทย) 19/1665/528, อภิ. วิ.(ไทย) 35/145/127) คือปัญญาที่รู้เท่าทันสภาวะการของทุกข์ ทั้งปวง และดับทุกข์ที่เกิด จากกายเวทนา และจิตเวทนาได้ ดังนั้นความจริง 4 ประการ จึงสามารถนำไป พัฒนาเงื่อนไขของ 1) ปัญหาคือทุกข์ และ 2) รู้เหตุแห่งทุกข์ 3) การดับทุกข์หรือปลดทุกข์ลงไปได้ จัดสามทุกข์จากตนและสังคมไม่ได้แล้ว

4) เลือกทางสายกลาง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทุกข์ลงให้ได้ด้วยอาศัย มรรค 8 ที่สรุปได้ 3 คือ มีศีล มีสมาธิ และมีปัญญาของสังคมได้

5) อะไรคือพฤติกรรมอันดับ 5 ความสำคัญอันดับ 5 คือการยึดมั่น ถิ่นมั่นในขันธ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งการยึดมั่นดังกล่าวทำให้มนุษย์ถือดี ยกตนข่มท่าน ยึดติดในตัวเอง ของกู แล้วก่อปัญหาทั้งอย่างหยาบและอย่างละเอียด

6) พฤติกรรมอันดับ 6 คือการยึดมั่นถิ่นมั่นใน รูป เสียง กลิ่น รส กายสัมผัส และอารมณ์ว่าเป็นสภาวะแท้เที่ยงตียึด หลงใหลและแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาบำรุงบำเรอ ตนเองและคณาญาติของตนจนเกิดการสะสมแต่กลุ่มของตนอย่างมหาศาล ย่อมนำหายนะมาสู่สังคม โดยการทำลายคุณธรรมทางสังคม ทำลายระบบการแบ่งปันที่เป็นธรรมนั้นคือการทำลายล้างอารยธรรมของชาติ เพราะการสะสมของพวกเขาย่อมเป็นการผลักดันความทุกข์ยากให้แก่เพื่อนร่วมชาติที่ยากจนอย่างมหันต์

7) พฤติกรรมอันดับ 7 คือโพชฌงค์ 7 คือธรรมที่เป็นหลักแห่งการรู้รอบพุทธิปัญญา (ที.ปา. (ไทย) 11/327/264, อภิ.วิ. (ไทย) 35/542/306) คือ

- (1) มีสติ ความระลึกได้
- (2) ธัมมวิจยะ การค้นคว้าวิจัยสภาวะของสภาวะธรรม (วิจัยหาเหตุผล)
- (3) วิริยะ มีความเพียรพยายามไม่หยุดยั้ง
- (4) ปีติ ความอิ่มใจ พอใจ และเบิกบานใจ ไม่ว่าจิตจะกระทบอารมณ์ชนิดไหน
- (5) ปัสสัทธิ ความสุขุม สงบกายสงบใจในการเผชิญกับสภาวะของปัญหา
- (6) สมาธิ มีจิตใจตั้งมั่น แน่วแน่ในการประกอบกิจการงานทุกชนิด นั่นคือ การรู้จักพัฒนาจิตโดยการวิเคราะห์อารมณ์ของจิต คนมีสมาธิย่อมทำงานให้ สำเร็จได้ทุกเมื่อ
- (7) อุเบกขา มีจิตใจเป็นกลางเพราะการเห็นตามความเป็นจริง ไม่เอนเอียงและเดือดร้อน

เมื่อเวทนามาเยี่ยมกลาย โดยไม่ติดยึดเกี่ยวกับการครหานินทาว่าร้ายต่าง ๆ จากสภาวะธรรมแห่งการรอบรู้นั้นย่อมนำบุคคลให้เข้าถึงความรู้อันยิ่งใหญ่และความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ในชีวิตของบุคคล

8) พฤติกรรมทางสายกลาง 8 ประการคือ

(1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบได้แก่ ร้อยยัส 4 หรือเห็นไตรลักษณ์คือ ทุกข์ สภาวะทุกอย่างมี ทุกข์ อนิจจัง สภาวะทุกอย่างไม่เที่ยง อนัตตา สภาวะธรรมทั้งหลายไม่มีตัวตน ซึ่งคำว่า อนัตตา นั้นได้เป็นทิวาษาของนักวิทยาศาสตร์ชาวยุโรปอเมริกา ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งนิวตัน ได้สร้างทฤษฎีที่ว่า “สสาร พลังงาน ไม่สิ้นไปจากโลก” ซึ่งทำให้ศูนย์ค้นคว้าพุทธศาสตร์ที่สมาคมโพธิที่ลอนดอน อินเดียได้กล่าวว่า อนัตตา ย่อมเป็นไปไม่ได้ การบรรจุความว่างโดยไม่มีรากของต้นหา คือ รากะ โทสะ โมหะ ไม่มี ตามพุทธศาสตร์ทฤษฎีนั้นไม่มี แต่เมื่อ อเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมา กับนางาซากินั้น ทำให้ไอส์ไตน์ ยกย่องหลักพุทธศาสตร์ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สนับสนุนหลักการของนิพพานโดยแท้ เพราะปรมาณูที่ทิ้งไปแล้วไม่มีระเบิดปรมาณู (เนก ธนะศิริ, 2529: 10) ซึ่งทำให้นักปราชญ์ยุโรปตื่นตื่นกับหลักพุทธทฤษฎีดังกล่าว

(2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ได้แก่ การข่มตน ความไม่พยายาบท และความไม่เบียดเบียน โดยอาศัยพฤติกรรมสามประการดังกล่าวมาเป็นปฐมฐานในการดำริให้ถูกต้องโดยมีการคิดที่เป็นระบบทั้งทางนิรนัยและอุปนัยของแต่ละปัญหาที่พบ

(3) สัมมาวาจา ได้แก่ การเจรจาชอบ ได้แก่ จีสุจิริต 4

(4) สัมมากัมมันตะ คือ การปฏิบัติชอบ (กระทำ) โดย กาย วาจาใจ

(5) สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีวิตชอบ ไม่ประกอบกิจการงานที่เป็นมิฉฉาชีพคดโกงต่อตนเองและสังคม โดยยืนหยัดอยู่กับการเลี้ยงตนและครอบครัวโดยอาศัยวิถีทางอันสุจริต ไม่ก่อบาปกรรมทำเข็ญแก่บุคคลอื่น ไม่แสวงหาเงินโดยวิธีอันไม่ชอบธรรมเช่นการขาย ผิ่นักขุชา สุรา ตั๋งบ่อน ขำสัตว์ตัดชีวิต โค่นป่าไม้ ลักขโมย กอบโกยธรรมชาติมาเป็นของตนเอง (อง. จตุกก. (ไทย) 21/69/69)

(6) สัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ ได้แก่ ปาธาน 4 (ความพยายาม) คือ

1. สังวรปาธาน เพียรพยายามระวังความชั่วที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้เกิดขึ้น (เช่น ไม่โกง ไม่ฉฉา ฯลฯ)

2. ปหานปาธาน เพียรพยายามละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (โดยทุจริต ไม่ทุจริตอีกต่อไป)

3. ภาวนาปาธาน คือมีความเพียรพยายามสร้างคุณความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น

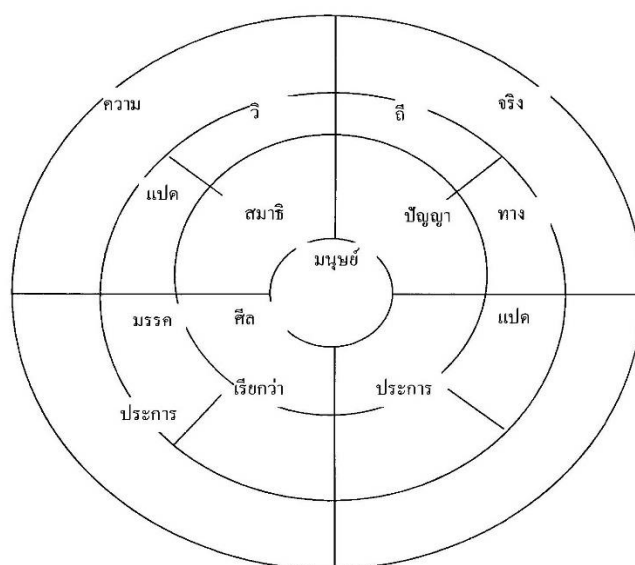
4. อนรักขนาปาธาน คือเพียรพยายามรักษาคุณความดีที่มีอยู่แล้วให้ไปบุลย์ยิ่ง ๆ ขึ้น

(7) สัมมาสติ ระลึกชอบ ได้แก่ สติปฐฐาน 4 คือการตั้งจิตให้พัฒนากายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงคือ

1. กายานุปัสสนา สติปฐฐาน การตั้งสติกำหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงกายไม่ใช่สัตว์บุคคลเราเขา โดยมีการกำหนดหลักการต่าง ๆ เช่น

- อริยาบถ
- 1.1 อานาปานสติ กำหนดลมหายใจ หนึ่งอริยาบถ กำหนดรู้เท่าทัน
 - 1.2 สัมปชัญญะ สร้างความรู้สึกตัวในการเคลื่อนไหวทุกอย่าง
 - 1.3 ปฏิกูล มนสิการ พิจารณาส่วนประกอบของร่างกายที่ไม่สะอาดที่
รวมอยู่ในร่างกายนี้
 - 1.4 ธาตุมนสิการ พิจารณาร่างกายของตนสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่าง
รวมกันเข้าเท่านั้น
 - 1.5 นวสีวลิกา พิจารณาซากศพในสภาพต่าง ๆ อันเปลี่ยนสภาพไป 9
ระยะเวลาโดยให้เห็นสภาพธรรมดาของร่างกายคนอื่นก็มีสภาพเหมือนร่างกายของเรา
 2. เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือการตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้
เห็นตามความเป็นจริงว่า เป็นเพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา โดยรู้เวทนาที่เป็นสุข
เป็นทุกข์ เฉยๆ เป็นเพียงสภาวะที่ผ่านเข้ามาและจากไป
 3. จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือการตั้งสติกำหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตาม
ความเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์ บุคคล เราเขา มีสติรู้แจ้งว่าจิตของตนมีราคะ ไม่มี
ราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศร้าหมอง หรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ
 4. อัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรมให้รู้เห็นตาม
ความเป็นจริงว่าเป็นเพียงธรรมไม่ใช่สัตว์บุคคล เราเขา มีสติรู้ชัดในธรรมทั้งหลาย คือ นิเวธ 5
ขันธ 5 อายตนะ 12 โพชฌงค์ 7 และอริยสัจ 4 ว่าคืออะไร เป็นอะไร มีตัวตน หรือไม่เกิดขึ้นและ
ดับไปหรือตามสภาพความเป็นจริงของมันอย่างนั้น (พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543:106-
107)

ดังนั้นโครงสร้างทางพฤติกรรมของมวลมนุษย์ จึงประกอบด้วยรูป ดังนี้

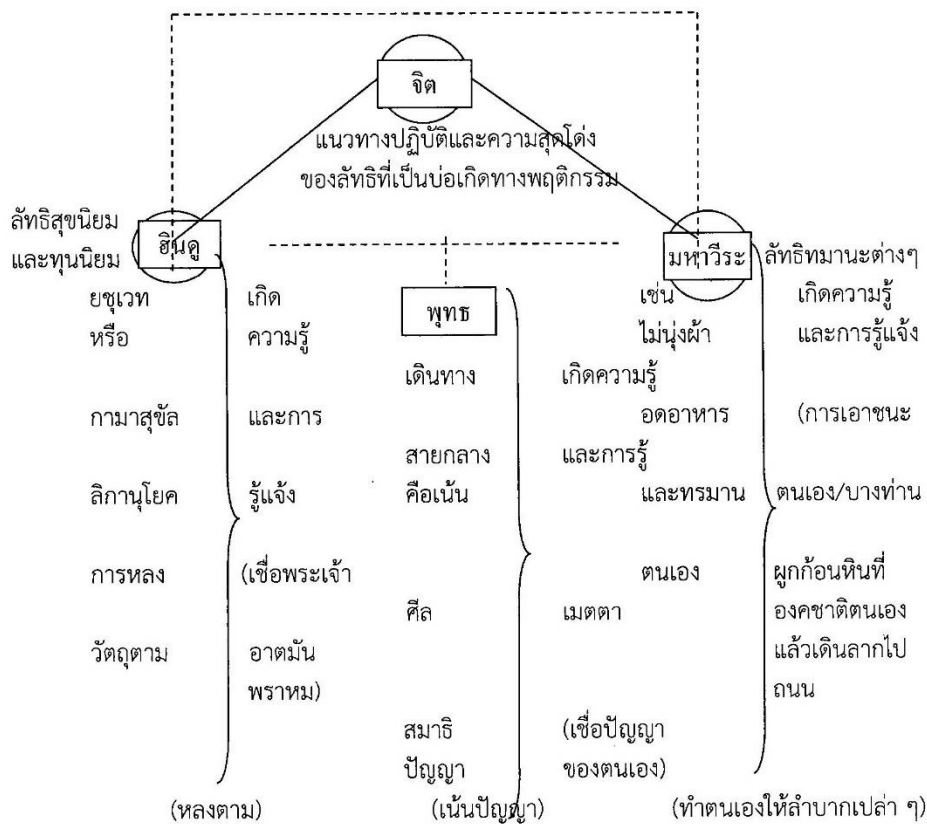

แผนภาพที่ 3.4 : โครงสร้างที่ชี้นำแนวทางพฤติกรรมของมนุษยชาติ
(ปรับปรุงจากมรรค อริยสัจ 4 และมรรค 8)(ดร.บุญทัน ดอกไธสง, 2528:69)

(8) สัมมาสมาธิ มีสมาธิดี ซึ่งได้แก่ ความรู้ 4 ประการ (ฌาน) (ม.ม.ไทย) 12/102/72) คือ

1. ปฐมฌาน มีองค์ 5 คือ วิตก วิจาร์ ปิตติ สุข เอกัคคตา
2. ทุตติยฌาน คือ ปิตติ สุข เอกัคคตา
3. ตติยฌาน คือสุข เอกัคคตา
4. ฌาน 4 คือ อุเบกขา เอกัคคตา

จากมรรค 8 คือทางสายกลางที่จะนำมนุษย์ไปสู่ความสำเร็จในชีวิต คือการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่เอน(โค้ง) ไปทางใดทางหนึ่งมากเกินไป คือไม่หนักไปทาง กามาสุขลลิกานุโยคคือหนักในทางกามหรือวัตถุนเกินไป และอัสติกลมัตฐานุโยค คือการทำตนให้ลำบากเปล่า เช่น การอดอาหาร การทรมานตนเอง เช่น ลัทธิของมหาวีระคือการไม่ล้างผ้า การถอนขนออกจากร่างกายโดยแปลงตาล และการนอนบนหนาม หรือการเพ่งมองดูพระอาทิตย์จนตาบอด จึงถือเป็นทางแห่งการรู้แจ้ง แต่ขณะเดียวกัน ลัทธิฮินดู ที่เกี่ยวกับฤคเวท ที่กล่าวไว้ในยชุเวทที่เกี่ยวกับการบูชาโยญโดยการเอาชีวิตของคน สัตว์ ฆ่าบูชาเทพเจ้าเจ้าแม่กาสิ เพื่อความบริสุทธิ์ของผู้ครองนคร หรือเป็นการถ่ายโทษซึ่งพุทธศาสตร์ไม่เห็นด้วยในการกระทำทั้งสองดังกล่าว (ดร.บุญทัน ดอกไธสง, 2528:71) คือ

แผนภาพที่ ๓.๕ : แนวทางปฏิบัติและความสุดโต่งของลัทธิที่เป็นบ่อเกิดทางพฤติกรรม^{๓๐}

ถ้าใครได้ยื่นหยัดพัฒนาจิตใจของตน โดยอาการกำหนดรู้สภาพของปัญหา คือทุกข์ (statement of problems) และสภาพของปัญหานั้น (สมุทัย) (diagnosis of the origin) แล้วเลือกทางเข้าไปแก้ไขปัญหานั้น ๆ (นิโรธ) (prognosis of its antidote) มรรคคือทางเลือกที่ถูกต้องที่สุด เพื่อการแก้ปัญหานั้น จึงประกอบด้วยมรรค 8 ซึ่งสรุปเป็นความปกติในชีวิตและการทำงาน (ศีล) ความมุ่งมั่นในการประกอบกิจการงานอาชีพด้วยความจริงใจ ตรงเวลา ไม่ฟุ้งซ่าน และอุทิศตนโดยทำงานเพื่อผลของงานคือ (สมาธิ) และทิวฐานดังกล่าวได้นำไปสู่การเพิ่มพูนและพัฒนาปัญญา เพื่อนำเอาพุทธิปัญญานั้นไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนและสังคม จึงสมตามพุทธภาษิตที่ว่า “นัตถิ ปัญญา สมาอาภา” (ส.ส. (ไทย) 15/13/13) ไม่มีแสงสว่างใดเทียบเท่าแสงแห่งปัญญา และตัวปัญญา หรือ Epistemology คือมาตรฐานที่สำคัญในพฤติกรรมการศึกษาในหลักพุทธศาสตร์ ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจของพุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ทำดีละความชั่ว และทำใจเป็นสมาธิด้วยปัญญา ศีลของเทวดา คือ มีสัจจ สติปัญญา คำว่าเทวดา คน พรหมณ์ พรหม เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นเรื่องของคนในภาษาธรรม และภพทั้ง 9 นี้คือ อารมณัฏฐฐานโดยใช้ อารมณัฏฐนั้นเป็นอารมณั คำว่ามนุษย์ สัตว์ หมายถึง บุคคลเช่นเดียวกันเพราะฉะนั้น สัตว์ คน เทวดา พรหมณ์ คือคนที่มีอารมณัจิตหยาบละเยียดต่างกัน นี่คือการพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ทางจิต โดยไม่มีพฤติกรรมมอมเมาอะไรเลยในหลักวิทยาศาสตร์ทางใจนี้นั้นคือทางเอกของพุทธศาสตร์ คือเน้นการแก้ไขปัญหาชีวิตและปัญหาสังคมโดยปัญญา โดยไม่เชื่อในโชคเคราะห์หรือเงื่อนไขภายนอกเช่นเทพเจ้าว่าจะมาช่วยตัวเราได้ ปัญญาเท่านั้นคือแนวนโยบายหลักของการทางพุทธศาสตร์

9) อะไรคือ 9 ซึ่งหมายถึงภพ (คือลักษณะของอารมณัที่จดจ่ออยู่) (ที.ปา. (ไทย) 11/354/341)

1. มนุษย์ เทวดา (ผู้เจริญ) ที่มีสัญญาต่างกัน มนุษย์และ วินิปาติสัตว์บางพวก (สัตว์ที่ตกอยู่ในอบาย) คำว่าสัตว์หมายถึงผู้ยังมีกิเลสคุกคามอยู่
2. มีกายต่างกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่นเทวดาและพรหม ผู้ได้ปฐมฌาน (กายและสัญญาใช้แทนคำว่าเทวะผู้เจริญและพรหมผู้มีเมตตา)
3. สัตว์มีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาต่างกัน เช่นผู้เจริญ อารมณั อาภัสสระ (แสงสว่างเป็นอารมณั)
4. สัตว์บางพวกมีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น ผู้เจริญ (เทวดา) ผู้เจริญอารมณั (สุภกัณหา)
5. สัตว์พวกไม่มีสัญญา ไม่เสวยอารมณั เช่นผู้เจริญอารมณั สัญญีสัตว์ (สัญญา)
6. สัตว์ผู้บริกรรมอารมณัไม่มีสิ้นสุด อากาโส อนน โท
7. สัตว์ผู้บริกรรมวิญญาน ไม่มีที่สิ้นสุด วิญญาน อนนุต
8. สัตว์ผู้ถึง อากิณญัญญตนะ คือ ภาวนา ความสิ้นสุดไม่มี นต ติ กิณญ

9. สัตว์ชั้นแนวสัณยัตนะ ที่ปริกรรมว่า นีสงบ นีประณิต (เอตฺ สนตฺ ปณิตฺ)
ที่กล่าวมาทั้งหมด 9 ข้อนั้น เป็นเรื่องของอารมณ์วิปัสสนา (คำว่า สัตว์ หมายถึง ผู้คนผู้
ปฏิบัติธรรม)

10) อะไรคือ 10 คือการละธรรมที่มัดสัตว์โลกไว้กับทุกข์ (อง.ทสก.(ไทย) 24/13/21)
คือ (สังโยชน์ 10) คือ

1. กามราคะ	ติดในกามคุณ
2. ปญฺชะ	ความกระทบกระทั่งใจ หงุดหงิดใจ
3. ฆานะ	ความสำคัญตน ถือตนว่าเป็นนั่นเป็นนี่ (หลงตน)
4. ทิฏฐิ	ความเห็นผิดหรือทฤษฎีผิด (ยึดทฤษฎีผิด ๆ)
5. วิจิกิจฉา	ความสงสัย
6. สีสัพพตปราคาส	คือความถือพรตถือความมกมาย ถือตามๆ กันไป
7. ภาวะราคา	การยึดติดในภพ (หรือการติดกับสภาพที่ที่อยู่)
8. อิสสา	ความริษยา
9. มัจฉริยะ	ความตระหนี่
10. อวิชชา	ความเขลา

ซึ่งสังโยชน์ทั้งสิบประการดังกล่าว ถือว่าเป็นสภาวะที่ผลักดันให้มนุษย์ติดอยู่กับโลก
แต่ถ้าหากใครละสังโยชน์ 10 ได้ บุคคลนั้นถือว่าเป็นผู้รู้แจ้งแล้วซึ่งภาวะผูกพันได้ และเป็นทีละ
แล้วซึ่งกิเลสเหล่านั้น จึงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมว่า คือมีจิตว่างชื่อว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมสะอาดหมด
จด และบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต และย่อมอุทิศตนเพื่อรับใช้สังคม โดยไม่เรียกหากสิ่งตอบ
แทน ซึ่งสังโยชน์ดังกล่าวได้แบ่งเป็นสังโยชน์เบื้องต้น คือหยาบ 5 อย่างคือ

ก. สังโยชน์อย่างหยาบ

- 1) สัตตกายทิฏฐิ ความเห็นว่า รูปเวทนาสัญญาสังขารเป็นของเรา โดยมีอาการ
ยึดมั่น ถือมั่น
- 2) วิจิกิจฉา ความสงสัย ความลังเลใจในความดี และการทำประโยชน์ให้แก่
สังคมส่วนร่วม
- 3) สีสัพพตปราคาส คือ ความมกมายหรือนิยมว่าขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ถือฤกษ์ถือยาม
ถือพิธีกรรม ลงเลข ปลุกเสก

4) กามราคะ ความยินดีในกาม

5) ปญฺชะ ความหงุดหงิดใจ อะไรมากระทบจิตตนไม่ได้

ข. สังโยชน์อย่างละเอียดคือ

6) รูปะราคะ ความติดใจในอารมณ์อันประณีต

7) อรูปะราคะ ความติดใจอรูปธรรม

8) มานะ การถือตน หลงตน ยกตนเอง ถือดี

9) อุทัจจะ ความฟุ้งซ่าน

10) อวิชชา ความไม่รู้จริง ความหลง

ทฤษฎีทางพฤติกรรมที่กล่าวมาทั้ง 10 ข้อนั้น ได้เป็นการสรุปถึงสาระที่เป็นจริงของมนุษย์โลกที่ถูกผูกพันโดยอาหารโดยจิตใจตนเอง และโดยกิเลสตัณหา แต่งตั้งอริยะสัจ 4 เป็นต้นมาแนววิชาทฤษฎีพุทธนี้ได้อธิบายถึงหลักวิชาการที่จะพัฒนาพฤติกรรมของตนเองโดยอาศัยหลักธรรมดังกล่าวถ้าหากบุคคลใดมีความสามารถเข้าใจสภาวะธรรมดังกล่าวอย่างถ่องแท้ และไม่ติดยึดอยู่กับ วงจรของกิเลส เขาได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้เท่าทันตัวอวิชชา แล้วตัวเขาเองก็ย่อมมีแต่จิตที่จะอุทิศตนเพื่อการพัฒนาและการช่วยเหลือส่วนรวมโดยปราศจากการเบียดเบียนบุคคลอื่น และสังคม รวมทั้งผู้บรรลุนิพพานดังกล่าวจะไม่เป็นผู้สะสมและกอบโกยสิ่งสมมติของชาติแก่ฝ่ายตน คนเหล่านั้นย่อมมีศักยภาพแห่งคุณค่าเพื่อสังคมโดยแท้

4. สรุป

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมมนุษย์นั้น เพื่อเน้นให้เห็นคุณค่าทางจิตใจที่ถูกโครงสร้าง ที่ไม่พัฒนาทางจริยศาสตร์มากระทบแล้วหักเหพฤติกรรมมนุษย์ ให้เบี่ยงเบนออกไปจากคุณค่าทางศีลธรรม โดยการถือกลุ่มพวกพ้องตนเอง โดยยึดตัวเองเป็นสรณะ สถาบันฝึกอบรมความรู้ และวิชาชีพทั้งหลาย ได้กลายเป็นจุดสะท้อนให้เห็นความไม่เป็นตัวของตัวเอง ยืนหยัดอยู่กับการรับใช้กระบวนการทางจิตที่ตนได้รับอบรมสั่งสอนมาก การยึดถือพิธีโมโหยิตะวันตกมากไป ทำให้เราติดค้างอยู่กับภาพพจน์ของอารยธรรมต่างชาติ มากกว่าความเป็นจริงที่นำมาประยุกต์ใช้ในสังคมเราเอง แหล่งจริยธรรมดั้งเดิมของเราได้กลายเป็นวัตถุที่ยืนท่าทลายโลก โดยไม่ให้คุณค่าอะไรทางจิตใจ ผู้เฒ่าสถานโบราณเหล่านั้นยึดรูปแบบแผนวิทยาท้องถิ่น ไม่พยายามมองดูพุทธิฐานวิทยาที่แท้จริง ศตวรรษแล้วศตวรรษเล่าเรายืนอยู่กับภาพเก่า บุคคลที่ไม่เปลี่ยนแปลง ย่อมล้าหลัง เพื่อโครงสร้างเก่าเหมาะสมกับยุคสมัยเก่า การที่จะนำเอารูปแบบเก่า ๆ ทุกอย่างมาปรับใช้กับยุคสมัยย่อมไม่สร้างตัวปัญญาอะไรเลย การเป่าเสกปุกละเลขยันต์ และวัดวาอาราม มหาศาลไม่สามารถรักษากรุงศรีไว้ไม่ให้ถูกเผาได้ อยากรู้ความหมายและการปฏิญาณตนอื่น ๆ มันไม่ได้ช่วยเยาวชนไทยให้ดีขึ้น ควรจะเน้นการสอนความจริงเช่นการเสียสละการให้อภัย การทำตนเพื่อส่วนรวม การรักษาของสาธารณะไม่ให้สกปรก และการมองเห็นเนื้อหาการเรียนการสอนและการปฏิบัติให้เป็นวิทยาศาสตร์ คือตัวธรรมที่มีแต่การสร้างสรรค์โดยไม่มีการทำลาย นั่นคือที่มาของการสร้างพื้นฐานทางพฤติกรรมอันเป็นวิทยาศาสตร์ทางจิต

ส่วนสำหรับการวิวัฒนาการพฤติกรรมและผลกระทบทางพฤติกรรมนั้นเน้นจิตของมนุษย์ที่ถูกย้อมโดยโลภะ โทสะ โมหะ แล้วตัวกิเลสดังกล่าวได้เป็นสิ่งสร้างสรรค์ และทำลายส่วนมากแล้วความไม่พอดีของจิตใจที่ถูกแวดล้อมด้วยกิเลสดังกล่าว ได้กลายเป็นการเอาเปรียบ

สังคมและการทำลายธรรมชาติอย่างมหาศาลเพียงเพื่อสร้างความร่ำรวยให้แก่ตนเอง และกลุ่มตน และสภาวะดังกล่าว ได้กลายเป็นเส้นขนานระหว่างความดีที่ปฏิเสธคำสั่งของกิเลส และความชั่วที่ปฏิบัติตามกิเลสจนเกินไป ซึ่งบางครั้งเขาฆ่าเพื่อธรรมชาติเพราะความโลภ และวางแผนเช่นฆ่าผู้บริสุทธิ์เพียงเพื่อต้องการยึดอำนาจ โดยใช้ชีวิตผู้บริสุทธิ์เป็นเชื้อเพลิงเพียงเพื่อตนมีอำนาจ และสภาวะความทุกข์ได้กระจายไปกระทบต่อผู้อ่อนแอในสังคม และการจ้างมือปืนไปเช่นฆ่าบุคคลอื่นที่ขัดผลประโยชน์กัน พฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะมนุษย์ในชาติและสถาบันทางสังคม ไม่ได้พัฒนาเรื่องคุณค่าของจิต แต่ตรงกันข้าม ผู้มีอำนาจได้มีส่วนเสริมสร้างอาชญากรรมขึ้นมาเองและเป็นเรื่องเสียหายเป็นอย่างยิ่ง ที่แม้แต่บุคคลเป็นเจ้าหน้าที่พิทักษ์สันติราษฎร์ได้กลายมาเป็นทาสน้ำเงิน แล้วเช่นฆ่าบุคคลที่ตนไม่เคยมีความบาดหมางใจกันมาก่อน และมือปืนทั้งหลายใครเป็นคนสร้างขึ้น ใครเป็นผู้อุดหนุน และใครเป็นผู้คุ้มครอง และบ่อยครั้งผู้ได้รับเงินเดือนมาจากหยาดเหงื่อแรงงานอันเป็นภาษีอากรของประชาชน แล้วยังเช่นฆ่าประชาชนผู้มีบุญคุณอีก และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ ประเทศไทยเราจะต้องหาทางแก้ไขโดยด่วน และการแก้ที่สำคัญคือการแก้เรื่องพฤติกรรมทางจิต ที่บ้าน โรงเรียนและที่ทำงานโดยรีบด่วน มิฉะนั้นแล้วประเทศเราชาวพุทธก็จะมีลักษณะเหมือนเมืองพระเจ้า คืออิตาลีโดยมีการเช่นฆ่ากันอย่างมากโดยไม่สนใจ ศาสนาที่ท่านโป๊ปสั่งสอนเลย เพราะคนยังเช่นฆ่ากันโดยที่ภูมิจิตฐานและฐานทางผลประโยชน์นั่นเอง

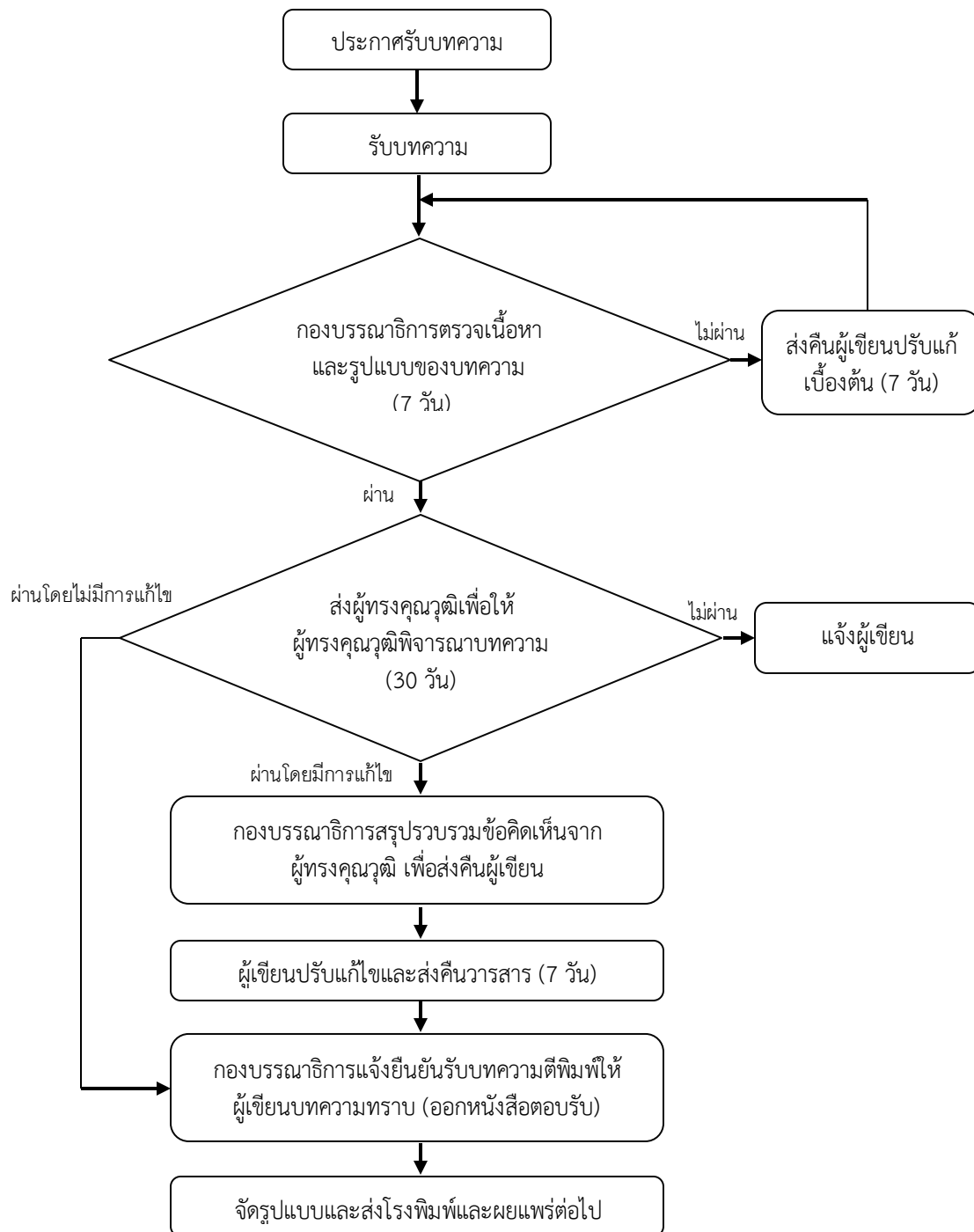
เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. สรุปสาระสำคัญความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ญี่ปุ่น. นนทบุรี, 2011.
- คณาจารย์สำนักพิมพ์เชียงใหม่. สิบสองตำนาน (ฉบับบาลี). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เชียงใหม่. ม.ป.ป.
- เฉก ณะศิริ. การพัฒนาความสุข: การปฏิบัติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กทม, 2529.
- บุญทัน ดอกไธสง. การบริหารเชิงพุทธ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2528.
- พระมหาจินดา อาจารย์กุสโล. ศาสนาปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์จำกัด, 2524.
- พระราชมุนี (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- Darwin Charles. Wallace. Alfred Russel. On the Tendency of Species to form Varieties. and on the Perpetuation of Varieties and Species by Natural Means of Selection, Journal of the Proceedings of the Linnean Society of London. Zoology 3, 1858.

- Mrthur Schopenhaur & Henri Berson S.C.Frost Jr. **Introduction to western Philosophy**. New York: Pames & Noble, 1951. Daniel J. Brostein. at. al. **The basic Problem of Philosophy**. New Jersey: Prentice-Hall, 1964.
- Robert K. Merton. **Puritanism. Pietism & Science in Social theory and social structure**. New York: the Free Press, 1957.
- William S. Sahakian & M.L. Sahakian. **Ideas of the Great Philosophers**. New York: Barnes & Noblebooks, 1966.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์

สำนักวิชาการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

281 หมู่ 13 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

โทรศัพท์ 06-4946-1595

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ อย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็น นักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อัน เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจาก วารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่ น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <http://ojs.mcu.ac.th/index.php/jmbsb> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของ บทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน ทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะพร้อม ส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้ การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้า กระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind peer review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดซึ่งบทคัดย่อของเรื่องไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตารางให้มีเพียงและ 2 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 5 คำที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (,)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่า จะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ข้อมูลและเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่ และสัมพันธ์ กับวัตถุประสงค์ ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (ถ้ามี) (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อ องค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมาย วงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ บทความปกิณกะ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำ โดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวม หรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยม

แพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์ และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่างเช่น (พระไตรปิฎก, 27/855/191)

1.2 หนังสือ และวารสาร

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง)

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุเฉพาะนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไปให้ใส่คำว่าพระ, พระมหานามนำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่างเช่น

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557: 15)

(Phraphrombandit (Prayūn Thammachittō), 2014: 15)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่ง ชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่าง ด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น

(ภาคสุวรรณ และ ไชยรังสี, 2524: 145-146)

(Phaksuwan and Chairangsi, 1981: 145-146)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น

(ดอกจันทร์, พรหมกุล และ โยทุม, 2552: 80)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009: 80)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่น ๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น

(รัฐสินธุ และคณะ, 2525: 100)

(Ratsin, et al., 1982: 100)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ:

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์) / ชื่อหนังสือ / (ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี)) / เมืองที่พิมพ์ / สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Maslow, A. (1970). **Motivation and Personality**. New York: Harper and Row Publishers.

2. วารสาร:

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์) / ชื่อเรื่อง. / ชื่อวารสาร, / ปีที่ (ฉบับที่) / เลขหน้า.

ตัวอย่าง

Prescott, S. G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. **Journal of Microbiology & Biology Education**. 16(2), 298.

3. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย:

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์) / ชื่อเรื่อง. / ระดับวิทยานิพนธ์ / ชื่อคณะ / ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

Phra channa Bhaddharakhito. (2015). An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district, Mongkolborei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle. **Master of arts**. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

4. สัมภาษณ์:

ชื่อ-นามสกุล. /(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)/ตำแหน่ง(ถ้ามี)/สัมภาษณ์

ตัวอย่าง

PhraKrusuvithanphatthanabandhit. (10 May 2013). Voice-Rector. Interview.

5. สืออิเล็กทรอนิกส์:

ชื่อ-นามสกุล. /(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/ชื่อเว็บไซต์/(วัน เดือน ปี ที่สืบค้น).

ตัวอย่าง

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). Positive Effect of Probiotic Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in Mouse Model. <http://jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7ox-sgm-live-03>. (12 February 2014).

4. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพหรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

5. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์” สำนักวิชาการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารสัจจานุรักษ์ ชั้น 2

281 หมู่ 13 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31000

<http://www.ambj.mcu.ac.th>

E-mail: ambj.mcu@gmail.com

โทรศัพท์ 065 108 4746 ดร.บรรพต แคะไธสง

064 946 1595 นายมงคล สอนไธสง

กำหนดออกรวสารปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

อัตราค่าวารสาร

จำหน่ายราคา ฉบับละ 150 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้าชื่อ.....ฉายา.....นามสกุล.....
2. สถานภาพผู้เขียน
 - อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....
โปรแกรม.....คณะ.....
 - บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน).....
3. มีความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ เรื่อง
ภาษาไทย.....
.....
ภาษาอังกฤษ.....
.....
4. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี).....
5. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....
เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....E-mail.....
6. สิ่งที่มาด้วย
 - แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....
 - เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด
7. หากบทความนี้ จำเป็นต้องเชิญให้ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 อ่านอีก ข้าพเจ้ายินดียอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มและหาก
ยังไม่ผ่านอีก ข้าพเจ้ายอมรับและไม่ขอเรียกร้องค่าใช้จ่ายทั้งหมดคืน
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน
(.....)
วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)
(.....)
วันที่...../...../.....